

**İlkokulda Gerçekleştirilen Değerler Eğitime
İlişkin Paydaş Görüşleri**

Şükriye KURNAZ

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2024

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

**İLKOKULDA GERÇEKLEŞTİRİLEN DEĞERLER EĞİTİMİNE
İLİŞKİN PAYDAŞ GÖRÜŞLERİ**

Şükriye KURNAZ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Zeynep KILIÇ

Eskişehir, 2024

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Şükriye KURNAZ tarafından hazırlanan **İlkokulda Gerçekleştirilen Değerler Eğitime İlişkin Paydaş Görüşleri** başlıklı bu tez, **15/04/2024** tarihinde *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği*'nin ilgili maddeleri uyarınca yapılan **Tez Savunma Sınavı** sonucunda **başarılı** bulunarak, jürimiz tarafından seçiniz ile Yüksek Lisans Tezi/Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı Adı SOYADI</u>	<u>İmza</u>
Jüri Başkanı :	Dr. Öğr. Üyesi Zülfiye Melis DEMİR	
Danışman :	Doç. Dr. Zeynep KILIÇ	
Üye :	Doç. Dr. Nurhan ATALAY	

Prof. Dr. Mustafa Zafer BALBAĞ
Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

İlkokulda Gerçekleştirilen Değerler Eğitime İlişkin Paydaş Görüşleri başlıklı tezin bizzat tarafımda hazırlanan, özgün bir çalışma olduğunu; bu çalışmanın tüm aşamalarında (hazırlık, veri toplama, analiz, bilgilerin sunumu ve raporlaştırma vb.) bilimsel etik ilke ve kurallara uygun olarak hareket ettiğimi; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri, bilgi vb. için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara çalışmanın kaynakçasında yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan “Bilimsel İntihal Tespit Programı”yla tarandığını ve hiçbir “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, herhangi bir biçimde bu çalışmamla ilgili yukarıdaki beyanıma aykırı bir durumun saptanması halinde, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçların sorumluluğunu kabul ettiğimi bildiririm.

15/04/2024
Şükriye KURNAZ

Teşekkür

Yüksek lisans ders dönemimden başlayarak yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam sayın Doç. Dr. Zeynep KILIÇ'a teşekkür ediyorum. Araştırmaya getirdikleri akademik katkılar ve manevi destekleri için kıymetli hocalarım Doç. Dr. Nurhan ATALAY'a ve Dr. Öğr. Üyesi Zülfiye Melis DEMİR'e en içten duygularıyla teşekkür ederim. Yüksek lisans derslerinde tanıma fırsatımın olduğu üzerimde emeği olan tüm kıymetli hocalarıma teşekkür ederim.

Tüm öğrenim hayatım boyunca daima yanımda olan, beni motive eden, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili annem Zeynep ve babam Salih KURNAZ'a sonsuz teşekkür ederim.

İçindekiler

Teşekkür.....	i
İçindekiler	ii
Tablolar Listesi.....	iv
Şekiller Listesi.....	vi
Özet	1
Abstract	2
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1.Giriş.....	4
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar	6
1.7. Kısaltmalar	7
İKİNCİ BÖLÜM.....	8
2.Kavramsal/Kuramsal Çerçeve.....	8
2.1. Değer	8
2.2. Değerlerin Sınıflandırılması	9
2.3. Değerler Eğitimi	11
2.4. İlkokulda Değerler Eğitimi.....	12
2.5. İlkokulda Değerler Eğitiminde Paydaşların Rolü.....	14
2.5.1. İlkokulda değerler eğitiminde okul yöneticilerinin rolü	14
2.5.2. İlkokulda değerler eğitiminde öğretmenin rolü	15
2.5.3. İlkokulda değerler eğitiminde ailenin rolü.....	16
2.5.4. İlkokulda değerler eğitiminde öğrencinin rolü	16
2.6. İlgili Araştırmalar	16
2.6.1. Değer eğitiminde paydaşların rolüyle ilgili yapılan araştırmalar	16
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	23
3. Yöntem.....	23
3.1. Araştırma Deseni	23
3.2. Çalışma Grubu.....	23

3.3. Veri Toplama Araçları.....	24
3.4. Verilerin Toplanması.....	25
3. 5. Verilerin Çözümlemesi.....	25
3. 6. Geçerlik Güvenirlik	26
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	28
4. Bulgular.....	28
4.1. İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimine ilişkin okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri	29
4.2. İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimine ilişkin veli ve öğrenci görüşleri	59
BEŞİNCİ BÖLÜM	74
5.Sonuç, Tartışma ve Öneriler	74
5.1. Sonuç ve Tartışma	74
5.1.1. Değer ve değer eğitimine ilişkin okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine ait sonuç ve tartışma	74
5.1.2. Değer ve değer eğitimine ilişkin veli ve öğrencilerin görüşlerine ait sonuç ve tartışma.....	77
5.2. Öneriler.....	80
5.2.1.Araştırmacılara yönelik öneriler	81
5.2.2.Değer eğitimi uygulayıcılarına yönelik öneriler	81
KAYNAKÇA.....	82
EKLER.....	87
ÖZGEÇMİŞ	100

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa Numarası
2.1.	2017 Programlarında Yer Alan Kök Değerler ve Bu Değerlere İlişkin Tutum ve Davranışlar	13
4.1.	Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Değer Kavramına İlişkin Tanımları	29
4.2.	Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değer Eğitiminin Öğrencilere Katkıları	31
4.3.	Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değer Eğitimi Etkileyen Etmenler	35
4.4.	Değer Eğitiminde Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Gerçekleştirdiği Uygulamalar	37
4.5.	Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin Okulda ve Sınıf Öğretmenlerinin Değerlere Yer Verdikleri Dersler ve Değerler	40
4.6.	Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları	42
4.7.	Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Sorumlulukları	44
4.8.	Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin İş birliği Yaptığı Kurum ve Kişiler	47
4.9.	Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Paydaşlardan Beklentileri	48
4.10.	Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Yolları	51
4.11.	Değer Eğitiminin İşlevsel Olması İçin Öğretmenlerin Önerileri	56
4.12.	Velilerin ve Öğrencilerin Değer Kavramına İlişkin Tanımları	60
4.13.	Velilerin Görüşlerine Göre Değer Eğitiminin Öğrencilere Katkıları	61

4.14.	Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değer Eğitimi Kapsamında Okulda Gerçekleştirilen Uygulamalar	62
4.15.	Velilerin ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Okulda Yer Verilen Değerler	64
4.16.	Değer Eğitimi Kapsamında Velilerin Paydaşlardan Beklentiler	65
4.17.	Değer Eğitimi Kapsamında Velilerin Sorumlulukları	66
4.18.	Değer Eğitimi Kapsamında Velilerin ve Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Sorunları Çözüm Yolları	68
4.19	Öğrencilerin Değerleri Günlük Yaşama Yansıtılmaları	70
4.20.	Değer Eğitiminin İşlevsel Olması İçin Veli ve Öğrenci Önerileri	71

Şekiller Listesi

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa Numarası
Şekil 1	Değer Eğitimi Kapsamında Paydaş Görüşleri	28

Özet

İlkokulda Gerçekleştirilen Değerler Eğitimine İlişkin Paydaş Görüşleri

Şükriye KURNAZ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Temel Eğitim Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Zeynep KILIÇ

2024

Amaç: Araştırmanın amacı ilkokulda gerçekleştirilen değerler eğitimine yönelik paydaş görüşlerini ortaya koymaktır.

Yöntem: Araştırma nitel araştırma yöntemiyle yapılmıştır. Araştırma 2023-2024 eğitim-öğretim yılında ilkokul 4. sınıf öğrencileri, bu öğrencilerin öğretmen, veli ve ilkokulun yöneticileri ile yürütülmüştür. Araştırma deseni olarak temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri görüşme yapılarak elde edilmiştir. Veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilip yorumlanmıştır.

Bulgular: İlkokulda gerçekleştirilen değerler eğitimine yönelik paydaş görüşlerini inceleyen bu araştırmada elde edilen veriler değer kavramına ilişkin tanımlar, değer eğitiminin öğrencilere katkıları, değer eğitiminde etkili olan etmenler, değer eğitimi kapsamında gerçekleştirilen uygulamalar, değer eğitiminde paydaşlardan beklentiler, değer eğitimi kapsamında iş birliği yapılan kurumlar, sorumluluklar, karşılaşılan sorunlar ve çözümleri, değer eğitiminin işlevsel olması için öneriler biçiminde temalaştırılmıştır. Paydaş görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Sonuç ve Öneriler: Araştırma sonuçlarına göre yönetici ve öğretmenlerden alınan görüşler doğrultusunda yönetici ve öğretmenler ilkokulda değerler eğitimi bağlamında öğrencilerin değerlere uygun davranışlarını belirtmişlerdir. Yine yönetici ve öğretmenler değer eğitimi etkileyen etmenlerden aile ve okul/okul ortamını vurgulamışlardır. Değer eğitimi bağlamında iş birliği yapılan kurum kişiler olarak veli/okul-aile iş birliği, STK, rehber öğretmenler belirtilmiştir. Veli ve öğrencilerden alınan görüşler doğrultusunda ise veliler değer kavramını, temel değerler, öğrenciler ise güzel davranışlar biçiminde tanımlamışlardır. Değer eğitimi kapsamında okulda gerçekleştirilen uygulamalarda ise öğrenci merkezli etkinliklere yer verildiği ifade edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Değer, Değer Eğitimi, Okul Yöneticisi, Öğretmen, Veli, Öğrenci

Abstract

Stakeholder Opinions on Values Education in Primary Schools

Şükriye KURNAZ

Eskişehir Osmangazi University Institute of Educational Sciences

Department of Primary Education

Advisor: Assoc. Prof. Zeynep KILIÇ

2024

Purpose: The aim of the study is to reveal stakeholder views on values education in primary schools.

Method: The research was conducted using a qualitative research method during the 2023-2024 academic year with 4th-grade students, their teachers, parents, and administrators of primary. The basic qualitative research design was employed, and data were obtained through interviews. The data were analyzed and interpreted using descriptive analysis.

Findings: The data obtained in this study, which examines stakeholder views on values education in elementary school, are thematized as definitions of the concept of value, contributions of value education to students, factors that are effective in value education, practices carried out within the scope of value education, expectations from stakeholders in value education, institutions cooperating within the scope of value education, responsibilities, problems encountered and solutions, and suggestions for value education to be functional. Direct quotations from stakeholder opinions were included.

Conclusion and Suggestions: According to the research results, in line with the opinions of administrators and teachers, administrators and teachers stated that students behave per values in the context of values education in primary school. Again, administrators and teachers emphasized family and school/school environment among the factors affecting the value of education. In value education, parents/school-family cooperation, NGOs, and guidance counselors were mentioned as the institutions and individuals with whom cooperation was made. In line with the opinions of parents and students, parents define the concept of value as fundamental values, and students describe it as good behavior. In the practices carried out at school within the scope of value education, it was stated that student-centered activities were included.

Keywords: Value, Values Education, Principal, Teacher, Parent, Student

BİRİNCİ BÖLÜM

1.Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar/sayıltılar, sınırlılıklar bölümüne yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Eğitim, toplumun geleceğini şekillendirmede kilit bir role sahiptir ve bu bağlamda okullar, değerlerin aktarılması ve kazandırılmasında oldukça önemlidir. Özellikle ilkokulda verilen değer eğitimi, çocukların değerlerini şekillendirmede temel bir zaman dilimini oluşturur. Değer eğitimi aracılığı ile ve bireylere değerlerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Böylece saygılı, kendisi ve çevresiyle barışık, karşılaştığı çatışmaları barışçıl yollara çözebilen bireyler yetiştirilir. Başka bir deyişle değer eğitimi ile bireylerin değerleri günlük yaşamlarına yansımaları sağlanır. Aileden sonra değer eğitimi okullarda öğretim programları aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Ülkelerin eğitim politikaları ve öğretim programları incelendiğinde bu durumun yansımaları görülmektedir. Değer eğitimi, karakter, vatandaşlık, etik ve ahlaki eğitim çerçevesinde ele alınabilmektedir (Dönmez ve Cömert, 2007).

Son dönemlerde ekran sürelerinin artmasıyla özellikle şiddet eğilimli sanal oyunların da beraberinde çocukların agresif tavır içinde olduğu görülmektedir. Toplumda karşılaştığımız problemler değer sorunundan gelmektedir. Değer eğitimine vereceğimiz önem yaşadığımız sorunlara ya da krizlere çözüm yolları bulabilmektedir.

Aileyle başlayan değerler eğitiminde okul yöneticileri, öğretmen ve öğrenciler mutlaka iş birliği içerisinde olmalıdır. Paydaşlar bir masanın ayağı olarak düşünüldüğünde dört ayaktan birinin eksikliği diğer ayaklara da yansımaktadır. O halde yapılması gereken sürecin en verimli şekilde gerçekleştiği sistemi yaratmaktır. Bu durumda tüm paydaşlara önemli görevler düşmektedir.

Değerler eğitimi, eğitim sistemlerinin temel taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Özellikle ilkokul düzeyinde gerçekleştirilen değerler eğitimi, öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu süreç, öğrencilere toplumun temel değerlerini tanıtmakla kalmayıp aynı zamanda onların karakter gelişimlerine de katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Ancak, değerler eğitiminin etkililiği ve ve-

rimliliği, çeşitli paydaşların görüşleri, beklentileri ve katkıları tarafından şekillendirilmektedir (Çağlayan, 2018).

Değerler eğitimi sürecinde önemli rol oynayan paydaşlar arasında öğretmenler, veliler, öğrenciler ve okul yöneticileri bulunmaktadır. Her bir paydaşın değerler eğitime ilişkin farklı bir bakış açısı ve beklentisi olduğu görülmektedir. Öğretmenler, eğitim programlarını uygulama ve öğrencilere değerleri aktarma konusunda anahtar bir rol oynarken, veliler evde ve toplumda öğrenilen değerlerin pekiştirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Öğrenciler ise eğitim sürecine aktif olarak katılarak, değerlerin özümsemesi ve uygulanması sürecinde etkin bir rol oynamaktadır. Ayrıca, okul yöneticileri de değerler eğitimi destekleyici politikaların oluşturulması ve uygulanmasında liderlik yapmaktadırlar.

Ancak, bu paydaşların değerler eğitime ilişkin görüşleri, beklentileri ve katkıları genellikle birbirinden farklı olabilmektedir. Bu farklılıklar, değerler eğitimi programlarının etkinliğini ve başarısını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, ilkokul düzeyinde gerçekleştirilen değerler eğitime ilişkin paydaşların görüşlerinin derinlemesine incelenmesi ve değerlendirilmesi, eğitim programlarının daha etkili ve verimli hale getirilmesi için önemli bir adım olabilir. Bu çalışma, ilkokul seviyesinde gerçekleştirilen değerler eğitime ilişkin paydaşların görüşlerini anlamaya ve analiz etmeye odaklanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilkokulda gerçekleştirilen değer eğitime ilişkin paydaş (yönetici, öğretmen, öğrenci, veli) görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitime yönelik;

1. Yönetici görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Veli görüşleri nelerdir?
4. Öğrenci görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bilgi, bilişsel ve zihinsel süreçlerin sonunda duygularla bütünleşerek bir davranış hâline gelir. Çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminden aileden sonra okullar sorumludur. Dolayısıyla okulöncesi eğitim kurumlarından başlayarak tüm eği-

tim kademelerinde verilen eğitim hem bilişsel davranışlara hem de duyuşsal davranışlara odaklanır. Duyuşsal eğitimin önemli bileşenlerden birisi değer eğitimidir.

Değer eğitiminin temel amacı bireylerin değerleri kazanmasıdır. Özellikle okullarda gerçekleştirilen değer eğitiminin işlevsel olması öğrencinin değerleri içselleştirip günlük yaşamında uygulaması için değer eğitimi etkileyen yönetici, öğretmen, öğrenci ve velinin iş birliği içerisinde olması önemlidir. Bu araştırma ile ilkokullarda gerçekleştirilen değer eğitime yönelik yönetici, öğretmen, öğrenci veli görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Böylece bu araştırmanın sonuçları değerler eğitiminin daha işlevsel olması için değer eğitimi gerçekleştirecek uzmanlara yol gösterici olabilir.

Araştırma kapsamında değer eğitiminin bileşenlerinden olan yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri alınmıştır. Aynı araştırmada değer eğitime yönelik tüm paydaş görüşlerinin alınması, görüşlerinin karşılaştırılması ve değer eğitiminin tüm boyutları ile ortaya çıkarılması açısından önemli görülmektedir. Araştırma değer eğitiminin en çok vurgulandığı eğitim kademelerinden olan ilkokullarda gerçekleştirilmesi, değer eğitimi bağlamında ilkokullarda da neler yapıldığının ortaya konması açısından önemli görülmektedir. Ayrıca araştırma sonuçları değer eğitimi çalışacak uzmanlara, program tasarlayıcılarına, yol gösterici olabilir.

1.4. Varsayımlar

Araştırma sürecine dâhil olan öğrencilerin, velilerin, sınıf öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin veri toplama araçlarına verdikleri yanıtların gerçek düşünce ve görüşlerini yansıttığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- İlkokul kademesinde görev yapan okul yöneticileri,
- 4. sınıf öğretmenleri,
- 4. sınıf öğrencileri,
- 4. sınıf öğrenci velileriyle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Değer: Bireyin ya da toplumun hayatına rehberlik eden, insan ve toplumun önem verdiği olguları zenginlik gösteren istenen amaçlardır (Scwartz, 1992, s.4).

1.7. Kısaltmalar

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TTKB: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

İKİNCİ BÖLÜM

2.Kavramsal/Kuramsal Çerçeve

İlkokulda gerçekleştirilen değerler eğitimine ilişkin paydaş görüşlerinin araştırıldığı bu çalışmanın kuramsal çerçevesi beş başlıkta ele alınmıştır. Değer, Değerlerin Sınıflandırılması, Değerler Eğitimi, İlkokulda Değerler Eğitimi, İlkokulda Değer Eğitimi Paydaş Rolü kuramsal çerçeveyi oluşturmuştur. İlk olarak değer kavramının tanımı ve ardından sınıflandırması yapılmıştır. Değerler eğitimi bölümünde konunun önemine ve nasıl verildiğine değinilmiştir. İlkokullarda değerler eğitimi bölümünde ise değerler eğitiminde okullarda nasıl gerçekleştirildiğinden bahsedilmiştir. Değer eğitiminde paydaşların rolü bölümünde öğretmen, okul ve velilerin rollerinin üzerinde durulmuştur.

2.1. Değer

Değer kavramı geçmişten günümüze tanımı pek çok kez yapılan bir kavram olmuştur. Türk Dil Kurumu sözlüğünde (2020) ilk anlam olarak “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” karşımıza çıkmaktadır. En genel hâliyle “bir şeyin arzu edilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç” (Güngör, 1993) olarak tanımlanmak mümkündür. Çelikkaya (1996) değeri belli bir kesim tarafından inanılan çok boyutlu bir kavram olarak ele alırken Akbaş (2008) ise değer kavramında kişilerin seçimlerinde ve hayatında ne şekilde davranışlarda bulunacağı yönüne dikkat çeker.

Veugeliers ve Vedder (2003) değerleri, “neyin iyi neyin kötü olduğuna dayanan temel inançlar şeklinde ele almakta, değerlerin hazza dayalı kişisel tercihlerin ötesinde az ya da çok kişinin çevresiyle kurduğu ilişkiyi açık ve sistematik şekilde açıklayan inançlar” olarak ele almaktadır (Akt. Zengin, 2017). Latince “valere” kökünden türeyen “kıymetli olmak, güçlü olmak” anlamlarına gelen bu değer kavramını sosyal bilimlere kazandıran kişi Znaniecki’dir. (Bilgin, 1995’ten akt. Yaman Atalay, 2013). Değerlerin birçok özelliği olduğu gibi farklı ölçütlere göre çeşitli sınıflamalar altında incelenmiştir (Yazıcı, 2006).

2.2. Değerlerin Sınıflandırılması

Evrensel değerlerin sınıflandırılması birçok araştırmacı tarafından yapılmıştır. Spranger, Rokeach, Nelson ve Schwartz gibi araştırmacılar tarafından geliştirilen sınıflandırmalar en yaygın olarak kullanılanlardır. Spranger (1928), değerleri estetik, bilimsel, ekonomik, siyasi, sosyal ve dini olmak üzere altı gruba ayırmıştır (Throw, 1971). Rokeach (1973), dünyadaki bireylerin 36 benzer ana değere sahip olduğunu ve bunları amaçsal ve araçsal değerler olmak üzere iki gruba ayırdığını belirtmiştir. Nelson (1974), değerleri bireysel, grup ve sosyal olmak üzere üçe ayırmıştır. Schwartz (1994) ise dünyada yaklaşık 70 farklı kültür içinde değer olduğunu ifade ederek, bunları güç, başarı, yaşamdan haz duyma, uyarım, öz yönelim, evrensellik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyum ve güvenlik olmak üzere 10 grupta sınıflandırmıştır (Yiğittir, 2012).

Spranger Değer Sınıflaması, Alman filozof ve psikolog olan Eduard Spranger tarafından geliştirilmiştir. Bu sınıflama, bireylerin değer yönelimlerini altı farklı kategoriye ayırarak açıklamayı amaçlar (Spranger, 1928). Bu kategoriler şunlardır:

Kuramsal Değerler: Bu kategori, bireylerin bilgiye ve eleştirel düşünmeye verdiği önemi içerir. Kuramsal değerler altında, gerçeği keşfetme, bilgi edinme ve analitik düşünme gibi kavramlar bulunur.

Ekonomik Değerler: Bu kategori, bireylerin faydalı ve pratik olanı öncelikli olarak gördüğü değerleri kapsar. Ekonomik değerler altında, işlevsellik, etkinlik ve verimlilik gibi kavramlar yer alır.

Estetik Değerler: Estetik değerler kategorisi, bireylerin güzellik ve uyumluluğa verdiği değeri ifade eder. Bu değerler altında, estetik zevk, sanatsal ifade ve estetik deneyim gibi kavramlar bulunur.

Sosyal Değerler: Sosyal değerler, bireylerin toplumsal ilişkilere ve diğer insanlara karşı olan tutumlarını içerir. Empati, yardımseverlik ve iş birliği gibi kavramlar bu kategori altında değerlendirilir.

Politik Değerler: Bu kategori, bireylerin güç ve etki sahibi olmaya verdiği önemi ifade eder. Politik değerler altında, liderlik, rekabetçilik ve etkili olma gibi kavramlar bulunur.

Dini Değerler: Dini değerler kategorisi, bireylerin ruhsal ve dini inançlara olan bağlılığını içerir. Bu değerler altında, maneviyat, inanç ve ibadet gibi kavramlar yer alır.

Yukarıda görüldüğü gibi Spranger (1928) Değer Sınıflaması, bireylerin altı kategoriye göre değer yönelimlerini belirleyerek kişilik yapılarını anlamaya ve değerlen-

dirmeye yardımcı olur. Bu sınıflama, bireylerin değerlerini anlama ve kişiliklerinin belirli yönlerini vurgulama konusunda faydalı bir araç olabilir.

Rokeach Değer Sınıflaması, Amerikalı sosyal psikolog Milton Rokeach tarafından geliştirilmiştir. Bu sınıflama, bireylerin değerlerini anlamak ve sınıflandırmak için kullanılan bir modeldir (Rokeach, 1973). Rokeach, değerleri iki ana kategori altında sınıflandırmıştır:

Amaçsal Değerler: Bu kategori, bireylerin temel olarak ulaşmak istedikleri, arzu ettikleri ve önemsedikleri hedefleri ve idealleri içerir. Amaçsal değerler, bireyin kişisel ve toplumsal hedeflerini belirlemesine yardımcı olur. Örneğin, aile, barış, başarı, bilgelik gibi değerler amaçsal değerlere örnek olarak verilebilir.

Araçsal Değerler: Bu kategori ise, bireylerin bu amaçlara ulaşmak için benimsedikleri davranışları ve tutumları içerir. Araçsal değerler, kişinin nasıl davranması gerektiği veya nasıl bir kişi olması gerektiğiyle ilgilidir. Bağımsızlık, dürüstlük, sorumluluk gibi değerler araçsal değerlere örnek olarak verilebilir.

Yukarıda belirtilen Rokeach'ın değer sınıflaması, insan davranışlarının ve tutumlarının altında yatan temel değerleri anlamak için yaygın bir araçtır. Bu model, bireylerin değerlerini analiz etmek ve toplumda belirli değerleri vurgulamak için kullanılabilir. Ayrıca, değerlerin kişilik ve davranışları nasıl etkilediğini anlamak için de önemli bir çerçeve sunar.

Schwartz Değer Sınıflaması, İsrailli sosyal psikolog Shalom H. Schwartz tarafından geliştirilmiştir. Bu sınıflama, bireylerin değerlerini anlamak ve sınıflandırmak için kullanılan bir modeldir (Schwartz, 1992). Schwartz, değerleri on temel boyutta sınıflandırmıştır:

Güç (Power): Diğer insanlar üzerinde kontrol sahibi olma ve etkileme isteği.

Başarı (Achievement): Kişisel başarı ve rekabetçilikle ilgili olan değerler.

Haz (Hedonism): Keyif, zevk ve eğlenceye verilen önem.

Uyarım (Stimulation): Yeni deneyimler arayışı ve heyecanlı aktivitelere ilgi.

Öz Yönelim (Self-direction): Bağımsızlık, yaratıcılık ve kişisel gelişim odaklı değerler.

Evrensellik (Universalism): Evrensel sorunlara duyarlılık, doğa ve insanlık ile ilgili değerler.

İyilikseverlik (Benevolence): Başkalarına yardım etme, merhamet ve toplumsal yardımlaşma.

Geleneksellik (Tradition): Kültürel ve dini değerlerin korunması ve saygı gösterilmesi.

Uyum (Conformity): Toplumsal normlara uyum, disiplin ve itaat gibi değerler.

Güvenlik (Security): Güvenlik, istikrar ve düzen gibi temel ihtiyaçlara odaklanma.

Schwartz'ın sınıflandırması, Rokeach ve Spranger'ın değer sınıflamaları ile karşılaştırıldığında farklılık gösterir. Rokeach, değerleri amaçsal ve araçsal olmak üzere iki ana boyutta sınıflandırırken, Spranger altı farklı değer kategorisi belirlemiştir. Schwartz ise on temel değer boyutunu kullanarak daha geniş bir perspektif sunar. Schwartz'ın sınıflandırması, bireylerin değerlerini daha kapsamlı bir şekilde anlamak için daha fazla esneklik sağlar ve kültürel farklılıkları daha iyi kapsar. Ancak, her üç sınıflama da bireylerin değerlerini anlamak ve analiz etmek için önemli araçlar sağlar. Her biri, bireylerin kişiliklerini ve davranışlarını şekillendiren temel değerleri anlamak için farklı bir bakış açısı sunar. Yukarıda da belirtildiği gibi değerlerin birden fazla sınıflandırması mevcuttur. Değerler farklı biçimlerde sınıflandırılrsa da bireylerin değerleri kazanması önemli görülmektedir. Değerler öğrenebilir bir özelliği sahip olduğu için bireylerin değerleri öğrenmesi değer eğitimi aracılığı ile gerçekleşmektedir.

2.3. Değerler Eğitimi

Değerler, toplumun ahlaki sağlığı açısından önemli bir konuma sahiptir. Bu konum, geçmişten günümüze bakıldığında değerler eğitimini ehemmiyeti gittikçe artan bir alan kılmıştır. Nitekim değerlerin bireylere ne zaman ve nasıl verileceği önemli konulardandır. Değer eğitimi gerçekleşmediği zaman, şiddet eğilimi, eşitsizlik ve bireylerin kendi çıkarlarını gözetmesi gibi birtakım olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bireylerin tutum ve değerleri çocuklukta edinmeye başladığını g   önünde bulundurursak ilerleyen zamanlarda bu değerler bireylerin günlük yaşamlarında davranışlarını etkiler. Bu doğrultuda aileden sonra değer eğitiminin okulda da devam etmesi gerekmektedir. Eğer aile çocuğuna değer eğitimini doğru biçimde verdiği ise okula gelen  ocuk okulda aileden öğrendiği değerleri pekiştirir. Eğer aile değer eğitimini doğru bir biçimde çocuğuna veremdi ise değer eğitiminde bir eksilik olduğu zaman okula gelen  ocuk değer eğitimini gerçekleştirir. Her iki durumda da aileden sonra değer eğitimin gerçekleştiren kurum okullardır. Bu bağlamda değer eğitimini bir masa olarak düşünürsek masanın ayakları değerler eğitimini oluşturan bileşenler olacaktır. Bu bileşenler  ğrenci, aile, okul ve  evre olarak ifade edilebilir. Ayaklardan birinin eksikliği değerler eğitiminde sallantılar

meydana gelecektir. Bu da başta belirtilen değer kayıplarını oluşturacaktır. Bu kapsamda toplumdaki mevcut olumsuzlukları gidermek ve değer kayıplarını engellemek için tüm bileşenlerin birbiriyle iş birliği hâlinde olması gerekmektedir

Toplumların istendik yönde eylemlerde bulunulmasının hedeflendiği (Kavaklı, 2019) değer eğitimi 1920'lerden başlayıp günümüze kadar farklı süreçlerden geçerek değişime uğramıştır. Kirschenbaum (1995) değerler eğitimi değer gerçekleştirme, karakter eğitimi, vatandaşlık eğitimi ve ahlak eğitimi olmak üzere dört başlık altında sınıflandırmaktadır. Bu noktada değer gerçekleştirme için değer açıklama, değer analizi ve ahlaki muhakeme yöntemlerinden yararlanılabileceği ifade edilmektedir (Aktepe, vd. 2018).

Değerler eğitimi bireyin küçüklüğünden başlayarak ilerleyen bir süreçtir. Bu konuda ailelerin bilinçli bir biçimde davranarak süreci yönetmeleri önem arz eder. Çocuklar okul çağına geldiğinde ise sürece okul da dâhil olur. Değerler okul öncesi ve ilkökul çocukları için soyut bir kavram olarak görülür. Bu açıdan bakıldığında değerler eğitiminde farklı tür ya da metotların kullanılması değerler eğitimi sürecini somutlaştırmak adına yararlı olacaktır. Çalışkan ve Yıldırım (2023) çocuklara bireysel ve toplumsal değerleri öğretirken sözlü kültürel ve yazılı eserlerden faydalandığını belirtmiştir. Bu bağlamda atasözleri, ninniler, mâniler, türküler, destanlar, hikâyeler, masallar, geleneksel Türk oyunları, gölge oyunu ve orta oyunu gibi kaynaklardan sıkça yararlanılmaktadır. Bireylerin değerleri belirtilen bu kaynaklardan öğrenmesi olasıdır. Ancak farklı kişi veya araçlardan çeşitli yollarla kazandığı değerlerde doğru ya da yanlış öğrenmeler gerçekleşebileceğini ön görmek gerekir. Bu doğrultuda değerlerin belli bir program dâhilinde aktarılması sağlıklı birey ve toplum oluşturma açısından fayda sağlar.

2.4. İlkokulda Değerler Eğitimi

Karakter oluşumuna zemin hazırlayan değerlerin kazandırılmasında insanın köklerine ışık tutmak önemlidir. Köklerimiz ne kadar sağlam olursa insanın kendini ve hayatını tanımasına ve keşfetmesine o kadar yarar sağlar. Birey büyüdüğünde ona kendine yol gösterecek değerlerinin olması önemlidir. Bireylerin hayatında bu köklerin atıldığı zamanlar okulöncesi ve ilkökul dönemine denk geldiği farz edilirse bu dönemlerin çocuklar için önemli bir zaman dilimi olduğu ifade edilebilir. Bu çağlarda çocuğun bilinçaltına değer ve karakter eğitimi ilmek ilmek işlemek önemlidir. Küçük yaşta pek çok değer aşılması ileriki yaşlarda seçimlerin şekillenmesinde büyük oranda katkı sağlar. Aileler ve okullarımız bu farkındalıkla hareket ettiğinde toplumdaki sorunlara uzun

vadede çözümler bulacaktır. Değerler eğitiminde yaparak yaşayarak öğrenmeye yer vermek, sürecin takibinde okul ve aile iş birliğini sağlamak önemlidir.

Çeşitli şekillerde verilmeye çalışılan ve zamanla önemi artan değerler eğitimi ülkelerin eğitim politikalarında ve programlarında yerini almıştır. Eğitim kurumlarında verilen değerler eğitimi bir plan ve program çerçevesinde gerçekleşmektedir. Türk eğitim sisteminde değerler tüm derslerin öğretim programlarında ortak kök değerler ifade edilmiştir. MEB [Millî Eğitim Bakanlığı] Talim Terbiye Kurulu Öğretim Programlarında ortak olan 10 kök değere şu şekilde yer vermiştir: Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik. Öğretim programlarında yer alan 10 kök değer ile bu değerlere ilişkin tutum ve davranışlar Tablo 2.1’de gösterilmiştir (TTKB, 2017, s.24). 2018 yılında güncellenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programında kök değerlerin haricinde programa özgü değerler bulunmaktadır. Bu değerler şunlardır: Adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, eşitlik, özgürlük, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik.

Tablo 2.1

2017 Programlarında Yer Alan Kök Değerler ve Bu Değerlere İlişkin Tutum ve Davranışlar

Değerler	Değerlere İlişkin Tutum ve Davranışlar
Adalet	Adil olma, eşit davranma, paylaşma
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...
Öz Denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme
Saygı	Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme
Sabır	Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme

Değerler	Değerlere İlişkin Tutum ve Davranışlar
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme
Vatanseverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme
Yardımseverlik	Cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma

(Kaynak: TTKB, 2017, s.24)

2.5. İlkokulda Değerler Eğitiminde Paydaşların Rolü

Bireylerde değer bilinci, içine doğduğu ailede filizlenmeye başlar. Ardından çocuğun okul çağına gelmesiyle birlikte okulun önemi ve rolünde artış gözlenir. Çocukların yaş ilerledikçe çevresel faktörlerden etkilendiği bilinen bir gerçektir. Bu noktada bireylerin eğitimi için önce ailelerin eğitilmesi ve değerler eğitiminde işe koşulması büyük önem arz eder. Okul öncesi dönemle birlikte eğitime başlayan çocuğun değerleri kazanmasında ailenin yanında okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin temelden başlayarak sorumluluk alması ve çocuğun hayata hazırlanmasında bir köprü görevi üstlenmesi gerekmektedir. Nitekim bireylerin değer bilinci toplumların değer sisteminin oluşmasına zemin hazırlar. Her toplumun kendi değer sistemi vardır. Bizim toplumumuzda ilkokullarda gerçekleştirilen değerler eğitiminde okul yöneticileri, öğretmenler, aile ve öğrenciler olmak üzere tüm paydaşların pek çok rolü bulunmaktadır.

2.5.1. İlkokulda değerler eğitiminde okul yöneticilerinin rolü

Eğitim kurumu olan okul insan yetiştirmede önemli bir yere sahiptir. Okulların bu konumu bireyleri bütüncül ve kapsamlı bir şekilde ele alınmasını gerektirir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda okul akademik başarının yanında çocukların davranışlarını olumlu yönde şekillendirmede de büyük rol oynar. Çocukların davranışlarını biçimlendirmek okullarda verilecek karakter ve değer eğitimiyle mümkündür. Eğitim kurumları mevcut öğretim programlarının yanı sıra okul atmosferini uygun hale getirmek için yıl bazında planlamalar yapılmalıdır. Bu planlamalar yapılırken okul yönetici-

leri sosyal çevre, kültür, okulun fiziksel durumu, velilerin sosyo-ekonomik durumları gibi etkenleri dikkate almalıdır. Bu sayede yapılan değerler eğitimi uygulamalarının verimliliğini artırmak mümkündür. Okul yöneticileri değerler eğitiminde öğretmeni ve öğrenciyi destekleyici bir rol üstlenmektedir. Okul yöneticileri, okuldaki değerler eğitimine yön veren kişilerdir. Onların görev ve sorumlulukları, değerler eğitim politikalarını belirlemekle başlar. Okul yöneticileri, okulun değerler eğitimine yönelik politikalarını belirlemeli ve uygulanmasını sağlamalıdır. Ayrıca, öğretmenleri desteklemek de okul yöneticilerinin görevlerinden biridir. Okul yöneticileri, öğretmenleri değerler eğitimi konusunda desteklemeli, gerekli kaynakları sağlamalı ve eğitim sürecini izlemelidirler. Velilerle iş birliği içinde çalışmak da okul yöneticilerinin sorumlulukları arasındadır. Okul yöneticileri, velilerle iş birliği içinde çalışarak, öğrencilerin değerler eğitimini desteklemeli ve okul-veli iş birliğini güçlendirmelidir. Son olarak, okul yöneticilerinin değerler eğitiminin takibini yapmaları ve gerekirse düzeltici önlemler almaları gerekmektedir (Lusse, vd., 2019)

2.5.2. İlkokulda değerler eğitiminde öğretmenin rolü

Öğretmen aileyle toplum arasındaki en etkili bağlardan biridir. Aileye ve topluma iyi, ahlaklı bireyler yetiştirmesi için geleceğe yön veren bir rehberdir. Öğretmenin değerler eğitimindeki rolü çocuk için gerekli olan değerler öğretmek ve ailede edindiği değerleri pekiştirmektir. Bunu sınıf içinde ve dışında öğretim programının yanında farklı yöntem ve teknikler kullanarak sağlayabilir. Ayrıca öğretmenlerin değerler eğitiminde veli ve yöneticiler arasında köprü olma rolü de vardır. Değerler eğitiminde öğretmenler, temel taşı oluşturur. Onların görev ve sorumlulukları, değerlerin öğretilmesi ve öğrencilere model olunmasıyla başlar. Öğretmenler, öğrencilere toplumun temel değerlerini tanıtarak, onlara bu değerleri öğretmeli ve model olmalıdırlar. Ayrıca, öğretmenler, değerlerin öğrenilmesini sağlamakla da sorumludurlar. Değerlerin sadece bilgi olarak değil, öğrenciler tarafından özümsemesini ve içselleştirilmesini sağlamak önemlidir. Bunun yanı sıra, öğretmenler eğitim programlarını planlayıp uygulayarak, öğrencilerin değerlerini geliştirmelerine yardımcı olmalıdırlar. Öğrencilere değerlerle ilgili rehberlik yapmak da öğretmenlerin önemli bir görevidir. Öğretmenler, öğrencilere değerlerle ilgili zorluklarla başa çıkmalarında rehberlik etmeli ve onlara olumlu davranışları teşvik etmelidirler. Son olarak, öğretmenlerin velilerle iş birliği içinde çalışması ve aynı değerleri pekiştirmesi gerekmektedir (Johnson, 2002).

2.5.3. İlkokulda değerler eğitiminde ailenin rolü

Yaşamımızın pek çok alanına etkisi olan aile, bireylerin ilk eğitim yuvasıdır. Konuşmadan yürümeye birçok kazanımın edinildiği ailede davranışlar küçük yaşlardan itibaren biçimlenmeye başlar. Bundan dolayı çocuğa karakter ve değer eğitiminin verildiği ilk eğitim basamağıdır. Bu kurumun bir üyesi olan çocuk ebeveynlerinden edindiği bilgilerle okula başlar. Ailenin değerler eğitiminde üstlendiği rollerden biri de çocuğa olumlu rol model olmaktır. Ailenin bir diğer rolü okulda edindiği bilgileri pekiştirecek bir ortam hazırlamaktır. Bu bağlamda okulda edinilen değerlerle ev ortamı birbirine ters düşmemelidir. Evde değerlerin öğretilmesi ve öğrencilere destek olunması, velilerin en önemli sorumlulukları arasındadır. Veliler, çocuklarına evde doğru değerleri öğretmeli ve onlara iyi birer örnek olmalıdırlar. Veliler, okuldaki değerler eğitimini desteklemeli ve öğrencilerin bu konudaki ödevlerini ve etkinliklerini takip etmelidirler. Veliler, çocuklarının değerlerle ilgili zorluklarla başa çıkmalarında ve doğru davranışları sergilemelerinde destek olmalıdırlar. Son olarak, velilerin okul ile iletişimde olmaları ve öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerini izlemeleri gerekmektedir (Barger, vd., 2019)

2.5.4. İlkokulda değerler eğitiminde öğrencinin rolü

Öğrencilerin akademik eğitimde olduğu gibi değerler eğitiminde de önemli bir rolü vardır. Onların görev ve sorumlulukları arasında, değerlere saygı göstermek ve öğrenmeye açık olmak gelir. Öğrenciler, okulda ve toplumda geçerli olan değerlere saygı göstermeli ve bu değerleri benimsemelidirler. Ayrıca, öğrencilerin öğrenmeye açık olmaları ve derslerde gerçekleştirilen değer eğitimi çalışmalarına katılıp, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeleri önemlidir. Olumlu davranışlar sergilemek de öğrencilerin sorumlulukları arasındadır. Öğrenciler, değerlerle uyumlu olumlu davranışlar sergilemeli, okul ve toplumda model öğrenciler olmalıdırlar. Son olarak, öğrencilerin arkadaşlarına destek olmaları ve onları olumlu davranışlar konusunda teşvik etmeleri gerekmektedir (Chen, vd., 2023).

2.6. İlgili Araştırmalar

2.6.1. Değer eğitiminde paydaşların rolüyle ilgili yapılan araştırmalar

Ergün ve Koç (2022) “Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Görüşleri” adlı araştırmasında sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi sürecine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu

araştırmada 40 sınıf öğretmeniyle çalışılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Verilen analizinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin değerler eğitiminin ne olduğuna yönelik görüşleri dört temada toplanmıştır. Değerler eğitiminin öğrencilere kazandırdıkları ise bireysel ve toplumsal kazanımlar olmak üzere iki temada verilmiştir. Değer eğitimi sürecinde kullanılabilecek farklı yöntem, teknik ve stratejilerin olduğu ifade edilmiştir.

Arslantaş ve Zümrütkal (2021) “Değer Eğitimi Perspektifinde Öğretmen Rolü” adlı araştırmasında değer eğitimi uygulamalarında öğretmenlerin sergiledikleri rollerin önemini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada literatür taramasından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda değerlerin ailede oluşmaya başladığı devamında eğitimcilerin bazı sorumlulukları olduğu belirtilmiştir. Çocukların yanlış edindiği değerleri değiştirmenin güç olduğu ifade edilmiştir.

Kolay ve Kaptan (2021) “Değer Eğitiminde Okul ve Ailenin Rolüne İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin ve Velilerinin Görüşleri” adlı araştırmasında okul aile iş birliği ile değerler eğitimine yönelik öğretmen ve velilerin fikirlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışma grubunu sınıf öğretmenleri ve veliler oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak öğretmen ve velilere görüşme formu uygulanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizinden faydalanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler şu şekildedir: Okulda öğrenilen değerlerden ev ortamına en fazla yansıyan değer saygı değeri olmuştur. Sınıf öğretmenleri okulda gerçekleştirilen değer eğitimi konusunda veliler olumlu dönütler aldığını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda öğretmenlerin çoğu okulda verilen değerler eğitiminin aileler tarafından desteklenmesi için bilgilendirici toplantıların yapılması konusunda öneride bulunmuştur.

Aktepe, vd. (2020) “Sınıf Öğretmenlerinin Perspektifinden Değerler ve Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasının kullanıldığı bu araştırma 25 sınıf öğretmeniyle yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Veriler içerik analiziyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmenleri değerler eğitiminde en çok örnek olay ve dramadan yararlandıklarını belirtmiştir. Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitiminde karşılaştığı güçlükler olarak çocukların değerlerin adını bilmediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu değerlerin zorunlu bir ders olarak okutulması gerektiğini vurgulanmıştır.

Bayırlı, vd. (2020) tarafından gerçekleştirilen “Öğretmenlerin Değerler Eğitimi Hakkındaki Görüşleri: Afyonkarahisar Örneği” adlı araştırmada değerler eğitimi projesinin uygulanışı konusunda öğretmenlerin deneyimlerini ve buna yönelik görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Temel nitel araştırma deseninden faydalanılan bu çalışmada farklı branş ve kademelerden 10 öğretmenle görüşülmüştür. Verilerin toplanmasında görüşmeden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmenler değerler eğitimi gerekli gördüklerini ifade etmiştir. Öğretmenlerin değerler eğitimi yaklaşımlarından en çok telkin ve davranış yoluyla öğrenme yaklaşımlarını kullandıkları ve yapılan etkinliklerin öğrencilerde olumlu etki bıraktığını belirtilmiştir.

Batmaz ve Erdoğan (2019) tarafından gerçekleştirilen “Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Görüşleri” adlı araştırmada öğretmenlerin değerler eğitimi sürecine ilişkin fikirlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemden yararlanıldığı araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formuyla veriler toplanmıştır. Bu kapsamda 21 sınıf öğretmeniyle çalışılmıştır. Öncesinde değerler eğitimiyle ilgili bir eğitime katılmadıklarını ifade eden öğretmenler bu süreçte daha çok somut materyallerden yararlandıklarını belirtmiştir.

Yediyıldız (2019) “Eğitim Yöneticilerinin Değerler Eğitimi ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri (Ordu İli Örneği)” adlı araştırmasında yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini farklı değişkenler açısından belirlemeyi amaçlamaktadır. Karma yöntemin kullanıldığı bu araştırmada nicel verileri toplamak amacıyla ölçek, nitel verileri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Eğitim Yöneticilerinin Değerler Eğitimi ve Uygulamalarına İlişkin Görüşleri ise, değerler eğitiminin öğrencinin davranışlarını ve akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir. Bu süreçte eğitim yöneticilerinin, ailenin ve dış çevrenin bu eğitimde önemli ölçüde etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Baltacı (2018) tarafından gerçekleştirilen “Ortaokul Yöneticilerinin Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri” adlı bu araştırmanın amacı okul yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Tarama modelinin kullanıldığı bu araştırmada veriler görüşme formuyla toplanmıştır. Çalışma grubu olarak 15 yöneticiyle görüşülmüştür. Elde edilen bulgulara göre değer eğitiminde kullanılan yöntemlerin başında rol model olma ifade edilmiştir. Değerler eğitimine yönelik uygulamadaki sorunlar en çok ayrı bir ders olmaması, tüm branşların aynı önemi vermemesi ve velilerdeki

eksiklikler olarak belirtilmiştir. Sorunların çözümüne yönelik ise en çok ailelerin bilinçlendirilmesi ve amacın belirtilmesi vurgulanmıştır.

Cice ve Özgan (2017) tarafından gerçekleştirilen “Değerler Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine İlişkin Okul Çalışma Ekibinin Görüşleri” adlı araştırmada değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların değerlendirilmesi ve bu uygulamaları geliştirmek adına neler yapılacağını ortaya koymak amaçlanmıştır. Nitel araştırmanın kullanıldığı bu araştırmada durum çalışmasından faydalanılmıştır. Bu araştırma okul çalışma ekinden 9 kişiyle yürütülmüştür. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Elde edilen verilere göre okulda yapılan uygulamalar sıklıkla pano hazırlama, ayın örnek öğrencisi seçimi, ayın en temiz sınıfı olacak şekilde toplam 12 alt temadan oluşmuştur. Ayrıca yapılan uygulamaları yetersiz bulan paydaşlar da bulunmaktadır.

Çelikkaya ve Yılmaz (2017) tarafından gerçekleştirilen “Değerler Eğitimine İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin Karşılıklı Beklentileri” adlı araştırmada veli, öğrenci ve öğretmenlerin değerler eğitimiyle ilgili olarak birbirlerinden beklentilerini nedenleri ile ortaya koyabilmeyi amaçlamıştır. Durum çalışmasının kullanıldığı bu araştırmada veriler yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Araştırma 40 sosyal bilgiler öğretmeni, 40 öğrenci ve 40 veliyle yürütülmüştür. Elde edilen bulgulara göre öğretmen, öğrenci ve velilerin kazandırılmasını beklediği değer ortak olarak saygı değeri çıkmıştır. Öğrencilere kazandırmakta en çok zorlanılan değerleri öğretmenler saygı değeri olarak görürken veliler sorumluluk değeri olarak görmektedir. Bunun gerekçesi olarak saygıda çevrenin olumsuz etkisi, sorumlulukta ise aile tutumu olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca verilere göre değerler kazandırılırken en çok kullanılan yöntem öğretmenlerin model olma velilerin ise nasihat verme olarak çıkmıştır.

Çiftçi ve Gürhan (2017) “İlkokullarda Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Yönetici ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında ilkokullarda uygulanan değerler eğitime yönelik görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Nitel yöntemin kullanıldığı bu araştırmada verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. 100 sınıf öğretmeni ve 35 ilkokul idarecisiyle yapılan görüşmelerin veri analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi (SEDEP)’nin etkililiği öğretmen ve yönetici görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre etkinlikler ve materyallerin güncellenmesi gerekirken aile katılımının da sürece dâhil etmek gerektiği ifade edilmiştir.

Namlı (2017) “Sınıf Öğretmenlerinin Perspektifinden Değerler Eğitiminin İncelenmesi: Erzurum Örneği” adlı araştırmasında öğretmenlerin değerler eğitimine ilişkin görüşlerini çeşitli boyutlar açısından ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Nitel araştırma deseniyle gerçekleştirilen bu çalışma 27 sınıf öğretmeniyle yürütülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen veriler betimsel analizle çözümlenmiştir. Elde edilen verilerde öğretmenlerin görüşlerine göre, öğrencilere kazandırılması gereken en önemli değerler sırasıyla dürüstlük ve saygı olmuştur. Değer eğitimi sürecinde en önemli faktörün aile olduğu vurgulanmıştır. Değerler eğitiminde en çok dramadan yararlanıldığı ifade edilmiştir.

Yazar, vd. (2017) “Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Değerler Eğitimi Kavramına İlişkin Metaforik Algıları” adlı araştırmasında öğretmen ve okul yöneticilerinin değerler eğitimi kavramına ilişkin metafor algılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Buna yönelik araştırmada temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma grubu 235 öğretmen, 56 okul yöneticisi olmak üzere toplam 291 katılımcıdan oluşmaktadır. Öğretmenlerin değerler eğitimi kavramına ilişkin kullandıkları metaforlar 15, yöneticilerin ise 5 kategoride toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin en çok “yapıtashi”, yöneticilerin ise “ahlak” metaforunu kullandıkları görülmüştür.

Bayır, vd. (2016) “Sınıf Öğretmeni Adaylarına Göre İlkokullarda Değer Eğitimi” adlı araştırmasında ilkokullarda değer eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerini almak amaçlanmıştır. Nitel araştırma deseninden faydalanan bu çalışma 30 sınıf öğretmeni adayı ile yürütülmüştür. Veriler anekdotlar ve odak grup görüşmesi yoluyla toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde tümevarım analizi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre değer eğitimi sürecinde vatan sevgisi, duyarlılık, doğa sevgisi, sorumluluk, paylaşma, dürüstlük, saygı, yardımlaşma, dini değerler, hoşgörü ve temizlik değerlerinin vurgulandığı belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının yaptığı gözlemlere göre ilkokullarda değer eğitiminde yer verilen dersler Türkçe, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi dersleridir.

Yeşiltaş ve Taş (2016), “Okul Müdürlerinin Değer ve Değer Kazanımına İlişkin Görüşleri” adlı araştırmasında okul müdürlerinin değer ve değer kazanımına ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırma yönteminden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Açık uçlu anketle toplanan veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Çalışma grubunu ilkokul ve ortaokullarda görev yapan 35 okul müdürü oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular şu şekildedir: Okul müdürlerinin yaşamına yön veren ilk üç değer “dürüstlük, sevgi ve saygı” olmuştur. Bir başka

bulguda okul müdürleri değer kazandırmada ailenin rolünün önemine vurgu yapmıştır. Okul müdürlerinin öğrencilerde bulunmasını istediği değerler en çok (23) saygı değeri olmuştur. Değer kazanımında öğretmenlerin rol model olduğunu ifade etmişlerdir.

Akpınar ve Özdaş (2013), “İlköğretimde Değer Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Analiz” adlı araştırmasında sınıf öğretmenlerinin değer eğitime ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda 55 sınıf öğretmeniyle görüşülmüştür. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasının kullanıldığı bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analiziyle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler değer eğitiminde okulunun önemli rolü olduğunu görmekte fakat bu süreçte okulun etkili ve yeterli olmadığını düşünmektedir. Öğretmenlerin görüşlerine göre değer eğitiminde sorumlu kurum ilk olarak okul ve ardından aile gelmektedir. Öğretmenlerin değer eğitiminde kullandıkları yöntem/teknik değerlerin önemini anlatma olmuştur.

Balcı ve Yelken (2013) “İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler ve Değer Eğitimi Uygulamaları Konusunda Öğretmen Görüşleri” adlı araştırmasında değer eğitime ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı bu araştırma veriler anket yoluyla toplanmıştır. 152 sınıf ve sosyal bilgiler öğretmeninden elde edilen verilere göre değer öğretiminde en etkili yöntemin örnek olay incelemesi, en az etkili yöntemin ise telkin yöntemi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Değer eğitimi sürecinde karşılaşılan problemlerin başında ailenin sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerin görüldüğü ifade edilmiştir.

Ekşi ve Okudan (2011) “Eğitim Yöneticilerinin Bakış Açısı ile Değerler Eğitimi” adlı araştırmasında yöneticilerinin okullarda yapılan değerler eğitime bakış açılarının bazı değişkenler çerçevesinde incelenmesi amaçlamıştır. Tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada veriler ölçekle elde edilmiştir. Bu kapsamda çalışma 85 okul yöneticisiyle yürütülmüştür. Elde edilen verilere göre değer eğitiminde cinsiyet ve eğitim değişkenlerinde farklılaşmalar olduğu ortaya çıkmıştır. Değerler eğitiminde yüksek lisans mezunu bireylerin farkındalığının daha fazla olduğu ifade edilmiştir.

Çeşitli araştırmacıların yurt dışında gerçekleştirdiği çalışmalar, değerler eğitiminin başarısının birkaç faktöre bağlı olduğunu göstermektedir. Harris'in (1991) çalışması, değerler eğitiminde başarının öncelikle yetkin öğretmenlere ve güçlü bir kültürel bağlama dayanan liderlik uygulamalarına bağlı olduğunu belirtmektedir. Revell (2002) ise okullardaki eğitim programlarının ve öğretim davranışlarının öğrencilerin değerlere olan ilgisini etkilediğini ortaya koymuştur. Johansson'un (2002) araştırması, okul öncesi

dönemde öğretmenlerin ödülleri gibi yöntemlerle ahlaki değerlerin kazanılmasını desteklediğini göstermektedir. Thornberg (2008) ise öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik mesleki bilgi yetersizliğine dikkat çekmiştir. Leming'in (2006) çalışması, değerlerin öğretim programlarında açık ve anlaşılır bir şekilde ortaya konmasının önemli olduğunu vurgulamıştır. Schwartz'ın (2012) kültürler arası çalışması, değerlerin bireyler arasında farklılık gösterebileceğini ancak temel değerlerin her toplum için geçerli olduğunu göstermektedir. Pudenko ve Boon'un (2014) araştırması, öğretmenlerin sınıf ortamındaki amaçlarının sosyal hedefler üzerine odaklandığını ortaya koymuştur. Kaur'un (2015) çalışması ise değerler eğitiminin sadece okulda değil, aileler tarafından da desteklenmesinin önemine vurgu yapmıştır. Son olarak, Lisievici ve Andronie'nin (2016) çalışması, öğretmenlerin değer açıklama tekniklerini etkin bir şekilde kullanabildiğini göstermektedir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmalar kapsamında öğretmen, öğrenci ya da okul yöneticileri ve velilerle görüşüldüğü görülmektedir. Değer eğitiminde rol oynayan tüm paydaşlarla görüşmenin yapıldığı araştırma sayısının az olduğu söylenebilir. Bu araştırmaya kapsamında değer eğitimine yönelik olarak okul yöneticilerin, öğretmenlerin velilerin ve öğrencilerin görüşleri alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümlemesiyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada temel nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Temel nitel araştırma deseni, katılımcıların yaşamlarını nasıl yorumladıkları, dünyayı nasıl algıladıkları ve deneyimlerine ne anlam kattıkları üzerinde yoğunlaşır ve bu alandaki bilgilere ulaşmayı amaçlar (Merriam, 2013). Bu araştırmanın amacı ilkokulda gerçekleştirilen değerler eğitime ilişkin paydaşların görüşlerini ortaya çıkarmak olduğu için araştırma temel nitel deseni ile yürütülmüştür. Bu araştırmada temel nitel araştırmanın seçilme nedeni değer eğitiminde paydaş olan okul yöneticilerin, sınıf öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin değer ve değer eğitimi nasıl algıladıkları, değer eğitimin kapsamındaki deneyimlerinin neler olduğunu başka bir deyişle değer eğitime yönelik görüşlerini ayrıntıları ile ortaya çıkarmaktır.

3.2. Çalışma Grubu

İlkokul kapsamında değer ve değer eğitime ilişkin paydaşların görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında Çorum ilinin Alaca ilçesinde bulunan 8 okulda yapılmıştır. Araştırma kapsamında görüşmeler ilkokul yöneticileri, 4. sınıf öğrencileri, bu öğrencilerin öğretmenleri ve öğrenci velileri ile yapılmıştır. Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede ölçütler, araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da önceden hazırlanmış ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmanın katılımcılarını belirlemek için okul yöneticilerinin ilkokul düzeyinde görev yapıyor olması, sınıf öğretmenlerinin ilkokul dördüncü sınıfları okutuyor olması, öğrencilerin ilkokul dördüncü sınıf düzeyinde okuyor olması ve velilerin ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin velileri olması ölçüt olarak alınmıştır. İlkokul sınıf düzeyinin sınıf seçilmesinin iki nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki ilkokullarda okutulan tüm derslerin öğretim programlarında değer eğitime yer veriyor olmasıdır. Dolayısıyla ilkokul dördüncü sınıftaki öğrenciler dördüncü sınıfa gelesiye kadar tüm derslerde de-

ğerler ve değer eğitimi ile doğrudan ya da dolaylı olarak karşılaşmış olacaktırlar. Başka bir deyişle ilkökul dördüncü sınıf öğrencileri değer ve değer eğitiminin farkında olacaktırlar. İkinci neden ise ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin gelişimsel özellikleridir. Değer kavramı soyut bir kavramdır. İlkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin değer kavramını ifade etmesi, tanımlaması ve uygulaması ilkökul birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha kolay olabilir. Bu iki nedenden dolayı araştırmaya ilkökul dördüncü sınıf öğrencileri, öğretmenleri ve velileri katılmıştır. Bu kapsamda araştırmaya ilkökulda yöneticilik yapan 8 okul yöneticisi, ilkökul dördüncü sınıfları okutan 13 sınıf öğretmeni, ilkökul dördüncü sınıfta öğrenim gören 10 ilkökul öğrencisi ve bu öğrencilerin 10 velisi katılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi yöntemler kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama aracı yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu bağlamda tüm paydaşlar için görüşme formu hazırlanmıştır.

Görüşme, bireylerin fikirleri alınmak istendiğinde kullanılabilen ve kaynağın kendisinden veri alınan bir yöntemdir (Türnüklü, 2000). Bu açıdan bakıldığında doğrudan veri akışı olduğundan dolayı diğer yöntemlere göre nispeten daha derinlemesine bilgiler elde edilebilir. Bireylerin anlık tepkilerinin görülmesi görüşmeyi diğer araçlardan farklı kılmaktadır. Bu araştırma kapsamında öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerle görüşme yapılmıştır. Görüşmeler yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme olarak gerçekleştirilebilir. Bu araştırmada ise yarı yapılandırılmış görüşme formları oluşturulmuş ve katılımcılara uygulanmıştır. Araştırmadaki yarı yapılandırılmış görüşme formları uzmanların (sınıf eğitimi değer eğitimi alanında çalışmış iki uzman) dönütleri çerçevesinde hazırlanmıştır.

Araştırma kapsamında öğrencilerle, velilerle, öğretmenlerle ve okul yöneticileriyle yapılmak üzere görüşme formu hazırlanmıştır. Formların uygulanması için katılımcılardan gerekli izinler alınmıştır. Görüşmeler 13 öğretmen, 10 öğrenci, 10 veli ve 8 okul yöneticisi ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler okul ortamında yapılmıştır. Görüşmelerin süresi 10 dakika ile 20 dakika arasında değişmektedir. Yapılan görüşmelerde katılımcıların görüşlerini ve bakış açılarını rahatça ifade edebileceği bir ortam olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmacı görüşmeler esnasında kendi algı ve deneyimlerini sürece dâhil etmemeye dikkat göstermiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerde doğrudan okul yöne-

ticisi, öğretmen, öğrenci ve veli isimleri kullanılmamıştır. Bunun yerine okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci ve veliler için kod isimler tercih edilmiştir. Bu kod isimler aşağıdaki gibidir:

- Y: *Yönetici*
- M: *Öğretmen*
- V: *Veli*
- Ö: *Öğrenci*

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırma ilkokulda gerçekleştirilen değer eğitime yönelik öğrenci, öğretmen, veli ve okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Görüşmeler yapılmadan önce pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşme için okul yönetiminden ve katılımcılardan gerekli izinler alınmış ve asıl görüşmeden farklı katılımcılarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşme ile görüşme formundaki soruların işlevselliği tespit edilmiştir. Görüşme sonunda görüşme formundaki sorular yeniden incelenmiştir. Görüşme yapılacak okullar seçildikten sonra araştırmacı tarafından Çorum İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izinler alınmıştır. Ayrıca İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izinler alındıktan sonra okul yöneticilerden, öğretmenlerden, velilerden ve öğrencilerin varisi olan velilerden araştırmaya katılma izin formları aracılığı ile izin alınmıştır. İzinler alındıktan sonra öğretmen, öğrenci, veli ve okul yöneticileriyle ayrı ayrı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler ses kaydıyla kayıt altına alınmıştır. Öğretmen, öğrenci, veli ve okul yöneticileriyle yapılan görüşmelerde kayıt altına alınan ses dosyaları transkript edilmiştir. Daha sonra verilerin analiz kısmına geçilmiştir.

3. 5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada elde edilen verilerin analiz sürecinde betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Öğrenci, öğretmen, veli ve okul yöneticilerine uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Betimsel analizde var olan temalar üzerinden hareket edilir. Araştırma kapsamında toplanan verilerin daha önceden oluşturulan kavramsal çerçeveye göre analiz edildiği süreçtir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu süreçte betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verileri işleme, bulguları tanımlama ve bulguları yorumlama aşamaları bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

- *Analiz için bir çerçeve oluşturma:* Araştırmanın temelini oluşturan kuramsal çerçeve için bir kod listesi oluşturulur. Bu kod listesi hem temalar hem de temaların altında yer alabilecek kavramlardan oluşur. Bu araştırmanın çerçevesini görüşme formunda yer alan sorular oluşturmaktadır.
- *Verilerin Kodlanması:* İlk aşamada oluşturulan kavramsal çerçeveye göre elde edilen veriler analize tabii tutulur ve bir kod listesi ortaya çıkarılır. Bu aşamada verilerin kodlanması araştırmanın temelinde yer alan kuramlara, kavramlara göre yapılır. Bu araştırmada da görüşme formunda yer alan sorulara göre alt başlıklar kodlanmıştır.
- *Bulguların Tanımlanması:* Bu aşamada kodlanan veriler betimlenir ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir. Burada önemli olan husus verilerin kolay ve anlaşılabilir bir dille tanımlanması ve gereksiz tekrar doğrudan alıntılardan kaçınılmasıdır. Araştırmada araştırmaya katılan katılımcıların görüşlerine doğrudan yer verilmiştir.
- *Bulguların Yorumlanması:* Betimsel analizin en önemli noktası olan bulguların yorumlanmasında, araştırmacı daha önceden oluşturduğu kod listesi veya temalara göre bulguları anlamlı bir şekilde ilişkilendirmeli, yorumlamalıdır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkilerinin açıklanması, alanda daha önceden yapılan araştırmalarla karşılaştırmalar yapılması, çıkarımda bulunulması bu aşamada yapılır. Bu araştırmada da katılımcıların görüşleri karşılaştırarak yorumlanmıştır.

3. 6. Geçerlik Güvenirlik

İlkokul kapsamında değer ve değer eğitime ilişkin paydaşların görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırmada hem görüşme sorularının hazırlanmasında hem de verilerin çözümlenmesinde geçerlik güvenirlik açısından uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Büyüköztürk vd. (2016) tarafından belirtildiği gibi, elde edilen verilerin, veri analizlerinin ve sonuçların inanılır olabilmesi için geçerlik ve güvenirlik değerleri büyük bir rol oynamaktadır. Geçerlik, araştırmacının araştırdığı duruma yönelik elde ettiği verileri objektif ve tarafsız bir şekilde ortaya koyması anlamına gelir (Kirk ve Miller, 1986; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu bağlamda araştırma geçerliğini artırmak için öğretmen, yönetici, öğrenci ve velilerle görüşmeler yapılmıştır. Güvenirlik açısından, katılımcılara araştırma hakkında doğru ve kapsamlı bilgi verilmiş, görüşmeler sıra-

sında ses kaydı alınmış ve bu kayıtlar katılımcılara onaylatılmıştır. Veri toplama aracının güvenilirliğini sağlamak için farklı kodlayıcılar tarafından kodlanan verilerin uyumunun %80-%90 arası olması gerekmektedir (Gwet, 2020). Bu amaçla, Miles ve Huberman'in (1994) güvenilirlik katsayısı formülü kullanılarak iki farklı kodlayıcı arasındaki uyum yüzdesi %89 olarak belirlenmiştir. Bu yöntemlerle, araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliğinin sağlandığı söylenebilir. Araştırmanın tutarlılığını sağlamak için verilerin hazırlanmasından analiz sürecine kadar alanında uzman kişilerden sürekli geri bildirim alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

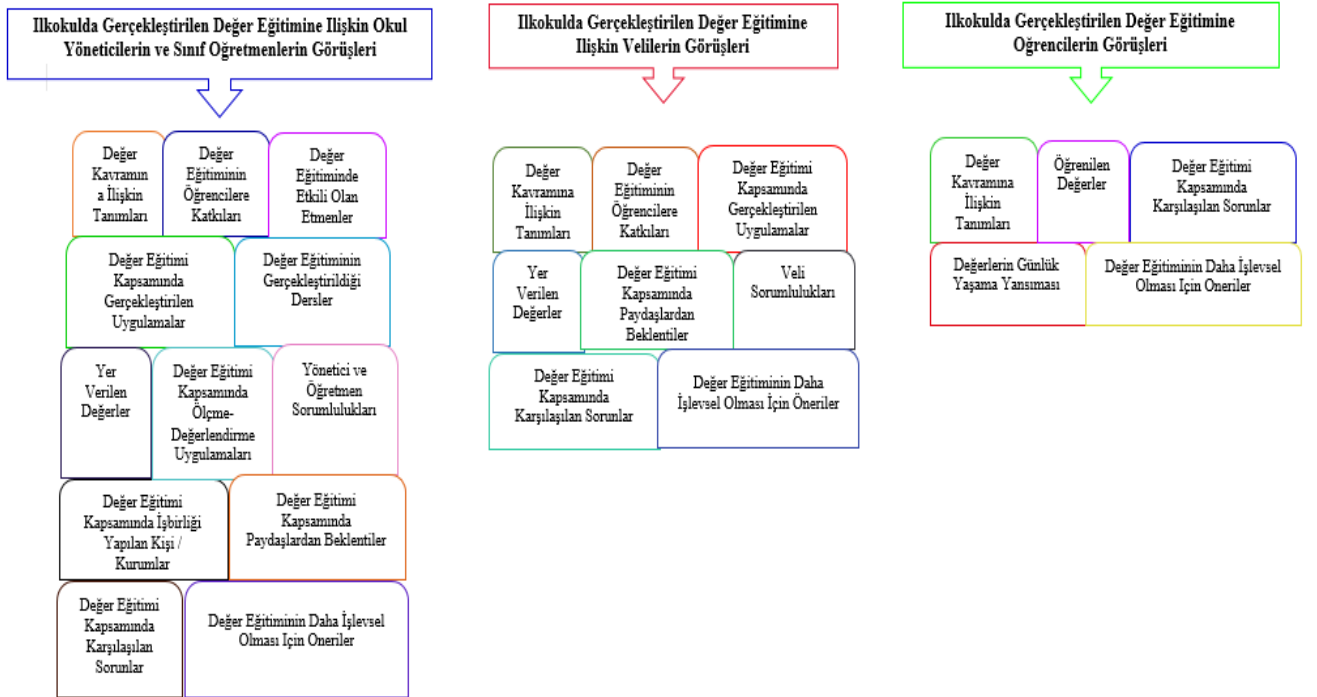
4. Bulgular

İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitime yönelik paydaşların görüşlerini belirlemek amacıyla okul yöneticileri, öğrenci, öğretmen ve velilerle görüşmeler yapılmıştır. Bu bağlamda veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen verileri alt amaçlara yönelik bulgulara dönüştürülmüş ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular, tablolar hâlinde düzenlenerek yorumlanmıştır. Bulgularda kullanılan kodlamalar aşağıdaki gibi gösterilmiştir. Elde edilen veriler tablolar aracılığıyla gösterilmiştir.

- Y: Yönetici
- M: Öğretmen
- V: Veli
- Ö: Öğrenci

Şekil 4.1.

Değer Eğitimi Kapsamında Paydaş Görüşleri

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular Şekil 4.1'deki gibi temalar oluşturulmuştur. Şekil 4.1'de görüldüğü gibi araştırmada elde edilen bulgular “İlkokulda Gerçekleştirilen Değer Eğitimine İlişkin Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri” bağlamında gibi temalar oluşturulmuştur. Ayrıca bu temalar kapsamında alt temalar oluşturulmuştur.

4.1. İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimine ilişkin okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri

İlkokulda gerçekleştirilen değerler eğitimine ilişkin okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. İlkokullarda gerçekleştirilen değer eğitimine yönelik yönetici ve sınıf öğretmenlerin görüşleri “*Değer Kavramına İlişkin Tanımları*”, “*Değer Eğitiminin Öğrencilere Katkıları*”, “*Değer Eğitiminde Etkili Olan Etmenler*”, “*Değer Eğitimi Kapsamında Gerçekleştirilen Uygulamalar*”, “*Değer Eğitiminin Gerçekleştirildiği Dersler*”, “*Yer Verilen Değerler*”, “*Değer Eğitimi Kapsamında Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları*”, “*Yönetici ve Öğretmen Sorumlulukları*”, “*Değer Eğitimi Kapsamında İş Birliği Yapılan Kişi/ Kurumlar*”, “*Değer Eğitimi Kapsamında Paydaşlardan Beklentiler*”, “*Değer Eğitimi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar*”, “*Değer Eğitiminin Daha İşlevsel Olması İçin Öneriler*” biçiminde gibi temalar oluşturulmuştur. Tablo 4.1.'de yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerin değer kavramına ilişkin algıları gösterilmiştir.

Tablo 4.1.

Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Değer Kavramına İlişkin Tanımları

Değer Kavramına İlişkin Tanımlar	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Temel prensipler/ilkeler-davranış kuralları	Y1, Y4, Y6, Y7	M1, M5, M11, M12
Temel değerler (Dürüstlük, saygı, sorumluluk, sevgi, empati, adalet, hoşgörü, vb.)	Y6	M1, M2, M4, M6, M8, M10, M11
Temel inançlar	Y3, Y4, Y5, Y6, Y8	M9
Kılavuz	Y2	-
Kültürel değerler	-	M7

Tablo 4.1. incelendiğinde yöneticiler ve sınıf öğretmenleri değer kavramını “Temel prensipler/ilkeler, temel değerler, temel inançlar” olmak üzere ortak bir biçimde tanımlamışlardır. Ayrıca yöneticiler değer kavramını “Davranış kuralları ve kılavuz” biçiminde tanımlarken sınıf öğretmenleri “Kültürel değerler” biçiminde tanımlamıştır. Yöneticilerden Y1, Y2, Y6 ve Y7 değer kavramına ilişkin tanımları aşağıdaki gibidir:

Y1: *Değer, öğrencilerimizin karakter gelişimi için temel oluşturan önemli prensiplerdir.*

Y2: *Değer, öğrencilerimizin doğru ile yanlış ayırt etmelerine yardımcı olan kılavuzdur.*

Y6: *Değerler, benim için bir bireyin karakterini, davranışlarını şekillendiren temel prensipler ve inançlar anlamına gelir.*

Y7: *Değer, bir bireyin veya topluluğun önemseydiği ilkeler ve davranış kuralları demektir.*

Yöneticilerin değer tanımları incelendiğinde yöneticilerin değer kavramını alan yazındaki benzer tanımlarla tanımladıkları görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinden M1, M2, M4 ve M7’nin değer tanımları aşağıdaki gibidir:

M1: *Değerler, insanların doğru ile yanlış, iyi ile kötüyü belirlediği temel prensiplerdir. Dürüstlük, saygı, sorumluluk gibi öğrenilen davranış normları da değerleri içerir.*

M2: *İlk olarak empati, dürüstlük ve saygı gibi temel insan değerleri geliyor.*

M4: *Değerler ahlak, dürüstlük, sorumluluk, saygı gibi kavramları içerir.*

M7: *Değer deyince aklıma milli, manevi ve kültürel değerler geliyor.*

Sınıf öğretmenlerinin değer tanımları incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin de değeri alan yazına uygun olarak tanımladıkları görülmektedir. Yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin değer kavramına ilişkin tanımları incelendiğinde, benzer ortak bir tanım yaptıkları ifade edilebilir. Bu durum değer kavramına ilişkin yöneticilerin ve öğretmenlerin benzer bakış açısına sahip oldukları söylenebilir. Yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitiminin öğrencilere katkılarına ilişkin görüşleri Tablo 4.2.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.

Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değer Eğitiminin Öğrencilere Katkıları

Değer Eğitiminin Öğrencilere Katkıları	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Karakter gelişimine katkıda bulunma	Y1, Y4, Y5, Y6	M1, M2, M3, M4, M6
Doğruyu ve yanlış ayırt etmesini sağlama	Y1	M1
Değerlere uygun davranmasını sağlama (Saygılı davranma, sorumlu davranma, paylaşma, dayanışma, duyarlı, yardımlaşma, dürüstlük, dostluk, etik kararlar alma, adalet, vb.)	Y1, Y2, Y3, Y5	M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M10, M12
Toplumsal sorumluluğun farkında olma/Topluma katkıda bulunmasını sağlama	Y1, Y3, Y5, Y8	M1, M4, M8, M11
Akademik başarıya katkı sağlama	Y4, Y8	M2, M8, M9, M10
Beceri kazanma (İş birliği, empati, liderlik v iletişim becerileri, problem çözme, sosyal beceriler)	Y1, Y3, Y4, Y7	M1, M2, M5, M6, M7, M9, M11
Özgüven ve motivasyonların artmasını sağlama	Y5	M2
Sosyal ilişkileri güçlendirme	Y7	M8, M10, M11, M12
Pozitif sınıf ortamının oluşmasını sağlama	Y6	M4
Derse aktif katılım sağlama	-	M8
Etkili öğrenmeyi sağlama	Y8	-
Potansiyellerini keşfetmelerini sağlama	Y8	-

Tablo 4.2.'de görüldüğü gibi yöneticiler ve sınıf öğretmenleri değer eğitiminin öğrencilere yönelik katkılarını “*Ahlak gelişimine, doğruyu ve yanlış ayırt etmesini sağlama, değerlere uygun davranmasını sağlama, toplumsal sorumluluğun farkında olma/Topluma katkıda bulunmasını sağlama, akademik başarıya katkı sağlama, beceri kazanma, özgüven ve motivasyonun artmasını sağlama, sosyal ilişkileri güçlendirme, pozitif sınıf ortamını sağlama*” biçiminde belirtmişlerdir. Ayrıca yöneticiler değer eğitiminin öğrencilere etkili öğrenme ve potansiyellerini keşfetmelerini sağladığını ifade ederken sınıf öğretmenleri öğrencilerin derse aktif katılımını sağladığını ifade etmişler-

dir. Değer eğitiminin öğrencilerin ahlaki gelişimine ilişkin yöneticilerden Y5'in ve sınıf öğretmenlerinden M3'ün görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y5: *İlkokulumuzda bu değerler, öğrencilerimizin güçlü karakter gelişimi ve sosyal sorumluluk anlayışı kazanmalarına katkı sağlar.*

M3: *Değerler eğitimi, sadece akademik başarıyı değil aynı zamanda öğrencilerin karakter gelişimini de şekillendirir.*

Yöneticilerden Y5 ve sınıf öğretmenlerinden M3 değer eğitiminin öğrencilerde karakter gelişimini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Değer eğitiminin öğrencilerin doğruyu ve yanlış ayırt etmesini sağladığını ifade eden yöneticilerden Y1 ve sınıf öğretmenlerinden M1'in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *Öğrencilerimizin doğru ile yanlış ayırt etmelerine yardımcı olan kılavuzdur.*

M1: *Bu eğitim sayesinde çocuklar, doğruyu yanlıştan ayırt etmeyi... öğreniyorlar.*

Değer eğitiminin öğrencilerin değerlere uygun davranmasını sağladığını ifade eden yöneticilerden Y5 ile sınıf öğretmenlerinden M6 ve M12'in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y5: *Öğrencilerimiz, değerlerini günlük davranışlarına yansıtarak daha olumlu bir okul ortamı oluşturuyorlar.*

M6: *Çocukların değerleri benimsemeye başladıklarını gözlemleyebiliyorum. Örneğin öğrenciler, grup projelerinde adil bir şekilde iş birliği yaparak adaleti içselleştiriyorlar.*

M12: *Öğrenciler, birbirlerine daha çok yardım etmeye başlıyorlar*

Yöneticilerden Y5 ve sınıf öğretmenlerinden M6 ve M12 değer eğitiminin öğrencilerin değerleri içselleştirip günlük yaşantılarında yansıttıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla değer eğitimi aracılığı ile öğrencilerin değerlere uygun davrandıkları söylenebilir. Değer eğitiminin öğrencilerde toplumsal sorumluluğun farkında olmasını/topluma katkıda bulunmasını sağladığını ifade eden yöneticilerden Y5 ve Y3; sınıf öğretmenlerinden M8 ve M11'in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y5: *İlkokulumuzda bu değerler, öğrencilerimizinsosyal sorumluluk anlayışı kazanmalarına katkı sağlar.*

Y3: *Bu eğitim, öğrencilerin toplumsal sorumlulukları anlamalarına.....katkı sağlar.*

M8: *Bu, öğrencilerin toplumlarına daha olumlu bir katkı sağlamalarına yardımcı olur.*

M11: *Bu, öğrencilerin toplumsal sorumluluklarını anlamalarına yardımcı olur.*

Yöneticiler ve sınıf öğretmenleri değer eğitiminin öğrencilere değerleri benimsetmelerinin yanı sıra toplumsal sorumluluğun farkında olmalarını ve topluma katkıda bulunmalarını sağladığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla yöneticiler ve sınıf öğretmenleri değer eğitiminin toplumsal katkısının farkında oldukları söylenebilir. Değer eğitiminin öğrencilerde ahlaki ve toplumsal boyutunun yanı sıra öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağladığını belirten yöneticilerden Y8 ile sınıf öğretmenlerinden M10'un görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y8: *Değerler eğitiminin, öğrencilerin akademik başarılarına etkisi olduğuna inanıyorum.*

M10: *Değerler eğitimi, öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiği için genel akademik performanslarına olumlu katkıda bulunuyor.*

Yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde değer eğitiminin öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir. Akademik başarı üzerinde olumlu etkisinin yanı sıra değer eğitimi ile öğrencilerin beceri kazandığını ifade eden yöneticilerden Y8 ile sınıf öğretmenlerinden M11'in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y8: *Öğrencilerimiz, grup çalışmalarında iş birliği ve liderlik becerileri kazanarak sorumluluk almayı öğrenirler. Değerler, öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini olumlu yönde etkiler ve empati duygularını güçlendirir.*

M11: *Öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştiğini düşünüyorum. Problem çözme ve iletişim becerilerinde ilerleme kaydediyorlar.*

Yöneticilerden Y8'in ve sınıf öğretmenlerinden M11'in görüşleri incelendiğinde değer eğitimi ile öğrencilerin liderlik, problem çözme, sosyal ve iletişim becerileri kazanmasına katkı sağladığı söylenebilir. Bu bağlamda değer eğitiminin beceri eğitimi ile ilişkili olduğu beceri eğitimi ile öğrencilere kazandırılan becerilerin değer eğitimi ile de kazandırılabilceği ifade edilebilir.

Ayrıca değer eğitiminin öğrencilerde özgüven ve motivasyon artmasını sağladığını ifade eden yöneticilerden Y5 ile sınıf öğretmenlerinden M2'nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y5: *...karakter gelişimlerine de olumlu yönde etki ederek öğrenmeye olan motivasyonlarını artırmaktadır.*

M2:.....aynı zamanda özgüven ve motivasyonlarını artırarak genel başarılarına olumlu bir etki etmektedir.

Yöneticilerden Y5 ve sınıf öğretmenlerinden M2'nin görüşleri incelendiğinde değer eğitiminin öğrencilerin özgüveni ve motivasyonları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Değer eğitiminin öğrencilerin sosyal ilişkilerini güçlendirdiğini belirten yöneticilerden Y7 ile sınıf öğretmenlerinden M8'in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y7: *Değerler, öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini olumlu yönde etkiler ve empati duygularını güçlendirir.*

M8: *Dürüstlük ve yardımseverlik gibi değerleri sınıf içinde ve dışında uygulayarak, sosyal ilişkilerini güçlendiriyorlar.*

Yöneticilerden Y7 ve sınıf öğretmenlerinden M8'in görüşleri incelendiğinde değer eğitiminin öğrencilerin sosyal ilişkilerinde de olumlu bir etkisi olduğu söylenebilir. Değer eğitimi ile pozitif bir sınıf ortamının oluştuğunu ifade eden yöneticilerden Y6 ile sınıf öğretmenlerinden M4'ün görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y6: *Öğrencilerimizin değerlerle donanmış olmaları, okul içinde daha olumlu bir atmosfer oluşturur.*

M4: *Öğrenciler arasında daha pozitif bir sınıf ortamı oluştuğunu gözlemliyorum.*

Yöneticilerden Y6 ve sınıf öğretmenlerinden M4'ün görüşleri incelendiğinde değer eğitimi ile olumlu bir sınıf ortamının oluşması öğrencilere de olumlu bir biçimde yansıdığı söylenebilir. Ayrıca değer eğitiminin öğrencilerin derse aktif katılmasını, etkili öğrenmeyi ve kendi potansiyellerini keşfetmelerini sağladığını belirten yöneticiler ve sınıf öğretmenleri bulunmaktadır. Bu bağlamda yöneticilerden Y8 ile sınıf öğretmenlerinden M8'in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y8: *Örneğin, sorumluluk almak ve dürüst olmak gibi değerler, sınıf içinde daha etkili öğrenmeyi teşvik edebilir.*

M8: *Özellikle sorumluluk almak, öğrencilerin derslere daha aktif katılım sağlamalarını sağlıyor.*

Değer eğitiminin öğrencilere katkıları bağlamında yönetici ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde değer eğitiminin öğrencilerin tüm yönleri ile gelişmesine katkı sağladığı söylenebilir. Yöneticiler ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitiminin öğrencilere katkı sağladığı ile ilgili olarak benzer görüşlere sahip olduğu da görülebilir. Ayrıca yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitiminin öğrencilere katkılarının

farkında oldukları da ifade edilebilir. Yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi etkileyen etmenler bağlamındaki görüşleri Tablo 4.3’te gösterilmiştir:

Tablo 4.3.

Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değer Eğitimi Etkileyen Etmenler

Değer Eğitimi Etkileyen Etmenler	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Aile	Y1,Y2,Y5,Y6,Y7	M1, M2, M3, M4, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13
Okul ve okul ortamı	Y1, Y2, Y3, Y7, Y8	M1, M3, M4, M9, M12
Öğretmen	Y1, Y5, Y6	M2, M6, M7, M9, M12, M13
Çevre/Çevresel koşullar	Y2, Y6, Y8	M3, M7, M9
Arkadaş/Akran	Y5	M4, M6, M10, M11, M12
Medya	Y1, Y4, Y5, Y6	M10
Toplum/toplumsal normlar	Y1, Y6	-
Yerel kültür	-	M7, M8
Sivil toplum kuruluşları	Y1	-
Örnekler	-	M5
Ailenin sosyo-ekonomik durumu	Y8	

Tablo 4.3’te görüldüğü gibi hem yöneticiler hem de sınıf öğretmenleri değer eğitimi etkileyen etmenleri “aile, okul ve okul ortamı, öğretmen, çevre ve çevresel koşullar, arkadaş/akran ve medya” biçiminde ifade etmişlerdir. Yine yöneticiler değer eğitimi etkileyen etmenler arasında “toplum/toplumsal normlar, sivil toplum kuruluşları ve ailenin sosyo-ekonomik durumu” gibi etmenleri belirtirken sınıf öğretmenleri “yerel kültürü ve değerleri uygulama kapsamında öğrencilerin karşılaşılabilecekleri örnekleri” de değer eğitimi etkileyen etmenler olarak belirtmişlerdir. Yöneticilerden Y1 ile sınıf öğretmenlerinden M9’un görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *Değerler eğitimi etkileyen birçok etmen vardır. Aile, ilk ve en önemli etkidir. Ailede verilen değerler eğitimi, çocuğun tüm yaşamına yön verir. Okul da değerler eğitiminde önemli bir rol oynar. Öğretmenler, rol model olarak davranarak ve değerler eğitime yönelik etkinlikler düzenleyerek öğrencilerin ahlaki ve etik gelişimini desteklerler.*

M9: *Aile, okul, çevre ve öğretmenler gibi faktörler, öğrencilerin değer sistemini etkileyen önemli etmenlerdir.*

Yöneticilerden Y1 değer eğitimi etkileyen etmenleri ilk başta aileyi belirterek okul ve öğretmeni belirtmiştir. Yine sınıf öğretmenlerinden M9’da değer eğitimi etkileyen etmenleri aile, okul ve çevre biçiminde ifade etmiştir. Çevre ve çevresel koşulları, arkadaş ve medyanın da değer eğitimi etkileyen etmenler olduğunu vurgulayan yöneticilerden Y5, Y8 ile sınıf öğretmenlerinden M7 ve M10’un görüşleri aşağıdadır:

Y5: *Değerler eğitimi etkileyen faktörler arasında aile, öğretmenler, akranlar ve medya bulunur.*

Y8: *Değerler eğitimi etkileyen faktörler arasındaöğrencilerin çevresel koşulları ve okulun kaynakları bulunur.*

M7: *Aile, çevre ..ve öğretmenler, öğrencilerin değer sistemini şekillendiren temel faktörlerdir.*

M10: *...öğrencilerin arkadaş çevresi ve medya, değerlerin oluşumunda etkili faktörlerdir. Örneğin, ailelerin evde öğrettikleri değerler, çocukların genel bakış açılarını şekillendirir.*

Yöneticilerden Y5, Y8 ile sınıf öğretmenlerinden M7 ve M10’un görüşleri incelendiğinde değer eğitimi etkileyen etmenleri çok çeşitli olduğu söylenebilir. Yine yöneticilerden Y6 “*Değerler eğitimi etkileyen etmenler arasında ...toplumsal normlar gibi faktörler bulunmaktadır*” biçiminde görüş bildirerek değer eğitiminde toplumsal normları vurgularken sınıf öğretmenlerinden M7 “*..yerel kültür.. öğrencilerin değer sistemini şekillendiren temel faktörlerdir.*” biçiminde görüş bildirerek değer eğitiminde yerel kültürü vurgulamıştır. Yine yöneticilerden Y1, Y8 ile sınıf öğretmenlerinden M5’in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *Medya, sivil toplum kuruluşları ve diğer kurumlar, toplumda kabul gören değerlerin yayılmasına katkıda bulunurlar.*

Y8: *Değerler eğitimi etkileyen faktörler arasında ailelerin sosyoekonomik durumu... bulunur. Örneğin, ailelerin ekonomik sıkıntıları, öğrencilerin değerlere odaklanmalarını zorlaştırabilir.*

M5: Öğrencilere günlük hayatta karşılaştıkları durumlarda değerleri pratikte nasıl uygulayacaklarını gösteren örnekler etkili olabilir.

Yöneticilerden Y1 ve Y8 değer eğitiminde medya ve sivil toplum kuruluşlarını ve ailenin sosyo-ekonomik durumunu değer eğitimi etkileyen etmenler arasında belirlerken sınıf öğretmenlerinden M5 değer eğitimi etkileyen etmenler arasında öğrencilere gösterilebilecek örnekleri belirtmiştir. Yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde değer eğitimi etkileyen etmenlerin çok farklı olduğu söylenebilir. Bu etmenler aile, okul gibi yakın çevresinden başlayarak medya gibi uzak çevresine kadar yayılmakta olduğu söylenebilir.

Yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi bağlamında okulda ve sınıfta gerçekleştirdikleri uygulamalara ilişkin görüşleri Tablo 4.4'te gösterilmiştir:

Tablo 4.4.

Değer Eğitiminde Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Gerçekleştirdiği Uygulamalar

Gerçekleştirilen Uygulamalar	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Değerlerle ilgili derslere yer verme	Y5	-
Etkinlikler düzenleme (Karakter günleri, programlar, haftalık etkinlikler, öğrenci kulüpleri)	Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8	-
Farklı yöntem ve teknikler kullanma (Hikayelerden yararlanma, oyun ve şarkıdan yararlanma, grup çalışmaları, drama, örnek olay analizleri, rol yapma, tartışma)	-	M1, M2, M3, M4, M5, M10, M11, M12
Güncel olaylardan yararlanma	-	M2, M5
Okul dışı öğrenmeyi gerçekleştirme	-	M1, M7, M8
Öğrencilere sorumluluk verme	-	M2
Proje	Y3, Y5, Y6, Y7, Y8	M3, M4, M6, M9, M10, M12
Toplantı/seminer düzenleme	Y1, Y6	M9
Sınıf kurallarını öğrencilerle belirleme	-	M2

Tablo 4.4. incelendiğinde yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi kapsamında farklı uygulamalar gerçekleştirdikleri görülmektedir. Yöneticiler, değer

eğitimi kapsamında “*Toplantı/seminer düzenleme, proje, etkinlikler düzenleme, değerlerle ilgili derslere yer verme*” gibi etkinlikler düzenlediklerini ifade ederken sınıf öğretmenleri, “*Toplantı/seminer düzenleme, proje, farklı yöntem ve teknikleri kullanma, okul dışı öğrenmeyi gerçekleştirme, güncel olaylardan yararlanma, sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirleme, öğrencilere sorumluluk verme*” gibi etkinlikler düzenlediklerini ifade etmişlerdir. Değer eğitimi kapsamında proje ve seminer ve etkinlik düzenlediklerini ifade eden yöneticilerden Y5, Y6 ve Y8 ile sınıf öğretmenlerinden M9’un görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y5: *Okulumuzda değerler eğitime yönelik çeşitli uygulamalar bulunmaktadır. Bunlar arasında öğrencilere etik değerlerin öğretildiği dersler, okul içi etkinlikler ve toplum hizmeti projeleri yer almaktadır*

Y6: *Örneğin, öğrenci etkinlikleri, sosyal sorumluluk projeleri aracılığıyla öğrencilerimizi değerlerle buluşturuyoruz.,*

Y8: *Okulumuzda değerler eğitime yönelik çeşitli uygulamalar bulunmaktadır. Örneğin, karakter günleri, sosyal sorumluluk projeleri ve öğrenci kulüpleri aracılığıyla değerlerin pekiştirilmesini amaçlıyoruz.*

M9: *Okul içi etkinlikler ve topluluk hizmet projeleri aracılığıyla öğrencilerin değerleri pratiğe dökmesini sağlıyorum. Ayrıca, veli-öğrenci etkileşimini güçlendirmek adına seminerler düzenliyorum*

Yöneticilerden Y5’in görüşü incelendiğinde, değer eğitimi kapsamında değer içerikli dersler yer verdiklerini belirtmiştir. Ayrıca Y6 ile Y8 ve sınıf öğretmenlerinden M9’un görüşleri incelendiğinde ise proje, toplantı/seminer düzenleyerek değer eğitimi okul dışında da gerçekleştirdikleri söylenebilir. Yine değer eğitimi kapsamında sınıf içinde farklı yöntem ve teknikler kullandıklarını ifade sınıf öğretmenlerinden M1, M11 ve M12 görüşleri aşağıdaki gibidir:

M1: *Değerler eğitiminde farklı yöntem ve teknikler kullanıyorum. Hikaye anlatma, oyunlar oynama, şarkılar söyleme, rol yapma gibi etkinlikler, çocukların değerleri daha kolay öğrenmelerine ve benimsemelerine yardımcı oluyor. Sınıf dışında da değerler eğitime devam etmek için okul bahçesinde ve diğer ortak alanlarda etkinlikler düzenliyorum.*

M4: *Hikayeler, oyunlar ve grup çalışmaları gibi etkileşimli yöntemleri kullanarak değerleri öğretiyorum. Sınıf dışında, öğrencilere çevrelerindeki insanlara yardım etmeleri konusunda teşvik eden projeler yapıyorum.*

M10: *Öğrenci merkezli öğrenme, projeler, örnek olay analizleri ve öğrenci etkileşimine dayalı etkileşimli yöntemleri tercih ediyorum. Okul içi etkinlikler, etik projeler ve sosyal sorumluluk projeleri aracılığıyla öğrencilere değerleri pratiğe dökebilecekleri fırsatlar sunmaya çalışıyorum*

M11: *Hikâyeler aracılığıyla karakter gelişimi ve sorumluluk gibi değerleri vurguluyorum. Sınıf içinde yardımlaşma ve takım çalışması gibi değerleri destekleyen etkinlikler düzenliyorum.*

Sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi kapsamında sınıf içinde hikâye anlatma, rol oynama gibi teknikleri kullandıklarını ayrıca oyun, şarkı gibi araçlardan yararlandıkları görülmektedir. Dolayısıyla sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi kapsamında sınıf içinde öğrenci merkezli etkinliklere yer verdikleri görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinden okul dışı öğrenmeyi gerçekleştirdiğini ifade eden M1 ile güncel olaylardan yararlandığını sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirlediğini, öğrencilere sorumluluk verme gibi öğrencilerin katılımını sağladığını ifade eden M2'nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

M1: *Sınıf dışında da değerler eğitimine devam etmek için okul bahçesinde ve diğer ortak alanlarda etkinlikler düzenliyorum.*

M2: *Sınıf kurallarını birlikte belirleme ve uyulmasını sağlama, öğrencilere sorumluluk verme gibi yöntemler de kullanıyorum. Sınıf dışında özellikle belirli gün ve haftalarda etkinlikler düzenliyoruz. Örneğin yaşlılar haftasında ilçemizdeki en yaşlı kişiyi ziyaret etmiştik.*

Yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde değer eğitimi kapsamında farklı etkinlikler düzenledikleri söylenebilir. Görevlerin içeriğinden dolayı sınıf öğretmenlerinin hem sınıf içi hem dışı etkinliklere yer verdikleri okul yöneticilerinin ise sınıf dışı etkinlikler yer verdikleri ifade edilebilir. Yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi kapsamında yer verdikleri değerlere ilişkin görüşleri Tablo 4.5'te gösterilmiştir:

Tablo 4.5.

Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin Okulda ve Sınıf Öğretmenlerinin Değerlere Yer Verdikleri Dersler ve Değerler

Yer Verilen Değerler	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Kök değerler (Saygı, dürüstlük, sorumluluk, adalet, yardımseverlik, sevgi, vatanseverlik, sabır)	Y1, Y2, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8,	M1, M2, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12,
Empati	Y6	M1, M2, M6, M8
Paylaşma	Y3	M2, M7, M12
Hoşgörü	Y3	M2, M4, M8, M11
İş birliği	Y3	M9, M11
Özgüven	Y3	M9
Dayanışma	Y1, Y4	-
Sınıf Öğretmenlerinin Değerlere Yer Verdikleri Dersler		Öğretmen Kodları
Tüm derslerde yer verme		M1, M3, M6, M8
Türkçe		M2, M4, M5
Matematik		M2, M8
Fen		M2
Sosyal Bilgiler		M4, M11

Tablo 4.5.’te görüldüğü gibi okul yöneticilerin okulda sınıf öğretmenlerinin ise derslerinde farklı değerlere yer verdikleri görülmektedir. Ayrıca sınıf öğretmenleri hem tüm derslerle hem de bazı derslerde değerlere yer verdikleri görülmektedir. Hem yöneticiler ve sınıf öğretmenleri ilkökul öğretim programlarında yer alan “*kök değerlere (Saygı, dürüstlük, sorumluluk, adalet, yardımseverlik, sevgi, vatanseverlik, sabır)*” yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca yöneticiler ve sınıf öğretmenleri kök değerler dışında “*empati, paylaşma, hoşgörü, iş birliği, özgüven, dayanışma*” gibi değerlere de yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Kök değerlere yer verdiklerin ifade eden yöneticilerden Y1 ve Y2 ile sınıf öğretmenlerinden M1 ile M11’in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *Dürüstlük, saygı, sevgi, hoşgörü, yardımseverlik ve sorumluluk gibi birçok değere yer veriyoruz.*

Y2: *Sorumluluk, adalet, sevgi, sabır, dürüstlük gibi değerlere yer veriyoruz.*

M1: *Saygı, dürüstlük, sorumluluk, adalet ve empati gibi temel değerlere vurgu yaparak öğrencilere bu değerleri kazandırmaya çalışıyorum.*

M11: *Çocukların birbirlerine karşı sevgi, saygı ve görevlerine karşı sorumluluk bilinci edinmelerini önemsiyorum.*

Yöneticilerden Y1 ve Y2'nin ve sınıf öğretmenlerinden M1 ve M11'in görüşleri bağlamında yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin okulda ve derslerinde sevgi, saygı, sorumluluk, dürüstlük, adalet gibi kök değerlere vurgu yaptıkları söylenebilir. Ayrıca hem yöneticilerin hem de sınıf öğretmenlerinin yalnızca bir değere değil birden fazla değere yer verdikleri söylenebilir. Kök değerler dışında farklı değerlere yer verdiklerini belirten yöneticilerden Y3, Y4 ve Y6 ile sınıf öğretmenlerinden M2 ve M9'un görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y3: *İş birliği, paylaşım, özgüven gibi değerleri önemsiyoruz.*

Y4: *Örneğin, öğrencilere yönelik düzenlenen etkinlikler, öğrencilere dayanışma, saygı ve sorumluluk gibi değerleri kazandırmayı amaçlamaktadır.*

Y6: *Empati, hoşgörü, adalet gibi değerlere odaklanıyoruz.*

M2: *Empati, paylaşım, yardımlaşma ve hoşgörü gibi değerlere vurgu yaparım.*

M9: *İş birliği, dürüstlük, özgüven gibi değerleri sıkça işliyorum*

Yöneticilerden Y3, Y4 ve Y6'nın ve sınıf öğretmenlerinden M2 ile M9'un görüşleri incelendiğinde okulda ve sınıfta iş birliği, empati özgüven, dayanışma ve hoşgörü gibi değerlerin de vurgulandığı söylenebilir. Ancak ilgili alan yazında iş birliği, empati, özgüven gibi kavramlar değer kavramı içinde sosyal duygusal öğrenme becerilerin içinde yer almaktadır. Yine de bu kavramların öğrencilerde değer eğitimi ile geliştirilebileceği yöneticiler ve sınıf öğretmenleri tarafından vurgulandığı yorumu yapılabilir. Ayrıca hem yöneticiler hem de sınıf öğretmenleri kök değerler içinde yer almayan hoşgörü değerine de vurgu yaptıklarını belirtmişlerdir. Yöneticiler okulda değerlere vurgu yaptıklarını belirtirken sınıf öğretmenleri de derslerinde değerlere vurgu yaptıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden M1, M2 ve M4'ün görüşleri aşağıdaki gibidir:

M1: *Değerler eğitimi sadece belirli bir derste değil, tüm derslerde ve günlük hayatımızda gerçekleştiriyorum.*

M2: *Türkçe derslerinde okuduğumuz hikayeler ve şiirler, matematik derslerinde paylaşma ve yardımlaşma, fen ve tabiat bilgisi derslerinde doğaya saygı gibi konular üzerinden değerler eğitimi işliyoruz.*

M4: *Değer eğitimi genellikle Türkçe ve sosyal bilgiler dersleri kapsamında işlerim.*

Sınıf öğretmenlerinin görüşleri bağlamında değerlere tüm derslerde vurgu yapıldığı söylenebilir. Ayrıca Türkçe, Matematik, Fen, Sosyal Bilgiler gibi derslerde de değerlere ayrıca vurgu yapıldığı da ifade edilebilir. Değerler eğitimi kapsamında okulda ve sınıfta vurgulanan değerlerin ölçme-değerlendirmesine ilişkin yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri aşağıdaki Tablo 4.6’da gösterilmiştir:

Tablo 4.6

Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları

Gerçekleştirilen Uygulamaları	Ölçme-Değerlendirme Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Alternatif Ölçme Değerlendirme Araçları (Proje, gözlem, görüşme, öğrenci ürün dosyası, günlükler, öz değerlendirme-akran değerlendirme formları, performans değerlendirme)	Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y8,	M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12
Geleneksel ölçme değerlendirme (Test, anket)	Y4, Y5, Y6	M10, M11
Dönüt verme (yazılı ve sözlü olarak)	-	M1, M2
Ödüllendirme	-	M2
Sınıf içi etkileşimleri	-	M3
Dönütler (öğrenci-öğretmen-veli)	Y2, Y3, Y5, Y7	-

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri öğrencilerin değerleri kazanıp kazanmadığına yönelik ölçme-değerlendirme uygulamaları kapsamında hem alternatif ölçme-değerlendirme hem de geleneksel ölçme-değerlendirme uygulamalarını kullandıkları görülmektedir. Bu kapsamda okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin alternatif ölçme-değerlendirme uygulamaları kapsamında “*proje, gözlem, görüşme, öğrenci ürün dosyası, günlükler, öz değerlendirme-akran değerlendirme form-*

ları, *performans değerlendirme*”, geleneksel ölçme-değerlendirme uygulamaları kapsamında ise “*test ve anketleri*” kullandıkları görülmektedir. Ayrıca okul yöneticilerinin öğrenci, veli ve öğretmen dönütlerini de değer eğitimi kapsamında ölçme-değerlendirme için dikkate aldığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin ise yazılı ya da sözlü olarak öğrencilere dönüt verdikleri, öğrencileri ödüllendirdiklerini ve öğrencilerin sınıf içi etkileşimlerine göre ölçme-değerlendirme yaptıkları da görülmektedir. Değer eğitimi kapsamında ölçme-değerlendirme ile ilgili olarak okul yöneticilerinden Y1 ve Y2 ile sınıf öğretmenlerinden M3, M5, M11 ve M12’nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *Öğretmenlerimiz ve idarecilerimiz, öğrencileri derslerde ve teneffüslerde gözlemleyerek değerler eğitimi uygulamalarına ne kadar uyduklarını değerlendiriyorlar*

Y2: *Değerlendirme çalışmalarını öğrenci portföyleri, proje sunumları ve öğretmen değerlendirmeleriyle yapıyoruz.*

M3: *Öğrenci günlükleri, öz değerlendirme formları ve sınıf içi etkileşimleri değerlendiriyorum*

M5: *Gözlem, öğrenci öz değerlendirme ve akran değerlendirmelerinden faydalaniyorum.*

M11: *Öğrenci ürün dosyaları, öz değerlendirmeler ve kısa testlerle yapıyorum.*

M12: *Öğrenci ve aileleriyle gerçekleştirdiğim görüşmelerle de değerlendirmiş oluyorum.*

Yöneticilerden Y1 ve Y2 ile sınıf öğretmenlerinden M3, M5, M11 ve M12’nin görüşleri bağlamında değer eğitimi kapsamında ölçme-değerlendirme için farklı uygulamalar gerçekleştirdikleri söylenebilir. Ayrıca hem okul yöneticileri hem de sınıf öğretmenlerinin akran değerlendirme, öz değerlendirme, görüşme gibi birden fazla ölçme-değerlendirme araçlarını da kullandıkları ifade edilebilir. Yine okul yöneticilerinden Y4 “*Değerlendirme sürecimizde öğrenci anketleri... kullanıyoruz.*” ve sınıf öğretmenlerinden M10 “*...değerlendirme testleri aracılığıyla ve gözlemlerle öğrencilerin değerleri anlama düzeyini değerlendiriyorum.*” biçiminde görüş bildirerek alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımlarının yanı sıra geleneksel ölçme-değerlendirme araçlarını da kullandıklarını ifade etmişlerdir. Geleneksel ve alternatif ölçme-değerlendirme araçlarının yanında değer eğitimi kapsamında ölçme-değerlendirme için farklı yollardan bildirim aldıklarını belirten okul yöneticilerinden Y3 ile sınıf öğretmenlerinden M2 ve M3’ün görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y3: *Değerlendirme çalışmalarında öğrenci geri bildirimleri ve öğretmen gözlemleri önemli bir rol oynar. Ayrıca, veli geri bildirimleri de değerlendirme sürecimize katkı sağlar.*

M2:... *Öğrencilerden, sınıf kurallarına uydukları ve birbirlerine saygı gösterdikleri için ödüllendirme ve olumlu geri bildirimlerle teşvik ediyorum*

M3:...*ve sınıf içi etkileşimleri değerlendiriyorum.*

Okul yöneticilerinden Y3 ile sınıf öğretmenlerinden M2 ve M3'ün görüşleri bağlamında değer eğitimi kapsamında ölçme-değerlendirmeye velileri de dahil ettikleri söylenebilir. Ayrıca öğrenci, veli ve öğretmen dönütlerine de önem verdikleri ifade edilebilir. Dolayısıyla değer eğitiminde değerlerin soyut olma özelliğinden dolayı öğrencilerin değerleri kazanıp kazanmadığını belirlemek için okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin birden fazla ölçme-değerlendirme yaklaşım ve araçlarını kullanmalarının değer eğitimin daha kalıcı olması açısından önemli olduğu söylenebilir. Bu kapsamda okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin sorumlulukları olduğu söylenebilir. Değer eğitimi kapsamında okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin sorumlulukları Tablo 4.7'de gösterilmiştir:

Tablo 4.7.

Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Sorumlulukları

Sorumluluklar	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Rehberlik etmek	Y1	M9
Velilerle iş birliği yapmak/iletişim kurmak	Y1, Y2, Y4,	M5, M12
Liderlik etmek (Öğretmenleri desteklemek, sorunlara çözüm bulmak, değer eğitimi için strateji geliştirmek//vizyon oluşturmak	Y1,Y2,Y3, Y4, Y5, Y6, Y4,	-
Değer eğitimi için uygulamaları düzenlemek/koordine etmek	Y2, Y4, Y5,	-
Okulda değerlerin benimsemelerini sağlamak	Y6	
Örnek olmak	Y6	M1, M2, M3, M44, M5, M8
Öğretmen-öğrenci-veli arasında iletişimi sağlamak	Y7, Y8	-
Ders içi etkinlikleri planlama	-	M1
Değerlere vurgu yapma/değerleri öğretmek	-	M1, M2, M3, M4, M6, M7, M8, M9, M11
Veli-öğrenci ile iletişim halinde olma	-	M1

Sorumluluklar	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Örnek vermek		M6
Öğrenci gelişimini takip etmek		M6
Olumlu sınıf iklimi oluşturmak		M7
Değer eğitimi güncellemek		M8
Öğrencilere destek olmak		M7, M9
İlgi çekici uygulamalar yaptırmak		M10

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi değer eğitimi kapsamında okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin sorumluluklarının çeşitli olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin değer eğitiminde sorumlulukları arasında “*rehberlik etmek, velilerle iş birliği yapmak/iletişim kurmak değer eğitimi için strateji geliştirmek/vizyon oluşturmak, değer eğitimi için uygulamaları düzenlemek/koordine etmek liderlik etmek, okulda değerleri benimsemelerini sağlamak, örnek olmak, öğretmen-öğrenci-veli arasında iletişimi sağlamak*” yer alırken sınıf öğretmenlerinin sorumlulukları arasında “*Ders içi etkinlikleri planlama, değerlere vurgu yapma/değerleri öğretmek, veli-öğrenci ile iletişim halinde olma, örnek vermek, öğrenci gelişimini takip etmek, olumlu sınıf iklimi oluşturmak, değer eğitimi güncellemek, öğrencilere destek olmak ve ilgi çekici uygulamalar yaptırmak*” yer almaktadır. Dolayısıyla okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin görev içeriğinin farklı olması nedeniyle değer eğitimi kapsamında sorumlulukların farklı olduğu söylenebilir. Okul yöneticilerinden Y1 ile sınıf öğretmenlerinden M9 ve M12’nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *Sorumluluklarım arasında öğretmenlere rehberlik etmek, velilerle iş birliği yapmak ve değerler eğitimi stratejilerini geliştirmek bulunuyor. Bu doğrultuda, düzenli toplantılar ve EBA’dan eğitim programları düzenliyorum.*

M9: *Öğrencilere değer eğitimi konularında rehberlik etmek, onlara doğa ve hayvan sevgisi aşılamak gibi sorumluluklarım var*

M12: *Öğretmen olarak veli ve okul arasında bir köprü gibiyiz. Bu yüzden ailelerin katılımını sağlamalıyız.*

Okul yöneticilerinden Y1 ile sınıf öğretmenlerinden M9 ve M12’nin görüşleri bağlamında değer eğitimi kapsamında okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin sorumluluklarının velilerle iş birliği yapmak, değer eğitimi stratejileri geliştirmek, öğrencilere rehberlik etmek, destek olmak olduğu söylenebilir. Yine okul yöneticilerinden Y2 “De-

ğerler eğitimi programlarını koordine etmek, öğretmenleri desteklemek ve velilerle iletişimde olmak gibi sorumluluklarım var.” ve Y6 “Yönetici olarak sorumluluklarım arasında, öğretmenleri desteklemek, değerlerin okul genelinde benimsenmesini sağlamak ve öğrencilere örnek olmak bulunmaktadır.” biçiminde görüş bildirerek sorumluluklarının liderlik etmek, okulda değerlerin benimsemelerini sağlamak ve örnek olmak olduğu ifade ederken sınıf öğretmenlerinden M1 “Öğrencilerime örnek olmak, değerlere vurgu yaparak ders içi etkinlikleri planlamak ve velilerle düzenli iletişim kurmak gibi sorumlulukları yerine getiriyorum.” biçiminde görüş bildirerek örnek olmak, değerleri öğretmek ve sınıf içi etkinlikleri planlamak, velilerle iletişim kurmak gibi sorumluluklarının olduğunu ifade etmiştir. Benzer biçimde M6, M7, M8 ve M10 görüşleri aşağıdaki gibidir:

M6: Öğrencilere değerleri benimsetmek adına ders içinde örneklerle gösteri yapmak ve öğrenci gelişimini takip etmek benim için önemli sorumluluklar.

M7: Sorumluluğum, öğrencilere çeşitli değerleri sunmak ve bu değerlere saygı göstermelerini sağlamaktır. Bu doğrultuda tarafsız bir ortam yaratmaya ve öğrencilerin kendi değer sistemlerini oluşturmalarına destek olmaya çalışıyorum.

M8: Sorumluluklarım arasında öğrencilere değerleri öğretmek, örnek olmak ve değer eğitimi sürekli olarak güncellemek yer almaktadır.

M10: Biz öğretmenlerin pek çok sorumluluğu var aslında. Öğrencilerimizi verimli etkinlikler, uygulamalar yaptırmalıyız. Farklı yöntem ve tekniklerle onların ilgisini çekmeliyiz.

Yukarıdaki sınıf öğretmenlerinin görüşleri bağlamında sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi kapsamında sorumlulukları arasında öğrenci gelişimini takip etmek olumlu sınıf iklimi oluşturmak, öğrencilere destek ve örnek olmak, farklı uygulamalar yaptırmak ve değer eğitimi güncellemek olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde değer eğitimi kapsamında sorumluluklarının çok fazla ve çeşitli olduğu görülmektedir. Dolayısıyla değer eğitiminin kolay bir süreç olmadığı ve emek gerektiren bir süreç olduğu vurgulanabilir. Bundan dolayı değer eğitimi, paydaşlarla iş birliği yapıldığı zaman daha işlevsel olabilir. Okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi kapsamında iş birliği yaptığı kurum ve kişiler tablo 4.8’de gösterilmiştir:

Tablo 4.8.

Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin İş Birliği Yaptığı Kurum ve Kişiler

İş birliği Yapılan Kurum ve Kişiler	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Öğretmen	Y1, Y7	-
Veli /Okul-aile iş birliği	Y1, Y3, Y4, Y7	M1, M2, M4, M5, M6, M8, M12
Yerel yönetimler	Y1, Y8	M3, M7, M12
Sivil toplum kuruluşları /Dernekler (eğitim, yerel kültür)	Y1, Y4, Y5, Y6, Y8	M1,M9, M11, M12
Rehber öğretmen/Okul rehberlik servisi	Y2, Y7	M1, M2, M5, M6, M8, M10, M11
Çevre (Yerel Halk)	Y3	-
İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri	Y5, Y6, Y8	M7
Meslektaş		M5, M11

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri değer eğitimi kapsamında kurum ve kişilerle iş birliği yapmaktadır. Bu kurum ve kişiler arasında öğretmen, veli/okul-aile iş birliği, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, rehberlik servisi ve rehber öğretmen, çevre, İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve meslektaşlar yer almaktadır. Okul yöneticilerinden Y1, Y5 ile Y7 ve sınıf öğretmenlerinden M1, M7, M12’nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *Değerler eğitimi uygulamalarımızda birçok paydaşla iş birliği yapıyoruz. Bunlardan bazıları: Öğretmenlerimiz, velilerimiz, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler.*

Y5: *İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve çeşitli STK’larla iş birliği içindeyiz.*

Y7: *Değer eğitimi uygulamalarında öğretmenler, rehberlik servisi ve velilerle sürekli iletişim halindeyiz. Ayrıca, yerel sivil toplum kuruluşları ve eğitimcilerle iş birliği yaparak etkinlikler düzenliyoruz.*

M1: *Okul rehberlik servisi ve velilerle iş birliği yaparak öğrencilere destek sağlamaya çalışıyorum. Genellikle yerel sivil toplum kuruluşları ve eğitim dernekleriyle iş birliği içinde değer eğitimi projeleri yürütüyorum*

M7: *Milli eğitim başta olmak üzere belediyelerden yardım aldığımız zamanlar olabiliyor.*

M12: *Yerel köy sakinleri ve velilerle iletişim kurarak yerel değerleri anlamak ve öğrencilere bu bağlamda destek sağlamak için iş birliği yapıyorum. Köydeki yerel dernekler ve belediye ile iş birliği yaparak sosyal sorumluluk projelerine katılıyorum*

Okul yöneticilerinden Y1, Y5 ile Y7'nin görüşleri incelendiğinde değer eğitimi kapsamında okul yöneticilerinin öğretmen, rehberlik servisi, veli, belediye gibi yerel yönetimler, dernek gibi sivil toplum kuruluşları, İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile iş birliği yaptıkları anlaşılmaktadır. Yine sınıf öğretmenlerinden M1, M7 ile M12'nin görüşleri incelendiğinde okul yöneticileri ile benzer kurum ve kişilerle iş birliği yaptıkları görülmektedir. Yine okul yöneticilerinden Y3 *“Velilerle iş birliği yaparak, ailelerden ve çevreden destek alıyoruz”* biçiminde görüş bildirerek çevreden destek aldığını ifade ederken sınıf öğretmenlerinden M5 *“Zaman zaman rehber öğretmenimizden, meslektaşlarımdan ve velilerden destek alıyorum.”* biçiminde görüş bildirerek meslektaşlarından da destek aldığını ifade etmiştir.

Okul yöneticilerinden ve sınıf öğretmenlerinden elde edilen veriler ışığında yöneticilerin ve öğretmenlerin değer eğitiminin tek bir kurum ya da kişi tarafından gerçekleştirilmeyecek kadar kapsamlı bir süreç olduğunun farkında oldukları söylenebilir. Bu bağlamda okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri değer eğitimi kapsamında paydaşlarla iş birliği yapmaktadırlar. Elde edilen bulgulara göre değer eğitimi kapsamında bir paydaş olarak okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin diğer paydaşlardan beklentileri yer almaktadır. Okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin paydaşlardan beklentileri Tablo 4.9.'da gösterilmiştir:

Tablo 4.9.

Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin Paydaşlardan Beklentileri

Beklentiler	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Yöneticiden Beklentiler		
Destek olma/Kaynak-materyal sağlama		M1, M2, M3, M4, M6, M7, M8, M9, M11, M12
Rehberlik		M4
İş birliği yapma		M10
Öğretmenden Beklentiler		
Katılım gösterme	Y1	
Rol model olma-örnek olma	Y1, Y2, Y4, Y8	
Farklı yöntemler kullanma	Y2, Y5, Y6	
Öğrencileri teşvik etme/destekleme	Y2, Y7	
Derslerinde değerlere yer verme	Y4	

Beklentiler	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Öğretmenden Beklentiler		
Değer eğitimi konusunda istekli olma	Y7	
Sorumlu davranma	Y7	
Ailelere rehberlik etme	Y7	
Meslektaşan Beklentiler		
Fikir alış-verişinde bulunma		M1, M2, M11
Deneyimlerinden yararlanma		M2, M5, M7, M8
Sınıf içinde uygulama yapma		M3
İş birliği yapma		M4, M10
Destek ve teşvik edici olma		M6, M9
Öğrenciden Beklentiler		
Değerlere uygun davranma (sorumlu davranma, saygılı olma, yardımsever olma, birbirlerine destek olma)	Y1, Y4, Y6, Y8	M3, M4, M5, M6, M8, M11
Katılım gösterme	Y2, Y6	M4, M6, M7, M8, M11
Değerleri günlük yaşama yansıtma	Y3, Y5, Y6	M1
Kendini ifade etme		M1
Veliden Beklentiler		
Destek olma	Y1, Y4, Y5, Y6	M1, M2, M6, M7, M8, M9, M11
Evde değerlere vurgu yapma	Y1, Y4, Y5, Y6	M1, M2, M11
Okulda iş birliği yapma	Y2, Y6, Y8	M10
Katılım gösterme		M3
İletişim kurma		M4, M5
Dönüt verme	Y2	

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi okul yöneticilerinin değer eğitimi kapsamında öğretmen, öğrenci ve velilerden beklentileri olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin ise değer eğitimi kapsamında yönetici, meslektaş, öğrenci ve velilerden beklentileri olduğu anlaşılmaktadır. Okul yöneticilerinden Y1, Y2, Y3, Y4 ve Y7’nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *Öğretmenlerimizden çalışmalara aktif olarak katılmalarını, öğrencilere rol model olmalarını bekliyoruz. Öğrencilerimizden sorumlu davranmalarını, birbirlerine karşı saygılı ve yardımsever olmalarını bekliyoruz. Velilerimizden ise yaptığımız çalışmalara destek vermelerini, çocuklarla evde değerlerimiz hakkında konuşmalarını bekliyoruz.*

Y2: *Derslerde ve günlük hayatta değerleri öğretmek için farklı yöntemler kullanmalarını bekliyoruz. Öğrencileri değerler eğitimi uygulamalarına teşvik etmelerini ve onları bu konuda desteklemelerini bekliyoruz. Öğrencilerden çalışmalara aktif*

katılım sağlamalarını bekliyoruz. Velilerden okul ile iş birliği yapmalarını ve değerler eğitimi uygulamalarına dair geri bildirim vermelerini bekliyoruz.

Y3: Öğrendikleri değerleri günlük hayatlarına uygulamalarını bekliyoruz.

Y4: Öğretmenlerden, değerleri sınıf içinde aktif bir şekilde işlemelerini ve öğrencilere örnek olmalarını bekliyoruz. Öğrencilerden, saygılı olmalarını ve birbirlerine destek olmalarını bekliyoruz. Velilerden ise evde de değerlere vurgu yapmalarını ve okuldaki eğitimi desteklemelerini bekliyoruz.

Y7: Öğretmenlerimizin bu konuda daha istekli ve teşvik edici olması, öğrencilerin davranışlarından sorumlu olmalarını, ailelerin doğru yönlendirmeler yapmasını bekliyoruz.

Okul yöneticilerinden Y1, Y2, Y3, Y4 ile Y7'nin görüşleri incelendiğinde değer eğitimi kapsamında öğretmenlerden etkinliklere katılım göstermelerini, öğrencilere rol model olmalarını, derslerinde değerlere yer vermelerini ve farklı yöntemler kullanmalarını, değer eğitimi konusunda istekli ve teşvik edici olmasını, velilere rehberlik etmelerini bekledikleri görülmektedir. Öğrencilerden ise değerlere uygun davranmalarını (saygılı, yardımsever olma, birbirlerini destek olma, vb.), etkinliklere katılım göstermelerini ve değerleri günlük yaşantılarına yansıtma beklentilerini bekledikleri anlaşılmaktadır. Yine Y1, Y2, Y4 ile Y7 görüşlerinde, velilerden değer eğitimi bağlamında okula destek olmalarını, okul ile iş birliği yapmalarını, evde değerlere vurgu yapmalarını, okulda gerçekleştirilen değer eğitimine ilişkin dönüt vermeleri biçiminde beklentilerin olduğunu ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinden M1, M3, M4 ile M10 değer eğitimi kapsamında yönetici, meslektaş, öğrenci ve velilerden beklentilerini aşağıdaki gibi belirtmişlerdir:

M1: Yöneticilerden, değer eğitimi için gerekli kaynak ve destekleri sağlamalarını bekliyorum. Meslektaşlarımdan, değer eğitimi konusunda deneyim ve fikir alışverişi yapmamıza destek olmalarını bekliyorum. Öğrencilerden, değer eğitimine katılım göstermelerini, düşüncelerini açıklamalarını ve öğrendikleri değerleri günlük yaşamlarında uygulamalarını bekliyorum. Velilerden, değer eğitimine destek olmalarını, evde de bu değerlere vurgu yapmalarını bekliyorum

M3: Değerler eğitimiyle ilgili kaynak ve materyaller sağlamalarını bekliyorum. Meslektaşlarımdan sınıflarında değerler eğitimi uygulamalarını gerçekleştirmelerini bekliyorum. Öğrencilerimden birbirlerine karşı saygılı ve sevgi dolu olmalarını bekliyorum. Okulda düzenlenen değerler eğitimi etkinliklerine katılmalarını bekliyorum.

M4: Yöneticilerden destek ve rehberlik, meslektaşlardan iş birliği, öğrencilerden katılım ve velilerden iletişim bekliyorum.

M10: *Yöneticilerden, meslektaşlarımdan ve velilerimden iş birliği sağlamalarını bekliyorum. Sınıf içi ve dışındaki uygulamalara katılmaları bu süreçte önemli.*

Sınıf öğretmenlerinden M1, M3, M4 ile M10'nun görüşleri incelendiğinde sınıf öğretmenleri yöneticilerden değerler eğitimi kapsamında kendilerine destek olmalarını, kaynak sağlamalarını, rehberlik etmelerini, kendileri ile iş birliği yapmalarını bekledikleri görülmektedir. Meslektaşlarından ise fikir-alışverişinde bulunmalarını, sınıflarında değer eğitimi ile uygulamalara yer vermelerini, kendileri ile iş birliği yapmalarını beklendiklerini belirtmişlerdir. M1, M3, M4 ile M10 görüşlerinde öğrencilerden beklentilerini değerlere uygun davranmalarını, etkinliklere katılım göstermelerini değerleri günlük yaşantılarında yansıtmalarını, kendilerini ifade edebilmeleri biçiminde beklentilerin olduğunu ifade etmişlerdir. Velilerden beklentilerini ise iş birliği yapmalarını, okul ile iş birliği yapmalarını, evde değerlere vurgu yapmalarını biçiminde vurgulamışlardır. Okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi kapsamında paydaşlardan beklentileri incelendiğinde iş birliği yapma, destek olma, etkinliklere katılım gösterme, değerlere uygun davranma değerleri vurgulama gibi beklentilerin öğrenci veli bağlamında ortak olduğu söylenebilir. Değer eğitiminin çok kapsamlı ve boyutlu olduğu için okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri değer eğitimi kapsamında bazı sorunlarla karşılaşabilirler. Okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi kapsamında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm yolları Tablo 4.10'da gösterilmiştir:

Tablo 4.10.

Değer Eğitimi Kapsamında Yöneticilerin ve Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Yolları

Sorunlar	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Öğretmen Bağlamında		
Öğretmen arasında koordinasyonun olmaması	Y1, Y8	
Zaman ayırmama	Y2, Y4	
Ölçme-değerlendirme için farklı araçları kullanmama	Y2	
İlgisiz olma	Y3	
Katılım göstermeme	Y7	
Materyal eksikliği	Y7	

Sorunlar	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Öğrenci Bağlamında		
İlgisiz olma-Motivasyon eksikliği	Y1, Y5, Y6, Y7, Y8	M8, M11
Farklı anlayışlara sahip olma	Y3	
Değerleri günlük yaşantısına yansıtmama	Y4	
Aktif olmama	Y8	
Değeri öğrenmede zorlanma		M1
Dikkat eksikliği		M2
Uyum sağlayamama		M3
Değerlerin soyut kalması		M10
Veli Bağlamında		
Katılım göstermeme	Y1, Y6	
Bilgi sahibi olmama	Y2	
İlgisiz olma	Y3, Y7	
Evde desteklememe/benimsememe	Y4, Y5, Y8	
İletişimsizlik/iletişim zorluğu	Y5, Y8	M8
Değer uyumsuzluğu	Y6	M3, M4, M6, M7, M10, M12
Önem vermeme		M1
Zaman ayırmama		M2
Endişeli olma/Akademik kaygının olması		M5, M13
Çözüm Yolları		
Eğitim/toplantı düzenleme	Y1, Y5, Y6	
Bilgilendirme yapma (veli, öğretmen)	Y2, Y3	M1
İletişim kurma (öğretmen-veli)	Y3, Y5, Y6	M2, M4, M6, M9
Bireysel destek olma/ İlgilenme	Y5	M1, M2, M3, M4, M5
İlgi çekici etkinlikler düzenleme	Y5, Y8	M4, M5, M11
İş birliği yapma (aile, öğretmen)	Y6	
Öğretmenleri motive etme	Y7	
Rol-model olma		M7
Somatlaştırma		M10

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri değer eğitimi kapsamında sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunların öğretmen, veli ve öğrenci bağlamında olduğu görülmektedir. Sorunlara ve çözüm yollarına ilişkin okul yöneticilerinden Y1, Y2, Y3 ile Y7’nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *Öğretmenler arasında değer eğitimi programlarının uyumlu bir şekilde yürütülmesi konusunda bazı koordinasyon sorunları yaşıyoruz. Bazı öğrenciler, değer eğitimi etkinliklerine ilgi göstermekte zorlanıyor. Bazı veliler, okuldaki değer eğitimi programlarına yeterince katılım göstermiyor Düzenli toplantılar ve eğitimler düzenleyerek öğretmenler arasındaki koordinasyonu güçlendiriyoruz*

Y2: Bazı öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarına zaman ayırmaması. Değerler eğitimi uygulamalarının etkisini ölçmek için yeterli araç ve yöntemle sahip olunmaması. Bazı velilerin değerler eğitimi uygulamalarına dair yeterince bilgi sahibi olmaması. Sorunlar arasında. Bu sorunları velileri bilgilendirerek, öğretmenlerimizle kullandığımız yeni araçlar ve yöntemlerle çözmeye çalışıyoruz.

Y3: Öğretmenler arasında farklı değer anlayışlarından kaynaklanan bazı iletişim sorunları yaşıyoruz. Öğrenciler arasında değerler konusunda farklı düzeyde anlayış ve ilgi olduğunu gözlemliyoruz. Bazı veliler, okuldaki değer eğitimi programlarına karşı ilgisiz. Velilerle düzenli iletişim kurarak, evde değerlerin desteklenmesi konusunda bilgi ve rehberlik sağlıyoruz

Y7: Öğretmen bağlamında zaman zaman uygulamalara katılımda sorunlar yaşanabiliyor. Bunu aşmak için öğretmenleri motive etmeye çalışıyoruz. Öğrenci bağlamında çocukların bazen etkinliklere karşı ilgisiz tavırları olabiliyor. Veli bağlamında, bazen ekonomik sıkıntılar nedeniyle değerlere odaklanmakta zorlanan ailelerle karşılaşabiliyoruz. Bu durumu anlamak ve destek olmak için çaba sarf ediyoruz.

Y1, Y2, Y3 ile Y7'nin görüşleri incelendiğinde değer eğitimi kapsamında öğretmen bağlamında öğretmenler arasında değer eğitimi etkinliklerinin koordineli yürütülmemesi, öğretmenler arasında iletişim sorunlarının yaşanması, değer eğitimi etkinliklerine zaman ayrılması, ölçme değerlendirme için farklı araçların kullanılması, etkinliklere katılım gösterilmemesi gibi sorunların olduğu görülmektedir. Yine öğrenci bağlamında değer eğitimi etkinliklerine ilgi gösterilmemesi, öğrencilerin değere ilişkin farklı anlayışlara sahip olması gibi sorunların olduğu okul yöneticilerinin görüşlerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca Y1, Y2, Y3 ile Y7 görüşlerinde veli bağlamında ise ailelerin değer eğitimi hakkında bilgi sahibi olmaması, etkinliklerine katılım göstermemesi, ilgisiz olması gibi sorunların olduğunu ifade etmişlerdir. Yine değer eğitimi kapsamında bu sorunları çözmek için okul yöneticileri eğitim ve toplantılar düzenlediklerini, öğretmene ve veliye bilgilendirme yaptıklarını, rehberlik ettiklerini belirtmişlerdir. Yine okul yöneticilerinden Y4'ün görüşü aşağıdaki gibidir:

Y4: ...Öğrenciler arasında değerlerin yaşantıya geçirilmesi konusunda bazı zorluklar yaşıyoruz. Veliler arasında değerlerin evde desteklenmesi konusunda tutarsızlık yaşıyoruz.

Okul yöneticilerinden Y4'ün görüşlerinde görüldüğü gibi değer eğitimi kapsamında karşılaştığı sorunları öğrencilerin değerleri yaşama yansıtmaması ve velilerin

değerleri evde desteklememesi biçiminde ifade etmiştir. Yine Y5'in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y5: Öğretmen bağlamında, zaman zaman öğrencilerin aileleriyle iletişimde zorluklar yaşanabiliyor, bu durumu çözmek için düzenli veli toplantıları düzenliyoruz. Öğrenci bağlamında, motivasyon eksikliği gibi sorunlarla karşılaşabiliyoruz. Bireysel destek ve rehberlikle bu sorunları aşmaya çalışıyoruz. Veli bağlamında, bazen değerlerin evde benimsenmemesi gibi sorunlar yaşanabilir. Sorunları çözmek için velilerle düzenli iletişim kurarak bu sorunları çözmeye çalışıyoruz. Etkili iletişim ve iş birliği içinde çözüm odaklı yaklaşımları benimsiyoruz. Öğrencilere daha çekici ve katılımcı etkinlikler planlayarak öğrenci ilgisini artırmaya çalışıyoruz.

Değer eğitimi kapsamında Y5'te değer eğitimi kapsamında öğretmenlerin velilerle iletişim zorluğu yaşaması, öğrencilerin değer eğitimi için motivasyon eksikliğinin olması, velilerin ise evde değerleri benimsememesi gibi sorunlarla karşılaştığını belirtmiştir. Y5 bu sorunları çözmek için veli toplantıları düzenlediklerini, öğrencilere bireysel destek verdiklerini ve rehberlik ettiklerini, öğrencilerin ilgisini çekecek etkinliklere yer verdiklerini, velilerle iletişim kurduklarını ifade etmiştir. Okul yöneticilerinden Y6 ise değer eğitimi kapsamında karşılaştığı sorunları ve çözüm yollarını aşağıdaki gibi ifade etmiştir.

Y6: Bazı öğretmenler, değer eğitimi konusundaki materyallerin yetersizliği veya öğrenci ilgisizliği gibi sorunlarla karşılaşabilir. Bu durumda, öğretmenlerle düzenli iletişim kurarak ihtiyaçlarını anlamaya çalışıyoruz. Bazı öğrenciler, değer eğitimi konusunda motivasyon eksikliği veya ailelerinden kaynaklanan değerlerle uyumsuzluk gibi sorunlar yaşayabilir. Böyle durumlarda, rehber öğretmenler ve ailelerle iş birliği yaparak öğrencilere destek sağlıyoruz. Veli katılımı konusunda zaman sıkıntısı veya ailelerin değerler konusundaki farklılıkları gibi sorunlar yaşanabilir. Bu durumda, düzenli veli toplantıları ve iletişim kanalları kullanarak ailelerle iş birliği içinde olmaya özen gösteriyoruz.

Y6 değer eğitimi kapsamında karşılaştığı sorunları öğretmenlerin materyal eksikliği yaşaması, öğrencinin ilgisiz olması, okuldaki değerlerle evdeki değerlerin uyumsuzluğu, velilerin etkinliklere katılım için zaman ayırmaması, biçiminde sorunlar yaşadığını ifade etmiştir. Y6 bu sorunları çözmek için öğretmenlerle iletişim kurduklarını, rehber öğretmenlerle ve ailelerle iş birliği yaptıklarını, veli toplantıları düzenlediklerini belirtmiştir.

Okul yöneticilerinin değer eğitimi kapsamında karşılaştıkları sorunlar incelendiğinde bu sorunların paydaşlardan kaynaklı olduğu söylenebilir. Okul yöneticilerinin karşılaştıkları bu sorunlara çözüm yolları buldukları da ifade edilebilir. Dolayısıyla okul yöneticilerinin değer eğitimi gerçekleştirme için sorunların farkında olup bu sorunları çözmek için çabaladıkları ifade edilebilir. Sınıf öğretmenlerinden M1, M2 ile M4'ün görüşleri aşağıdaki gibidir:

M1: *Bazı öğrenciler değerlerin önemini kavramakta zorlanıyor. Bazı veliler değerler eğitimine yeterince önem vermiyor. Öğrencilerle bireysel olarak ilgileniyorum. Onlarla ve velilerle değerler hakkında konuşuyorum.*

M2: *Öğrenci bağlamında, bazen dikkat eksikliği gibi sorunlar yaşanabiliyor. Bu durumu fark edip bireysel destek sağlamaya çalışıyorum. Veli bağlamında, bazı ailelerin çocuklarına daha fazla zaman ayıramaması gibi sorunlar olabiliyor. Velilerle düzenli iletişimde olarak bu sorunları aşmaya çalışıyorum.*

M4: *Öğrenci bağlamında, bazen öğrencilerin ailelerinden farklı değerleri öğrenmeleri, sınıf içinde uyum sağlamakta zorluk çekebilmelerine neden olabilir. Bireysel olarak bu öğrencilere destek sağlamaya çalışıyorum. Veli bağlamında, yerel kültür ve eğitim beklentileri konusunda bazen farklılıklar yaşanabiliyor. Bu konuda açık iletişimle sorunları çözmeye çalışıyorum.*

Sınıf öğretmenlerinden M1, M2 ve M4'ün görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin değer eğitimi kapsamında öğrenci bağlamında ifade ettiği sorunlar çocuklardaki dikkat eksikliği, çocukların değer kavramını öğrenmesinde ve sınıfta uyum sağlamasında yaşadığı zorluklar olurken veli bağlamında ise velilerin çocuklarına zaman ayıramaması, değer eğitimine önem vermemesi, beklentilerinin farklı olması gibi sorunlarla karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenleri bu sorunları çözmek için öğrencilerle bireysel olarak ilgilendiklerini, velilerle iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Yine sınıf öğretmenlerinden M5 ve M7'nin değer eğitimi kapsamında karşılaştıkları sorunları ve bu sorunları nasıl çözdüklerine ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir:

M5: *Bazı öğrencilerin başlangıçta değer eğitimine ilgisiz olmaları bir zorluk olabilir. Bu durumu aşmak için öğrencilere daha ilgi çekici ve etkileşimli yöntemlerle yaklaşıyorum. Bazı velilerin, değer eğitiminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi konusunda endişeleri olabiliyor. Bu durumu aşmak için düzenli iletişim kanalları kurarak velilere bilgi veriyorum*

M7: *Öğrenciler belli bir değer yargısının olduğu aileden geliyor. Öğrencilere değerleri doğru bir şekilde aktarmak, yanlış bilinen kalıpları değiştirmek bazen zor*

olabiliyor gerçekten. Her ailenin farklı değer yargıları mevcut. Bu yüzden velilerin değerler konusunda beklentileri de farklı olabiliyor. Doğru bir rol model olmak için uğraşıyorum.

Sınıf öğretmenlerinden M5 ile M7'nin görüşleri incelendiğinde sınıf öğretmenleri değer eğitimi kapsamında öğrencilerin ilgisiz olması, velilerin akademik başarıdan dolayı endişe duyması, velilerin farklı değer yargılarına sahip olması gibi sorunlarla karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenleri bu sorunları, velilerle iletişim kurarak ve doğru bir rol model olarak ilgi çekici yöntemler kullanarak çözdüklerini belirtmişlerdir. Yine sınıf öğretmenlerinden M10 *“Değerler küçük yaştaki öğrencilerin anlaması için bazen çok soyut kalabiliyor. Görev yaptığımız yerlere göre velilerin değer sistemi daha farklı olabiliyor. Bunun için daha somut bir şekilde öğrencilere aktarım yapıyorum. Velilere de toplantılarda bilgilendirmeler yapmaya gayret ediyorum.”* biçiminde görüş bildirerek öğrenciler için değerlerin soyut kaldığını, velilerin değer sistemlerinin farklı olduğunu belirtmiştir. Bu sorunları çözmek için değer eğitimi somutlaştırdığını ve velilerle toplantı yaparak velileri bilgilendirdiğini ifade etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin görüşleri dikkate alındığında sınıf öğretmenlerinin de okul yöneticilerinin karşılaştıkları benzer sorunlarla karşılaştıkları söylenebilir. Değer eğitiminde okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin paydaş oldukları için benzer sorunlarla karşılaşılmasının doğal olduğu söylenebilir. Okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitiminin işlevsel olması için sundukları öneriler Tablo 4.11’de gösterilmiştir:

Tablo 4.11.

Değer Eğitiminin İşlevsel Olması İçin Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Önerileri

Öneriler	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Aile-okul-toplum iş birliği yapma	Y5, Y6, Y8	
Sürekliliğin olması	Y1	
Günlük yaşamla ilişkilendirme	Y1	M1
Velilerle iş birliği yapma- Ailelerin bilinçlenmesi	Y2, Y3, Y7	M2, M5, M6, M7, M8
Öğretmenlere destek sağlama	Y2	
Öğretmenlerle iş birliği yapma	Y4	
Teknoloji- Dikkat çekici materyaller kullanma	Y2, Y8	
Öğrenci merkezli /Uygulamaya dönük somut, farklı etkinliklerin olması	Y4, Y5, Y6, Y8	M3, M8, M10

Öneriler	Yönetici Kodları	Öğretmen Kodları
Belirli gün ve haftalardan yararlanma		M12
Öğrencileri anlamaya çalışma/öğrencilere destek olma-yardımcı olma	Y4, Y5	M3, M4, M5, M8, M9, M11, M12
Öğrenci katılımını teşvik etme	Y5	
Önem verilmesi		M1
Okulun destek olması		M3
Paydaşlardan dönüt alma		M7
Program içeriğinin azaltılması		M13

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri değer eğitiminin işlevsel olması için önerilerde bulunmuşlardır. Okul yöneticilerinin sunduğu öneriler arasında “*Aile-okul-toplum iş birliği yapma, sürekliliğin olması, günlük yaşamla ilişkilendirme, velilerle iş birliği yapma- ailelerin bilinçlenmesi, velilerle iş birliği yapma- ailelerin bilinçlenmesi, öğretmenlere destek sağlama, teknoloji- dikkat çekici materyaller kullanma, teknoloji- dikkat çekici materyaller kullanma, öğrenci merkezli (farklı yöntem ve teknikler kullanma) /uygulamaya dönük somut, farklı etkinliklerin olması, öğrencileri anlamaya çalışma/öğrencilere destek olma-yardımcı olma, öğrenci katılımını teşvik etme*” yer almaktadır. Sınıf öğretmenleri ise önerilerini “*Günlük yaşamla ilişkilendirme, velilerle iş birliği yapma- ailelerin bilinçlenmesi öğrenci merkezli (farklı yöntem ve teknikler kullanma) /uygulamaya dönük somut, farklı etkinliklerin olması, öğrencileri anlamaya çalışma/öğrencilere destek olma-yardımcı olma, değerlere önem verilmesi, okulun destek olması, paydaşlardan dönüt alma, program içeriğinin azaltılması*” biçiminde sıralamışlardır. Okul yöneticilerinden Y1, Y2, Y4, Y5 ve Y8’in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Y1: *Değerler eğitimi günlük yaşamın bir parçası haline getirmek. Değerler eğitimi sadece derslerde veya özel etkinliklerde değil, her gün, her an gerçekleşmelidir. Öğretmenler ve veliler, günlük hayattaki örneklerle değerleri öğretmeye ve pekiştirmeye çalışmalıdır*

Y2: *Aileleri daha fazla dahil etmek. Teknolojiyi kullanmak. Eğitimcilere daha fazla destek sağlamak. Bunları önerebilirim.*

Y4: *Okul içinde daha fazla etkileşimli etkinlikler düzenlemek, öğrencilerin değerleri günlük hayatlarına entegre etmelerini sağlamak ve öğretmenler arasında daha*

fazla iş birliği teşvik etmek, değerler eğitiminin daha işlevsel hale gelmesine yardımcı olabilir.

Y5: Öğretmenlerin, yöneticilerin ve velilerin birlikte çalışması, değerler eğitimi daha etkili kılacaktır. Daha fazla öğrenci katılımını teşvik etmek ve öğrencilere değerlerin günlük yaşantılarına nasıl entegre edileceğini öğretmek için özel etkinlikler düzenlemeliyiz.

Y8: Değerler eğitimi kapsamında farklı çalışmaların ve projelerin yapılması, öğrencilerin dikkatini çekecek materyallere yer verilmesi faydalı olabilir. Bu süreçte, öğrencilerimizle, velilerle ve yerel toplulukla iş birliği içinde olmanın önemine inanıyorum.

Okul yöneticilerinden Y1, Y2, Y4,Y5 ve Y8'in görüşleri incelendiğinde değer eğitimin işlevsel olması için değer eğitimi günlük yaşamla ilişkilendirmek, değer eğitiminin sürekliliğinin olması, ailelerle, öğretmenlerle ve toplumla iş birliği yapmak, öğretmenlere destek sağlamak, teknolojiyi kullanmak, öğrencilerin değerleri günlük yaşamlarına nasıl yansıtacaklarına ilişkin öğrencilere destek olmak, farklı etkinlikler düzenlemek ve farklı materyaller kullanmak biçiminde önerilerin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla okul yöneticilerinin değer eğitiminde iş birliğinin gerekli olduğunu, öğretmen ve öğrencilere destek olunmasının farkında oldukları söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinden M1 ve M3 ve M4'ün değer eğitiminin daha işlevsel olması için önerileri aşağıdaki gibidir:

M1: Değer eğitimi daha işlevsel kılmak için öğrencilerin günlük yaşamlarına daha fazla entegre edilmiş, etkileşimli ve uygulamaya dayalı aktiviteler düzenlemeyi öneririm. Ayrıca, velilerle iş birliğini güçlendirmek de önemlidir. Öğretmenler olarak değerler eğitimine gereken önemi vermeliyiz.

M3: Bu süreçte uygulamaya yönelik etkinliklerle çocuklar için kalıcılık sağlanabilir. Özellikle aileleri de işin içine dahil edersek daha faydalı olabilir.

M4: Yaptığımız sınıf içi etkinlikler çeşitlendirilebilir. Farklı yöntem ve teknikler kullanılabilir.

Sınıf öğretmenlerinden M1, M3 ve M4'ün görüşleri incelendiğinde sınıf öğretmenleri değer eğitiminin işlevsel olması adına öğrenciler için günlük yaşamla ilişkili, öğrenci merkezli, farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı uygulamaya dönük değer eğitimi uygulamalarına yer verilmesi, ailelerle de iş birliği yapılması ve gerekli önemin verilmesi biçiminde önerilerin olduğu görülmektedir. Yine sınıf öğretmenlerinden M7 "Bu şekilde çalışmaların yaygınlaşması, öğrenci-veli-öğretmen-yöneticilerden geri dö-

nütlerin alınmasının faydalı olacağını düşünüyorum.” biçiminde görüş bildirerek değer eğitimini işlevsel olması için paydaşlardan dönütler alınmasını önerirken M12 “Belirli gün ve haftaları değerler eğitiminde ele almayı işlevsel buluyorum. Hem konuyla alakalı etkinliklerle akılda kalıcı oluyor hem de biraz daha somutlaştırmış oluyoruz.” biçiminde görüş bildirerek değer eğitiminde belirli gün ve haftalardan yararlanılmasını, M13 ise “Müfredat çok yoğun bu yüzden konular ancak yetiştiriyor. Müfredatta değişikliğe gidilmesi, değerler konusunda etkinliklere daha fazla yer verilmesini sağlayabilir.” biçiminde görüş bildirerek öğretim programlarının yoğunluğunun azaltılması gerektiğini vurgulamışlardır. Sınıf öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde değer eğitiminin işlevsel olması için sundukları önerilerin değer eğitimi uygulamalarına, veli ve öğrenciye yönelik olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitiminin işlevsel olması için sundukları önerilerin benzer olduğu belirtilebilir. Dolayısıyla okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitime yönelik benzer bakış açılarına sahip olduğu ifade edilebilir. Paydaşlardan olan okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin değer eğitimi için benzer bakış açısına sahip olmaları değer eğitiminin işlevsel olması için önemli olduğu düşünülebilir. Değer eğitiminin diğer paydaşları olan veli ve öğrencilerin değer eğitime ilişkin görüşleri aşağıda açıklanmıştır.

4.2. İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimine ilişkin veli ve öğrenci görüşleri

İlkokulda gerçekleştirilen değerler eğitimine ilişkin velilerin ve öğrencilerin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. İlkokullarda gerçekleştirilen değer eğitime yönelik veli ve öğrencilerin görüşleri elde edilen verilere dayalı olarak gibi temalar oluşturulmuştur. Velilerin değer eğitimine ilişkin görüşleri “*Değer Kavramına İlişkin Tanımları*”, “*Değer Eğitiminin Öğrencilere Katkıları*”, “*Değer Eğitimi Kapsamında Gerçekleştirilen Uygulamalar*”, “*Yer Verilen Değerler*”, “*Değer Eğitimi Kapsamında Paydaşlardan Beklentiler*”, “*Veli Sorumlulukları*”, “*Değer Eğitimi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar*”, “*Değer Eğitiminin Daha İşlevsel Olması İçin Öneriler*” biçiminde gibi temalar oluşturulmuştur. Öğrencilerin değer eğitime ilişkin görüşleri “*Değer Kavramına İlişkin Tanımları*”, “*Öğrenilen Değerler*”, “*Değer Eğitimi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar*” “*Değerlerin günlük yaşama yansıtılması*”, “*Değer Eğitiminin Daha İşlevsel Olması İçin Öneriler*” biçiminde gibi temalar oluşturulmuştur. Velilerin ve öğrencilerin değer kavramına ilişkin tanımları Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.*Velilerin ve Öğrencilerin Değer Kavramına İlişkin Tanımları*

Tanımlar	Veli Kodları	Öğrenci Kodları
Temel değerler (Saygı, sevgi, dürüstlük, empati, paylaşma, yardımlaşma, dostluk, sorumluluk)	V1, V6, V7	Ö2, Ö7
Temel kavramlar (Sosyal ilişkileri, sorumluluk, paylaşma)	V2	
Çocuklara rehberlik eden	V3	
Milli ve manevi değerler	V8	
Kıymet vermek/Bir şeyin önemi	V9, V10	
Güzel davranışlar (Saygı gösterme, dürüst, yardımsever olma)		Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi veliler değer kavramını “temel değerler, temel kavramlar, öğrencilere rehberlik eden ve öğrencilerin yaşamlarında önemli olan, bir şeye kıymet verme, bir şeyin önemi” biçiminde tanımlarken öğrenciler “temel değerler ve güzel davranışlar” biçiminde tanımlamıştır. Velilerden V1, V2 ile V3’ün değer kavramına ilişkin tanımları aşağıdaki gibidir:

V1: *Değerler, çocuğun karakterini şekillendirmede önemli. Özellikle saygı, dürüstlük ve empati değerleri*

V2: *Değerler, çocuğun sosyal ilişkilerini, sorumluluk duygusunu ve paylaşmayı öğrendiği temel kavramlardır*

V3: *Değerler, çocuğun hayatta doğru kararlar almasına rehberlik eden, onun karakter gelişimini etkiler.*

Velilerden V1, V2 ve V3’ün görüşleri incelendiğinde veliler değer kavramını çocuğun karakterini etkileyen, kararlarına rehberlik eden, sorumluluk, paylaşma gibi değerleri öğrendiği temel değerler ve kavramlar biçiminde tanımlamışlardır. Yine velilerden V4 “*Değer deyince aklıma milli ve manevi değerler geliyor.*” biçiminde görüş bildirerek değer kavramını milli ve manevi değerler olarak tanımlarken V9 “*Değer deyince aklıma bir şeye kıymet vermek geliyor.*” ve V10 “*Bir şeyin öneme sahip olduğu aklıma geliyor.*” biçiminde görüş bildirerek değer kavramını bir şeyin kıymeti ve önemi biçiminde tanımlamışlardır. Velilerin değer kavramına ilişkin tanımları incelendiğinde alan yazındaki tanımlara benzer tanımlar yaptıkları söylenebilir. Ayrıca yaşamını etki-

leyen bir kavram olduğunu da vurgulamışlardır. Öğrencilerden Ö1, Ö3 ve Ö5 değer kavramına ilişkin tanımları aşağıdaki gibidir:

Ö2: *Değerler demek, sevgi, saygı ve dürüstlük gibi önemli şeyleri anlamak demek.*

Ö3: *Değer deyince insanların birbirine saygı göstermesi, dürüst olması, yardımseverlik gibi güzel davranışlar geliyor aklıma. Yani iyi bir arkadaş olmak gibi.*

Ö5: *Değer deyince aklıma birbirimize karşı güzel davranmak geliyor. Birbirimize karşı saygılı olmak geliyor.*

Öğrencilerden Ö1, Ö3 ve Ö4'ün değer kavramına ilişkin tanımları incelendiğinde öğrencilerin değerleri, sevgi, saygı gibi temel değerler, saygılı olmak gibi güzel davranışlar biçiminde tanımlamışlardır. Öğrencilerin değerleri somutlaştırarak tanımladıkları söylenebilir.

Velilerin ve öğrencilerin değer kavramına ilişkin tanımları bağlamında veli ve öğrencilerin değer kavramını ve yaşamlarında önemini bildikleri söylenebilir. Velilerin değer eğitiminin öğrencilere katkılarına ilişkin görüşleri Tablo 4.13'de gösterilmiştir:

Tablo 4.13.

Velilerin Görüşlerine Göre Değer Eğitiminin Öğrencilere Katkıları

Katkılar	Veli Kodları
Doğru karar almasına rehberlik eden	V3
Doğruyu ve yanlış ayırt etmesini sağlama	V4, V5
Değerlere uygun davranma	V7, V9

Tablo 4.13'de görüldüğü gibi veliler değer eğitiminin öğrencilere “*doğru karar almasına rehberlik etme, doğru ve yanlış ayırt etmesini ve değerlere uygun davranmasını sağlama*” biçiminde katkıları olduğunu belirtmişlerdir. Velilerden V3, V5 ve V9'un görüşleri aşağıdaki gibidir:

V3: *Değerler, çocuğun hayatta doğru kararlar almasına rehberlik eden.*

V5: *Değerler, çocuğun insan ilişkilerinde ve genel yaşamında doğruyu ve yanlış ayırt etmesine yardımcı olur.*

V9: *Sevgiyi öğreniyor. Arkadaşlarına ve hayvanlara karşı sevgi dolu, saygılı olmayı öğreniyor. Doğayı, hayvanları korumasını öğreniyor. Arkadaşlarına, büyüklerine yardım etmeyi öğreniyor.*

Velilerden V3, V5 ve V9'un görüşleri incelendiğinde velilerin değer eğitiminin öğrencilere katkılarının farkında oldukları anlaşılmaktadır. Veliler değer eğitimi aracılığı ile öğrencilerin doğru karar alabildiklerini, doğruyu ve yanlış ayırt edebildiklerini ve değerlere uygun davranabildiklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla okulda değer eğitimi kapsamında uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Veli ve öğrenci görüşlerine göre değer eğitimi kapsamında okulda gerçekleştirilen uygulamalar tablo 4.14'te gösterilmiştir:

Tablo 4.14.

Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değer Eğitimi Kapsamında Okulda Gerçekleştirilen Uygulamalar

Gerçekleştirilen Uygulamalar	Veli Kodları	Öğrenci Kodları
Etkinlikler düzenleme (sosyal etkinlikler, kutlama ve anma programları, vb.)	V1, V3, V4, V5, V7, V9	
Rehber olma-örnek olma	V2, V3, V6, V8	
Katılımı teşvik etme	V2,	
Öğrenci merkezli etkinliklere yer verme (hikâye anlatma, tartışma, proje, oyun ve resimden yararlanma, belirli gün ve haftalardan yararlanma, resim yaptırma, drama)	V3, V5, V6	Ö1, Ö2, Ö4, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10
Değerleri vurgulama	V4	
Belirli gün ve haftalardan yararlanma	V10	
İletişim kurma	V10	
Düz anlatım	V10	Ö3, Ö5, Ö6

Tablo 4.14'te görüldüğü gibi veliler ve öğrencilerin görüşlerinde göre okulda değer eğitimine ilişkin uygulamaların gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Veliler, okulda değer eğitimi kapsamında “Etkinlikler düzenleme (sosyal etkinlikler, kutlama ve anma programları, vb.), rehber olma-örnek olma, katılımı teşvik etme, değerleri vurgulama, belirli gün ve haftalardan yararlanma, iletişim kurma, ve düz anlatım” biçiminde uygulamalar ve etkinliklerin yapıldığını ifade ederken öğrenciler “Öğrenci merkezli etkinliklere yer verme (hikâye anlatma, tartışma, proje, oyun ve resimden yararlanma, belirli gün ve haftalardan yararlanma, resim yaptırma, drama) ve düz anlatım” biçiminde uy-

gulamalar ve etkinliklerin yapıldığını ifade etmiştir. Velilerden V2, V3 ve V4'ün görüşleri aşağıdaki gibidir:

V2: *Öğretmenimiz, değerleri hikâyelerle anlatarak öğretiyor. Öğrencilerin katılımını teşvik ediyor. Okul, değerlere uygun davranışlar sergileme konusunda öğrencilere rehberlik ediyor.*

V3: *Çocuğumuz, öğretmenin sınıf içinde örnek davranışları ve paylaşımları sayesinde değerleri öğreniyor. Okulun düzenlediği etkinliklerde de bu konu işleniyor.*

V4: *Okuldaki öğretmenimiz, çocuğumuza değerleri öğretmek için öğrencilere aktiviteler düzenliyor. Ayrıca, sınıf içinde değerlere vurgu yapılmış.*

Velilerden V2 sınıf öğretmenin değerleri hikayeler aracılığı ile anlattığını ve öğrenci katılımını sağladığını belirtirken V3 öğrencilere rehberlik ettiğini belirtmiştir. Velilerden V3 değer eğitimi kapsamında okulda etkinliklerin düzenlendiğini vurgularken V4 sınıf öğretmenin sınıfta değerlere vurgu yaptığını ifade etmiştir. Velilerin görüşleri incelendiğinde değer eğitimi kapsamında okulda ve sınıfta gerçekleştirilen uygulamalara ve etkinliklere yönelik velilerin bilgisi olduğu söylenebilir. Yine velilerden V10 “Çocuklarla çok güzel iletişim kuruyor. Onlara değerlerimizi anlatıyor. Çocukları sabırla dinliyor. Önemli günler ve haftalarda etkinlikler yapılıyor.” biçiminde görüş bildirerek sınıf öğretmenin değer eğitimi kapsamında öğrencilerle iletişim kurduğunu, öğrencileri dinlediğini ve değerleri öğrencilere anlattığını ifade etmiştir. Okulda gerçekleştirilen değer eğitimi kapsamında öğrencilerden Ö1, Ö3 ve Ö8'in görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: *Öğretmenimiz bize hikâyeler anlatır, oyunlar oynatır. Mesela paylaşmayı, dostluğu anlatan öyküler dinleriz.*

Ö3: *Öğretmenimiz bize bu değerleri neden önemseydiğini de anlatıyor.*

Ö8: *Canlandırmalar yapabiliriz. Çok eğlenceli oluyor. Hem güzel vakit geçiriyoruz hem de yeni şeyler öğreniyoruz.*

Öğrencilerden Ö1 öğretmenin değer eğitimini gerçekleştirirken kendilerine hikayeler anlattığını, oyunlar oynattığını ifade ederken Ö2 ise öğretmenin değerlerin önemli olduğunu anlattığını ifade etmiştir. Yine öğrencilerden Ö8 değer eğitimi ile ilgili öğretmenin drama yaptırdığını belirtmiştir. Öğrencilerin görüşleri bağlamında sınıf öğretmenlerin sınıf içinde değer eğitimine yönelik etkinlikler gerçekleştirdiği söylenebilir. Değer eğitimi kapsamında gerçekleştirilen uygulamalar ve etkinliklerde yer verilen değerler Tablo 4. 15'te gösterilmiştir.

Tablo 4.15.*Velilerin ve Öğrencilerin Görüşlerine Göre Okulda Yer Verilen Değerler*

Yer Verilen Değerler	Veli Kodları	Öğrenci Kodları
Kök değerler (Saygı, yardımlaşma, sorumluluk, dürüstlük, adalet, dostluk, sevgi, sabır)	V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö10
Paylaşma	V1, V3, V6	Ö2, Ö6
Empati	V2	Ö4,
Hoşgörü	V2, V6	Ö4
Çevreye duyarlılık		Ö4
Kurallara uymak		Ö10

Tablo 4.15’te görüldüğü gibi veli ve öğrenci görüşlerin göre okulda “Kök değerler (Saygı, yardımlaşma, sorumluluk, dürüstlük, adalet, dostluk, sevgi, sabır), paylaşma, empati, hoşgörü, çevreye duyarlılık ve kurallara uymak” gibi değerlere yer verildiği anlaşılmaktadır. Hem veliler hem de öğrenciler okulda kök değerlere yer verildiğine ilişkin görüş bildirmişlerdir. Velilerden V5 ve öğrencilerden Ö1 ve Ö5’in görüşleri aşağıdaki gibidir:

V5: *Okul, çocuğumuza özellikle dürüstlük, saygı ve yardımlaşma gibi değerleri kazandırmaya çalışıyor. Bu değerler, sınıf içinde yapılan etkinliklerde pekiştiriliyor.*

Ö1: *Sınıfta öğrendiğim değerler arasında dostluk, yardımlaşma ve dürüstlük var.*

Ö5: *Dürüstlük, saygı, sevgi gibi değerleri öğreniyoruz.*

Velilerden V5 okulda dürüstlük, saygı, yardımlaşma gibi değerlere yer verildiğini ifade ederken öğrencilerden de Ö1 ve Ö5 ise okulda dürüstlük, dostluk, yardımlaşma gibi değerlere yer verildiğini belirtmişlerdir. Veli ve öğrenci görüşleri bağlamında okulda yer verilen değerlerin ilköğretim programlarında yer alan kök değerler olduğu söylenebilir. Yine velilerden V2 ile V6 ve öğrencilerden Ö2, Ö4 ile Ö10’un görüşleri aşağıdaki gibidir:

V2: *Birçok değerimizi öğreniyor aslında. Bunlar arasında en çok empati, sorumluluk ve hoşgörü var.*

V6: *..ancak yeni öğretmenin gelmesiyle çocuğumuz, okulda paylaşma, hoşgörü ve arkadaşlık gibi değerleri öğreniyor.*

Ö2: *Dostluk, paylaşma ve saygı sınıfta öğrendiğim değerlerden.*

Ö4: *Empati, hoşgörü, çevre duyarlılığı gibi değerleri öğreniyoruz.*

Ö10: *Okul kurallarına uymak ve saygılı olmak gibi değerleri sınıfta öğreniyoruz.*

Velilerden V2 ve V6'nın görüşleri incelendiğinde okulda kök değerler dışında paylaşma, empati, hoşgörü gibi değerlere de yer verildiği anlaşılmaktadır. Öğrencilerden Ö2, Ö4 ve Ö10'un görüşleri bağlamında okulda paylaşma, empati, hoşgörü, çevre duyarlılığı ve okul kurallarına uymak gibi değerlere yer verildiği görülmektedir. Dolayısıyla veli ve öğrencilerin görüşleri doğrultusunda okulda ilköğretim programlarında doğrudan yer alan kök değerlerin yanı sıra örtük bir biçimde hoşgörü, paylaşma, empati, çevreye duyarlılık gibi değerlere de yer verildiği söylenebilir. Alan yazında empati kavramı değer olarak değil sosyal duygusal öğrenme bağlamında beceri olarak yer almaktadır. Hem velilerin hem de öğrencilerin empati kavramını değer olarak ifade etmesi önemli bir ayrıntı olabilir. Velilerin değer eğitimi kapsamında paydaşlardan beklentileri Tablo 4.16'da gösterilmiştir.

Tablo 4.16.

Değer Eğitimi Kapsamında Velilerin Paydaşlardan Beklentiler

Beklentiler	Veli Kodları
Öğrencilere yardımcı olma	V1
Öğrenci merkezli daha fazla etkinliklere yer verme	V2, V3
Örnek olma-rehberlik etme	V2, V4
Öğrencilerle ilgilenme-Öğrencilere sabırlı davranma	V5, V7, V9
Rehberlik çalışmalarına yer verilmesi	V6
Öğrencilerle iletişim kurma	V7
Öğrencilere değerleri anlatma	V7
Arkadaşlar arası ilişkileri güçlendirme	V8, V10

Tablo 4.16'da görüldüğü gibi velilerin paydaş olarak okul yöneticilerinden ve sınıf öğretmenlerinden değer eğitimi kapsamında bazı beklentilerinin olduğu anlaşılmaktadır. Veli görüşlerine göre bu beklentiler “*Öğrencilere yardımcı olma, öğrenci merkezli daha fazla etkinliklere yer verme, örnek olma-rehberlik etme, öğrencilerle ilgilenme-öğrencilere sabırlı davranma, rehberlik çalışmalarına yer verilmesi, öğrencilerle iletişim kurma, öğrencilere değeri anlatma, arkadaşlar arası ilişkileri güçlendirme*” gibi beklentilerdir. Velilerden V1, V2 ve V7'nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

V1: *Beklentim, öğretmenin çocuğumuzun değerleri daha iyi anlamasına yardımcı olması.*

V2: *Öğretmenimizden, çocuğumuzun değerleri daha iyi anlaması için örnek davranışlar sergilemesini ve sınıf içinde bu konuya daha fazla etkinlik yapmasını bekliyorum.*

V5: *Çocukların problemlerini dinlemelerini beklerim.*

V7: *Çocuklarımızla ilgilenmelerini, onlara değerleri anlatmalarını, onlarla iletişim kurmalarını isterim.*

Değer eğitimi kapsamında velilerden V1 sınıf beklentilerini; öğrencilerin değerleri daha iyi anlamasını sağlamak için öğrencilere yardımcı olmasını biçiminde vurgularken velilerden V2 ise sınıf öğretmenin örnek olmasını, sınıfta daha fazla öğrenci merkezli etkinliklere yer vermesini vurgulamıştır. V5 ise değer eğitimi kapsamında öğretmenlerden öğrencilerin problemlerini dinleyerek öğrencilerle ilgilemesini beklediğini V7 öğretmenin öğrencilerle iletişim kurmasını ve değerleri öğrencilere anlatmasını beklediğini ifade etmiştir. Yine velilerden V4 “*Öğretmenimizden bu konuda daha fazla rehberlik yapmasını bekliyorum.*” ve V6 “*Okul kapsamında rehberlik çalışmaları yapılabilir.*” biçiminde görüş bildirerek öğretmenlerden değer eğitimi kapsamında rehberlik etmesini ve rehberlik çalışmalarına yer vermesini ifade etmiştir. Ayrıca velilerden V8 “*Diğer sınıflarla arkadaşlıklarını artırmak için çalışmalar yapılabilirler.*” ve V10 “*Çocuklar arasındaki iletişimi artırmak için etkinlikler yapılabilir.*” biçiminde görüş bildirerek öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini güçlendirmek için etkinliklerin yapılmasını belirtmişlerdir.

Velilerin görüşleri incelendiğinde paydaş olarak sınıf öğretmeninden beklentilerin olduğu söylenebilir. Bu beklentilerin daha çok öğrenciye yönelik beklentileri olduğu vurgulanabilir. Velilerin değer eğitimi kapsamında kendi sorumluluklarına ilişkin görüşleri Tablo.4.17’de gösterilmiştir:

Tablo 4.17.

Değer Eğitimi Kapsamında Velilerin Sorumlulukları

Sorumluluklar	Veli Kodları
Evde değerleri pekiştirme/Değerlere vurgu yapma	V1, V2, V3, V4, V5
Etkinliklere katılma	V1
Örnek olma	V2, V4
Destek olma	V3

Sorumluluklar	Veli Kodları
Değerleri kazandırmak-öğretmek	V2, V5, V6, V7, V8, V9
Sorumluluk verme	V10

Tablo 4.17’de görüldüğü gibi velilerin değer eğitimi kapsamında sorumlulukların olduğu anlaşılmaktadır. Velilerin görüşlerine göre bu sorumluluklar “Evde değerleri pekiştirme/değerlere vurgu yapma, etkinliklere katılma, örnek olma, destek olma, değerleri kazandırmak-öğretmek, sorumluluk verme” gibi sorumluluklardır. Velilerden V1, V2 ve V3’ün görüşleri aşağıdaki gibidir:

V1: *Evde, çocuğumuzla değerler üzerine konuşmalar yapmalı, ona günlük yaşamda nasıl uygulayabileceğini öğretmeliyiz. Ayrıca, ailece katılabileceğimiz etkinliklerle bu değerleri pekiştirmeliyiz.*

V2: *Sorumluluğumuz, çocuğumuza değerleri evde pekiştirmek. Günlük yaşantımızda örnek davranışlar sergileyerek, ona doğru değerleri kazandırmak.*

V3: *Çocuğumuzun değerleri günlük yaşamında uygulamasına destek olmalıyız. Aile içindeki etkinliklerde ve paylaşımlarda bu değerlere vurgu yapmalıyız.*

Velilerden V1’in görüşü incelendiğinde değer eğitimi kapsamında paydaş olarak sorumluluklarının değerleri evde vurgulamak ve değer eğitimi kapsamındaki etkinliklere katılmak olduğu görülmektedir. Velilerden V2 ise sorumluluklarını örnek olmak ve değerleri öğretmek biçiminde ifade ederken velilerden V3 değer eğitimi konusunda çocuklara destek olmak biçiminde ifade etmiştir. Velilerin görüşleri bağlamında velilerin değer eğitimi kapsamında paydaş olarak sorumluluklarının farkında olduğu söylenebilir. Yine velilerden V10 “*Bence anne baba olarak çocuklara sorumluluk vermemiz gerekiyor. Onlara görevler vermeliyiz.*” biçiminde görüş bildirerek değer eğitimi kapsamında çocuklara sorumluluk vermek gerektiğini ifade etmiştir.

Velilerin görüşleri bağlamında değer eğitimi kapsamında sorumluluklarının evde olduğu söylenebilir. Bu sorumluluklar, çocukların değerleri günlük yaşama yansıtması açısından çocuklara yardımcı olabilir. Ayrıca bu sorumluluklar, çocukların okul ile ev arasında köprü kurarak okulda ve evde öğrenilen değerlerin tutarlı olmasını sağlayabilir. Değer eğitimi kapsamında velilerin sorumlulukların yanı sıra velilerin ve öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm yolları Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.18.

Değer Eğitimi Kapsamında Velilerin ve Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Sorunları Çözüm Yolları

Karşılaşılan Sorunlar	Veli Kodları	Öğrenci Kodları
Değerleri uygulama	V1, V2	Ö7, Ö10
Katılım göstermeme	V3	
İletişim kurmama	V4	
Arkadaşları ile sorun yaşama (kavga etme, anlaşama, sorumluluklarını yerine getirmeme)	V5, V7	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9
Zorbalığa uğrama	V10	
Çözüm yolları		
Öğretmen-öğrenci-akranı ile konuşma/iletişim kurma	V1, V2	Ö2
Destek olma	V2, V5	

Tablo 4.18’de görüldüğü gibi değer eğitimi kapsamında veliler ve öğrenciler bazı sorumlularla karşı karşıya kalmaktadır. Veli görüşlerine göre değer eğitiminde yaşanan sorunlar “Değerleri uygulama, katılım göstermeme, iletişim kurmama, arkadaşları ile sorun yaşama (kavga etme, anlaşama, sorumluluklarını yerine getirmeme), zorbalığa uğrama” gibi sorunlar iken öğrenci görüşlerine göre yaşanan sorunlar “Değerleri uygulama ve arkadaşları ile sorun yaşama (kavga etme, anlaşama, sorumluluklarını yerine getirmeme)” gibi sorunlardır. Bu sorunların çözümü için veliler “Öğretmen-çocuk-akranı ile konuşma/iletişim kurma ve çocuklara destek olma” gibi yolları tercih ederken öğrenciler “Öğretmen-çocuk-akranı ile konuşma/iletişim kurma” gibi çözüm yolunu tercih etmiştir. Velilerden V1, V2, V3 ve V4’ün görüşleri aşağıdaki gibidir:

V1: *Çocuğumuz bazen arkadaşlarıyla paylaşma konusunda zorlanabiliyor. Çocuğumuzla ve öğretmeni ile iletişimde kalarak, çözümler bulmaya çalışıyoruz.*

V2: *Okulda zaman zaman çocuğumuzun kendi haklarına sahip çıkma konusunda sorunlar yaşadığını öğreniyoruz. Öğretmenimizle sürekli konuşuyoruz. Ayrıca, çocuğumuza bu konularda destek olmaya çalışıyoruz.*

V3: *Oğlum bazen sınıf içindeki etkinliklere katılım konusunda zorlanmaktadır.*

V4: *Kızım sınıf içinde bazı arkadaşlarıyla iletişim kurma konusunda sorun yaşamaktadır.*

Velilerden V1, V2, V3 ve V4’ün görüşleri incelendiğinde velilerin değer eğitimi kapsamında kendi çocukları bağlamında sorunların olduğu görülmektedir. Velilerden

V1 ve V2 çocuğunun değerleri (paylaşmama, kendi haklarına sahip çıkmama gibi) uygulama konusunda sorun yaşadıklarını ifade ederken V3 çocuğunun etkinliklere katılmak ve V4 ise çocuğunun iletişim kurma konusunda sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Veliler bu sorunları çözmek için öğretmen, çocuk ile konuştuklarını ve çocuklarına destek olduklarını belirtmişlerdir. Yine velilerden V7 “Çocuğum bazen arkadaşlarıyla sorunlar yaşayabiliyor. Böyle zamanlarda çocuğumla konuşuyorum.” ve V10 “Bazen çocuklar birbirlerine karşı zorbalık yapıyorlar. Özellikle büyük yaştakiler küçüklere yapıyor bunu. Çocuklarla ya da öğretmenleriyle konuşuyorum.” biçiminde görüş bildirerek değer eğitimi kapsamında çocuklarının arkadaşları ile sorun yaşadığını ve zorbalığa uğradıklarını ifade etmişlerdir. Yine veliler bu sorunları çözmek için çocuk ve öğretmenle ile iletişime geçtiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerden Ö7, Ö10, Ö9 ve Ö2’nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö7: *Bazı arkadaşlar bazen kavga edebiliyor. Öğretmenimiz bize kavga etmek yerine sorunları konuşmamızı öğretiyor. Ama bazen bu zor olabiliyor.*

Ö10: *Değerleri öğrenirken bazen öğretmenimizin istediği şekilde davranmakta zorlanabiliyoruz.*

Ö9: *Oyun sırasında bazen kendi kurallarını koymak isteyen arkadaşlarımızla uyum sağlamak zor olabiliyor.*

Ö2: *Bazen bazı arkadaşlar kalem veya silgilerini paylaşmak istemiyorlar. Öğretmenimiz bize anlatıyor ki paylaşmak güzeldir. Ben de onlara anlatıyorum.*

Öğrencilerin görüşleri incelendiğinde öğrenciler değer eğitimi kapsamında akranları ile sorun yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilerden Ö7 ve Ö10 değerleri uygulama konusunda sorun yaşadıklarını ifade ederken Ö9 ve Ö2 arkadaşları ile sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerden Ö2 karşılaştığı sorunu akranları konuşarak çözmeye çalıştığını belirtmiştir. Öğrenciler, değer eğitimi kapsamında karşılaştıkları sorunları belirtmişlerdir ancak bir öğrenci dışında bu sorunları nasıl çözdüklerine ilişkin görüş bildirmemişlerdir. Ancak öğrenciler değerleri günlük yaşama yansıttıklarına ilişkin görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin değerleri günlük yaşama yansıttıklarına ilişkin görüşleri Tablo 4.19’da gösterilmiştir.

Tablo 4.19.*Öğrencilerin Değerleri Günlük Yaşama Yansıtmaları*

Yansıtıcılar	Öğrenci Kodları
Yardım etme (Kardeşine, arkadaşına)	Ö1, Ö2, Ö10
Oyunlarda adil olma	Ö1, Ö8
Arkadaşları ile paylaşma	Ö2, Ö4, Ö8
Kardeşinle daha iyi anlaşma	Ö3
Kavga yerine iletişim kurma	Ö4
Kurallara uyma	Ö5
Anneye evde yardım etme	Ö6
Sorumluluk alma-sorumluluklarını yerine getirme	Ö6, Ö7
Çöpleri toplama	Ö9
Saygılı olma	Ö10

Tablo 4.19’da görüldüğü gibi öğrencilerin öğrendikleri değerleri günlük yaşantılarına yansıttıkları anlaşılmaktadır. Öğrenciler öğrendikleri değerleri “*Yardım etme (Kardeşine, arkadaşına), oyunlarda adil olma, arkadaşları ile paylaşma, kardeşinle daha iyi anlaşma, kavga yerine iletişim kurma, anneye evde yardım etme, sorumluluk alma-sorumluluklarını yerine getirme, çöpleri toplama, saygılı olma*” gibi günlük yaşamlarına yansıttıklarını görüşlerinde belirtmişlerdir. Öğrencilerden Ö1, Ö2 ve Ö3’ün görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: *..öğrendiğim değerleri okulda ve evde kullanabiliyorum. Mesela kardeşime yardım ediyorum ve oyunlarda adil olmaya çalışıyorum.*

Ö2: *Evet, öğrendiğim değerleri günlük hayatta kullanabiliyorum. Örneğin, evde kardeşime yardım ederim ve sınıfta arkadaşlarımla paylaşıyorum.*

Ö3: *Evet, değerleri öğrendikten sonra evde ve okulda kullanıyorum. Kardeşimle daha iyi anlaşıyorum ve arkadaşlarımla kavga etmek yerine konuşuyorum.*

Öğrencilerden Ö1, öğrendiği değerleri evde kardeşine yardım ederek, oyunlarda adil olmaya çalışarak yansıttığını ifade ederken öğrencilerden Ö2 arkadaşları ile paylaştığını ifade etmiştir. Yine öğrencilerden Ö3 kardeşi ile daha iyi anlaştığını ve arkadaşları ile kavga etmek yerine konuştuğunu belirtmiştir. Öğrencilerin görüşleri bağlamında öğrencilerin, öğrendikleri değerleri günlük yaşantılarına yansıtarak değerlere uygun

davrandıkları söylenebilir. Yine öğrencilerden Ö5, Ö6, Ö9 ve Ö10'un görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö5: *Evet, değerleri öğrendikten sonra evde ve okulda kullanıyorum. Örneğin, ablamın oyuncaklarına dokunmamam gerektiğini biliyorum.*

Ö6: *Evde anneme yardım etmek ve sorumluluk almak gibi değerleri uyguluyorum.*

Ö9: *Çevre temizliği değerini anlayarak, çöpleri düzenli bir şekilde topluyorum.*

Ö10: *Evet, kullanabiliyorum. Parkta oyun oynarken arkadaşlarıma karşı daha saygılı olmaya çalışıyorum. Onlara yardım ediyorum.*

Öğrencilerden Ö5 öğrendiği değerleri ablasının eşyalarına dokunmayarak kurallara uyma biçiminde uyguladığını ifade ederken öğrencilerden Ö6 evde annesine yardım etmek ve sorumluluk almak biçiminde uyguladığını ifade etmiştir. Öğrencilerden Ö9 çevre temizliği değeri için çöpleri topladığını belirtirken ve öğrencilerden Ö10 ise arkadaşların saygılı olduğunu ve yardım ettiğini belirtmiştir. Öğrencilerin görüşleri bağlamında öğrencilerin değerleri evde, okulda ve sokakta uygulayarak günlük yaşamlarına yansıttıkları söylenebilir.

Değer eğitimi kapsamında değer eğitimin daha işlevsel olması için veliler ve öğrenciler önerilerde bulunmuşlardır. Bu kapsamda velilerin ve öğrencilerin önerileri Tablo 4.20'de gösterilmiştir.

Tablo 4.20.

Değer Eğitiminin İşlevsel Olması İçin Veli ve Öğrenci Önerileri

Öneriler	Veli Kodları	Öğrenci Kodları
Öğrenci merkezli etkinliklere yer verme (oyun oynama, kitap okuma, drama, örnek olaylar)	V2, V3, V6, V8, V9	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10
Okul-aile iş birliği	V2, V5	
Velilere yönelik seminer/etkinlikler düzenlenmeli	V1, V7	
Arkadaşlık ilişkilerini güçlendirme	V10	
Değerlere vurgu yapan etkinlikler düzenleme (Her ay ya da hafta bir değere yer verilmesi, değer panosunu süsleme, sınıf panosuna etkinlikler asma)		Ö1, Ö2, Ö4, Ö7, Ö8, Ö9
Gezi düzenleme		Ö5, Ö6, Ö7

Tablo 4.20’de görüldüğü gibi veliler ve öğrenciler değer eğitiminin işlevsel olması için öneriler de bulunmuşlardır. Bu kapsamda veliler “Öğrenci merkezli etkinliklere yer verme (oyun oynama, kitap okuma, drama, örnek olaylar), okul-aile iş birliği, Velilere yönelik seminer/etkinlikler düzenlenmeli, arkadaşlık ilişkilerini güçlendirme” biçiminde öneriler sunarken öğrenciler “Öğrenci merkezli etkinliklere yer verme (oyun oynama, kitap okuma, drama, örnek olaylar), değerlere vurgu yapan etkinlikler düzenleme (Her ay ya da hafta bir değere yer verilmesi, değer panosunu süsleme, sınıf panosuna etkinlikler asma ve gezi düzenleme)” gibi öneriler sunmuşlardır. Velilerden V1, V2 ve V10’un görüşleri aşağıdaki gibidir:

V1: *Daha fazla ailece katılabileceğimiz etkinlikler düzenlenmeli, bu etkinliklerde çocuklar değerleri uygulama fırsatı bulmalı.*

V2: *Okul, çocukların değerleri öğrenmelerini desteklemek adına aileleri daha fazla içerisine katmalı. Aile ve okul arasındaki iletişim daha etkin olmalı. Sınıfta, çocuklar arasında empati ve yardımlaşma duygularını güçlendirecek etkinliklere daha fazla yer verilmeli.*

V10: *Çocukların diğer sınıflarla kaynaşmaları için çalışmalar yapılmalıdır.*

V1, V2 ve V10’un görüşleri incelendiğinde değer eğitiminin işlevsel olması için hem kendilerine hem de öğrencilere yönelik öneriler sunmuşlardır. Velilerden V1 ve V2 velilere yönelik okul-aile iş birliğinin güçlendirilmesi, ailelerin de dahil olacakları etkinlikler düzenleme, öğrencilere yönelik ise öğrencilerin değerleri yansıtacak öğrenci merkezli etkinliklere yer verme gibi öneriler de bulunmuşlardır. Velilerden V10 ise öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini güçlendirmeleri önerisinde bulunmuştur. Velilerin önerileri incelendiğinde bu önerilerin değer eğitiminin uygulanmasına yönelik öneriler olduğu söylenebilir. Öğrencilerden Ö1, Ö2 ve Ö7’nin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Ö1: *Daha iyi öğrenmek için okulda daha çok oyunlar oynayabiliriz. Öğretmenimiz bize daha çok öykü anlatabilir ve her ay bir değeri öne çıkarabilir.*

Ö2: *Değerleri daha iyi öğrenmek için belki okulda bir değer haftası yapabiliriz. Her gün farklı bir değeri öğreniriz ve etkinlikler yaparız.*

Ö8: *Canlandırmalar yapabiliriz. Çok eğlenceli oluyor. Hem güzel vakit geçiriyoruz hem de yeni şeyler öğreniyoruz.*

Ö7: *Daha fazla gezi düzenlenmeli, böylece daha kolay öğrenebiliriz. Önemli haftaları belirlediğimiz gibi değer haftası yapabiliriz.*

Öğrencilerden Ö1 ve Ö8 değer eğitiminin işlevsel olması için oyunla öğretim, drama gibi öğrenci merkezli gibi etkinliklere yer verilmesi biçiminde önerilerde bulun-

muşlardır. Yine öğrencilerden Ö2 ve Ö7 değerleri vurgulamak için her ayın ya da her haftanın bir değerini belirleyip o değere yönelik etkinlikler yapılmasını önermişlerdir. Ayrıca öğrencilerden Ö7 değer eğitimi kapsamında gezilerin düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Öğrencilerin değer eğitimin işlevsel olması için önerileri incelendiğinde bu önerilerin uygulamaya dönük öneriler olduğu söylenebilir.

İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimi paydaşlarına ilişkin görüşler incelendiğinde paydaş olarak okul yöneticisi, sınıf öğretmeni, öğrenci ve velinin değerler ve değer eğitimi gerçekleştirme için çaba gösterdikleri söylenebilir. Ayrıca okul yöneticilerinin, sınıf öğretmenlerinin ve velilerin öğrencilere değerleri kazandırmak için uygulamalar gerçekleştirdikleri ifade edilebilir. Özellikle okul yöneticileri ve öğretmenlerin değer eğitimi için diğer kişi ve kurumlarla iş birliği yaptıkları vurgulanabilir. Öğrencilerin de değerlerin farkında oldukları ve bu değerleri günlük yaşamaya yansıtmaya çalıştıkları söylenebilir. Ayrıca tüm paydaşlar değer eğitimi kapsamında sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca tüm paydaşlar değer eğitiminin işlevsel olması için önerilerde bulunmuşlardır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmada ortaya çıkan bulgular ve yorumlar doğrultusunda sonuçlara, ortaya çıkan sonuçların alan yazınındaki araştırma bulgularıyla ilişkilendirilip tartışılmasına ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma ilkokulda gerçekleştirilen değerler eğitimine yönelik paydaş görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Araştırma kapsamında, öğrenci, öğretmen, veli ve okul yöneticilerinin değer eğitimine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulardan ortaya çıkan sonuçlar okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri, veliler ve öğrenci görüşleri olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

5.1.1. Değer ve değer eğitimine ilişkin okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine ait sonuç ve tartışma

İlkokulda gerçekleştirilen değerler eğitimine ilişkin okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. İlkokullarda gerçekleştirilen değer eğitimine yönelik yönetici ve öğretmenlerin görüşleri “Değer Kavramına İlişkin Tanımları”, “Değer Eğitiminin Öğrencilere Katkıları”, “Değer Eğitiminde Etkili Olan Etmenler”, “Değer Eğitimi Kapsamında Gerçekleştirilen Uygulamalar”, “Değer Eğitiminin Gerçekleştirildiği Dersler”, “Yer Verilen Değerler”, “Değer Eğitimi Kapsamında Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları”, “Yönetici ve Öğretmen Sorumlulukları”, “Değer Eğitimi Kapsamında İşbirliği Yapılan Kişi/ Kurumlar”, “Değer Eğitimi Kapsamında Paydaşlardan Beklentiler”, “Değer Eğitimi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar”, “Değer Eğitiminin Daha İşlevsel Olması İçin Öneriler” bağlamında açıklanmıştır.

Yöneticilerin ve sınıf öğretmenlerinin değer kavramına ilişkin tanımları “Temel prensipler/ilkeler, temel değerler, temel inançlar” şeklinde ortak bir görüş niteliğinde ifade etmişlerdir. Bunun yanında yöneticiler değer kavramını “Davranış kuralları ve kılavuz” biçiminde tanımlarken sınıf öğretmenleri “Kültürel değerler” biçiminde tanımlamıştır.

Değer eğitiminin öğrencilere katkısı incelendiğinde okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri öğrencilerin değerlere uygun davranmasını sağlama, beceri kazanma, karakter gelişimine ve topluma katkıda bulunma konusunda görüş bildirdikleri görülmektedir. Değer eğitimi etkileyen etmenler olarak okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri benzer unsurları sıraladığı görülmektedir. Bunlardan başlıca aile, okul ve okul ortamı, öğretmen, arkadaş, çevre, medya faktörü sıralanmaktadır.

Değer eğitimi kapsamında okul yöneticileri ve öğretmenlerin gerçekleştirdikleri uygulamalar konusunda okul yöneticileri etkinlikler ve toplantı/seminer düzenlediklerinden, projelere yer verdiklerinden bahsetmiştir. Öğretmenler ise farklı yöntem ve teknikler kullanma, proje hazırlama ve okul dışı öğrenme uygulamalarına yer verdiklerini ifade etmiştir. Değer eğitimi kapsamında okul yöneticileri okullarda ele aldıkları değerleri çoğunlukla kök değerler olarak belirtmiş ve okullarında dayanışmaya yer verdiklerini de dile getirmiştir. Sınıf öğretmenleri ise derslerinde yer verdiği değerleri yöneticiler gibi kök değerler olarak ifade ederken her iki paydaş da bu değerlerin yanında empati, paylaşma, hoşgörü, iş birliği ve özgüven başlıklarında görüş bildirmiştir. Değer eğitimi kapsamında sınıf öğretmenleri değerlere tüm derslerde yer verdiğini, bunun yanında Türkçe, sosyal bilgiler, matematik ve fen bilimleri derslerinde de ele aldıklarını ifade etmişlerdir.

Değer eğitimi kapsamında okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri ölçme değerlendirme uygulamalarını alternatif ölçme araçlarıyla çok yönlü bir yaklaşım şeklinde gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bunların yanında yöneticilerin ve öğretmenlerin geleneksel ölçme araçlarıyla değerlendirme yapıldığı ifade edilmiştir. Değer eğitimi kapsamında okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin üzerine düşen görev ve sorumluluklar vardır. Yöneticiler okullarında gerçekleştirdikleri değerler eğitimi uygulamalarında sorumluluklarının en fazla öğretmenlere liderlik etmek olduğunu belirtmiştir. Değer eğitimi uygulamalarını düzenlemek/koordine etmek ve velilerle iş birliği yapmak okul yöneticilerinin sorumlulukları arasında ifade edilmiştir. Öğretmenler sorumluluklarının değerlere vurgu yapma/değerleri öğretmek ve öğrencilere örnek olma olarak vurgulamıştır.

Değerler eğitimi kapsamında okul yöneticilerinin ve sınıf öğretmenlerinin çeşitli kurum ve kişilerle iş birliği halinde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yöneticiler en çok sivil toplum kuruluşları/dernekler ile iş birliği yaparken öğretmenler ise öğrencilere farklı perspektifler sunmak amacıyla en çok rehber öğretmen/rehberlik servisi ve veli/okul aile iş birliği yapmaktadır.

Değer eğitimi kapsamında okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin paydaşlardan birtakım beklentileri bulunmaktadır. Bu bağlamda yöneticilerin öğretmenlerden beklentisi olarak en çok rol model olma, daha sonrasında değer eğitiminde farklı yöntemler kullanma ve öğrencileri teşvik etme gibi beklentileri vardır. Öğrencilerden beklentisini değerlere uygun davranma ve değerleri günlük yaşama yansıtmaya olarak belirtmişlerdir. Velilerden beklentileri ise değerler eğitimine destek olmasını ve evde değerlere vurgu yapmalarını beklemektedirler. Değerler eğitiminde öğretmenlerin yöneticilerden beklentileri en çok destek olma/kaynak ve materyal sağlama konusunda olmuştur. Rehberlik ve iş birliği yapma konusunda destek bekleyen öğretmenler de vardır. Öğretmenlerin meslektaşlarından beklentileri birbirlerinin deneyimlerinden yararlanma ve fikir alışverişinde bulunma olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerden beklentileri olarak değerlere uygun davranma ve değer eğitimi çalışmalarına katılım gösterme şeklinde görüş bildirmiştir. Velilerden beklentileri ise en çok değer eğitimi çalışmalarına destek olmalarıdır. Evde değerlere vurgu yapmaları da öğretmenlerin beklentileri arasındadır.

Değer eğitimi kapsamında okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar okul yöneticileri tarafından öğretmen bağlamında koordinasyon olmaması ve değer eğitimi etkinliklerine zaman ayrılmaması, öğrenci bağlamında ilgisiz olma durumu/motivasyon eksikliği, veli bağlamında ise değerlerin evde desteklenmemesi, velilerin katılım göstermemesi, ilgisiz olmaları ve iletişimsizlik olarak ifade edilmiştir. Karşılaşılan sorunlar olarak öğretmenler tarafından öğrenci bağlamında en çok ilgisiz olma-motivasyon eksikliği belirtilirken değerlerin soyut kalması ve öğrencilerin değerleri öğrenmede zorlanması da yer verilen sorunlardan bazılarıdır. Öğretmenler tarafından veli bağlamında en çok karşılaşılan sorun ise değer uyumsuzluğu ve bunun ardından velilerdeki akademik kaygı olmuştur. Okul yöneticileri değerler eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm yolu olarak eğitim/toplantı düzenlediklerini ve paydaşlarla iletişim halinde olduklarını vurgulamıştır. Sınıf öğretmenleri ise öğrencileri bireysel olarak ilgilendiklerini, velilerle iletişim kurduklarını ve ilgi çekici etkinlikler düzenlediklerini belirtmiştir.

Değerler eğitiminin işlevsel olması için okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri birtakım önerilerde bulunmuştur. Bunlardan yöneticilerin sunduğu öneriler arasında en çok öğrenci merkezli (farklı yöntem ve teknikler kullanma) / uygulamaya dönük somut, farklı etkinliklerin olması yer alırken aile-okul-toplum iş birliği ve ailelerin bilinçlenmesi de gelen öneriler arasındadır. Öğretmenlerin sunduğu öneriler ise en çok öğrencileri anlamaya çalışma/öğrencilere destek olma-yardımcı olma olmuştur. Sırasıyla veli-

lerle iş birliği yapma- ailelerin bilinçlenmesi ve öğrenci merkezli etkinliklerin kullanılması sınıf öğretmenlerinden de gelen önerilerdendir. Bu açıdan bakıldığında değerler eğitiminin işlevsel olması için okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri benzer önerilere vurgu yapmışlardır.

5.1.2. Değer ve değer eğitimi ilişkin veli ve öğrencilerin görüşlerine ait sonuç ve tartışma

İlkokulda gerçekleştirilen değerler eğitimine ilişkin velilerin ve öğrencilerin görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimi yönelik veli görüşleri bağlamında “Değer Kavramına İlişkin Tanımlar”, “Değer Eğitiminin Öğrencilere Katkıları”, “Değer Eğitimi Kapsamında Gerçekleştirilen Uygulamalar”, “Yer Verilen Değerler”, “Değer Eğitimi Kapsamında Paydaşlardan Beklentiler”, “Veli Sorumlulukları”, “Değer Eğitimi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar”, “Değer Eğitiminin Daha İşlevsel Olması İçin Öneriler” öğrenci görüşleri bağlamında ise “Değer Kavramına İlişkin Tanımları”, “Öğrenilen Değerler”, “Değer Eğitimi Kapsamında Karşılaşılan Sorunlar”, “Değerlerin günlük yaşama yansıtılması”, “Değer Eğitiminin Daha İşlevsel Olması İçin Öneriler” adlı temalar oluşturulmuştur.

Velilerin ve öğrencilerin değer kavramına ilişkin tanımları incelendiğinde veli görüşlerinden “temel değerler, kıymet vermek, temel kavramlar, milli ve manevi değerler ve öğrencilere rehberlik etmek” biçiminde kategoriler oluşmuştur. Veliler değerlere büyük önem vermektedir. Bu durum, ailelerin olumlu değerlere odaklandığını göstermektedir. Öğretmenlerin çocuklara değerleri öğretme konusundaki etkisi veliler tarafından önemsenmektedir. Okulun da bu süreçte önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Çocukların okulda öğrendiği değerler genellikle olumlu ve sosyal değerler olarak nitelendirilmektedir. Veliler, öğretmenlerden ve okul yönetiminden çocuklarının değerleri günlük yaşamlarında uygulamalarını desteklemelerini beklemektedir. Bu bağlamda, öğretmenin rolü ve örnek davranışlar ön plandadır. Değerler eğitimi bağlamında aile içi iletişim ve konuşmalar veliler için önemli bir unsurdur. Ailece katılabilen etkinliklere vurgu yapılmaktadır. Veliler, çocukların değerleri kazanmalarını destekleyecek etkinliklere önem vermektedir. Ancak, çocukların paylaşma konusunda zorlanması ve sınıf içindeki etkinliklere katılım konusundaki sorunlar bazı zorlukları ortaya çıkarmaktadır. Veliler, daha fazla ailece katılabilen etkinlikler, okul ve aile arasındaki iletişimin güçlenmesi, sınıf içinde etkileşimli aktiviteler ve özel projeler ile değerler eğitiminin daha

işlevsel olabileceğini düşünmektedir. Velilerin genelde olumlu değerlere odaklandığı görülmektedir. Bu, ailelerin çocuklarına olumlu davranışları öğretme konusundaki duyarlılıklarını göstermektedir. Değerlerin vurgulanması, ailelerin olumlu bir öğrenme ortamını destekleme isteğini yansıtabilir. Veliler, öğretmenlerin çocuklarına değerleri öğretmedeki etkisinin farkındadır. Bu durum, velilerin öğretmenlerden ve okuldan çocuklarının karakter gelişimine önemli bir katkı beklediğini göstermektedir. Ayrıca, okulun bu süreçteki rolü veliler tarafından önemsenmektedir. Öğrencilerin değer eğitimiye yönelik görüşleri incelendiğinde değer tanımlarını, “güzel davranışlar” ve “temel değerler” kategorisinde yaptıkları görülmektedir. Bu değerler, öğrencilerin birbirleriyle etkileşimde bulunma, birlikte çalışma, sorumluluk alma ve insanlara saygı gösterme konularında duyarlı olduklarını göstermektedir.

Hikâye anlatımı ve öyküler, öğrencilerin değerleri anlamada ve öğrenmede etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, öğrencilerin konuları daha iyi kavrayabilmek ve öğrenilen değerleri günlük yaşamlarına entegre etmek adına hikâyelerin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Sorumluluk ve sözünde durma gibi değerlerin daha az ilgi görmesi, belki de öğrencilerin bu konularda daha fazla rehberliğe ihtiyaç duyduklarını veya bu değerleri anlamakta zorlandıklarını gösterebilir. Bu noktada, öğrencilere bu değerleri anlamalarına yardımcı olacak etkileşimli ve ilgi çekici yöntemlerin kullanılması önemli olacaktır. Öğrenciler arasında paylaşma zorluğu olarak öne çıkan bir başka konu, iş birliği ve yardımlaşma konusundaki eksikliği işaret edebilir. Bu durum, öğrencilere sosyal beceriler kazandırmak, grup içinde etkili iletişim kurmalarını sağlamak adına özel stratejilerin geliştirilmesi gerekliliğini göstermektedir.

Veliler, çocuklarının okulda öğrendiği değerleri genellikle olumlu ve sosyal değerler olarak değerlendirmektedir. Bu durum, ailelerin çocuklarının sosyal becerilerini ve olumlu davranışlarını desteklemeye önem verdiğini göstermektedir. Veliler, öğretmenlerden ve okul yönetiminden çocuklarının değerleri günlük yaşamlarında uygulamalarını desteklemelerini beklemektedir. Bu durum, ailelerin değer eğitimiye aktif bir biçimde katılma konusundaki beklentilerini yansıtabilir. Veliler, değerleri evde pekiştirmek ve ailece katılabilen etkinliklere önem vermektedir. Elde edilen bu sonuç aile içi iletişimi güçlendirmenin ve ailece katılabilen etkinliklerin çocukların değer eğitimiye olumlu katkı sağlayabileceği yönünde bir farkındalığı göstermektedir. Veliler, çocukların değerlere uygun davranışları konusunda yaşadıkları zorlukları ve sınıf içindeki sorunları anlamaya çalışmaktadır. Düzenli iletişim ve ailece katılabilen etkinliklerin bu konuda yardımcı olabileceği konusundaki çabaları dikkat çekmektedir. Veliler, daha

fazla aile ile birlikte yapılabilecek etkinliklerle, okul ve aile arasındaki iletişimin güçlendirilmesiyle, sınıf içinde etkileşimli aktivitelerin yapılması ve özel projelerle değerler eğitiminin daha işlevsel hale getirilebileceğini öne sürmektedirler. Bu, ailelerin değer eğitimine yönelik daha etkili stratejiler arayışında olduklarını göstermektedir. Genel olarak, velilerin değer eğitimine yönelik bu görüşleri, çocuklarının karakter gelişimine aktif bir şekilde katılmaya ve okul ile iş birliği yapmaya istekli olduklarını göstermektedir. Ayrıca, aile içi iletişim ve ailece katılabilen etkinliklere vurgu yapılması, değer eğitiminin güçlendirilmesi için potansiyel etkili stratejiler olarak görülebilir.

Sonuç olarak, öğrencilerin değerlere olan ilgisi ve bu değerleri anlama yöntemleri araştırılarak, değer eğitimi programlarının daha etkili ve çekici hale getirilmesi için geliştirmeler yapılabilir. Yapılan araştırmada öğretmen, yönetici, veli ve öğrencilerin değer ve değer eğitimine ilişkin görüşleri ayrı ayrı incelenmiştir. Bu görüşler, eğitimdeki değer eğitimi uygulamalarının etkili bir şekilde nasıl işlediği konusunda önemli bilgiler sunmaktadır. Ancak, her bir grup içinde belirli konulara vurgu yapılması, değer eğitiminin nasıl geliştirilebileceği konusunda ayrıntılı bir anlayış sağlamaktadır. Öğretmen görüşleri incelendiğinde, sosyal bilgiler dersinde değerlerin öğretiminde drama etkinliklerinin sıkça tercih edildiği, tartışma konuları açıldığı, kitap okuma, kompozisyon yazma ve gezi düzenleme gibi çeşitli etkinliklerin kullanıldığı görülmektedir. Bu sonuçlar, literatürle uyumludur çünkü literatürde öğretmenlerin değer eğitimi için yaratıcı drama, tartışma, gözlem, eleştirel yaklaşım ve görsel materyalleri sıklıkla kullandıkları belirtilmektedir (Başçı, 2012; Can, 2008). Değer öğretiminin önemli olduğunu düşünen öğretmenler, genellikle sorumluluk, başkalarına saygı ve vatanseverlik gibi değerlere vurgu yapmaktadırlar. Bu sonuçlar, Nalçacı ve Beldağ'ın (2015) çalışmaları ile uyumludur. Ayrıca, öğretmenlerin değer eğitiminde karşılaştıkları sorunlar arasında aileden kaynaklanan sorunlar öne çıkmaktadır. Bu, öğrencilerin ilk eğitimlerini ailelerinden aldıkları ve ailelerin değerleriyle şekillendikleri düşüncesini desteklemektedir (Doğanay, 2009). Öğretmenler, değer eğitiminde okul-aile iş birliği ve öğrenci ile ailelerin sosyal medya konusunda bilinçlendirilmesi gibi önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler literatürle paralellik göstermektedir. Akbaş (2004) ve Çengelci (2010), değer eğitiminin okul-aile iş birliği ile desteklenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Yöneticilerin değer eğitimi konusundaki görüşleri genellikle olumludur. Yöneticiler, değer eğitiminin öğrenci karakteri, sorumluluk ve iş birliği gibi olumlu özelliklerle ilişkilendirildiğine inanmaktadırlar. Ayrıca, değerler eğitiminin öğrenci gelişiminde kritik bir rol oynadığını ve öğrencilerin topluma olumlu katkıda bulunmalarını sağladığını düşünmektedirler. Ancak, yöneticiler

çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir, bu sorunların başında koordinasyon sorunları, düşük öğrenci ilgisi ve veli katılımındaki tutarsızlıklar gelmektedir. Öğretmen görüşlerine benzer şekilde, yöneticiler de değer eğitiminin aile, medya, iş birliği, öğretmenlerin aktif katılımı, veli destekleri ve öğrenci ilgisi gibi faktörlerden etkilendiğini düşünmektedir. Genç vd. (2015) öğretmenlerin değerler eğitime yönelik görüşleri incelenmiş ve ailenin değerler eğitimindeki önemine vurgu yapan öğretmenlerin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, okulun rol ve amaçlarına odaklanmış olan yöneticilerin, okulu öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve veli gibi farklı paydaşların bakış açılarıyla ele aldığına dair bilgiler bulunmaktadır.

Yöneticiler, değer eğitimi uygulamalarının genellikle öğrenci etkinlikleri, proje sunumları ve sınıf içi etkinlikler üzerine odaklandığını ifade etmişlerdir. Veliler, genellikle değerlere önem vermektedirler. Aileler, öğretmenlerin çocuklarına değerleri öğretme konusundaki etkisini önemsemektedirler ve okulun bu süreçte önemli bir rol oynadığını düşünmektedirler. Veliler, öğrencilerin okulda öğrendiği değerleri genellikle olumlu ve sosyal değerler olarak değerlendirmektedirler. Aile içi iletişim ve konuşmaların değer eğitimi için önemli olduğunu düşünmektedirler. Veliler, çocuklarının değerleri günlük yaşamlarında uygulamalarını desteklemelerini beklemektedirler. Veliler, değerleri evde pekiştirecekleri aile ile birlikte yapılan etkinliklere önem vermektedirler. Öğrencilerin değerlere olan ilgisi, dayanışma, yardımlaşma, insan saygısı ve empati gibi değerlere vurgu yapmalarıyla belirginleşmektedir. Öğrenciler, hikâye anlatımı ve öykülerin değerleri anlamada etkili bir araç olduğunu düşünmektedirler. Ancak, öğrenciler arasında paylaşma zorluğu olduğu ve iş birliği ve yardımlaşma konusunda eksiklikler bulunduğu gözlemlenmiştir. Tüm bu görüşler bir araya getirildiğinde, değer eğitimi konusunda okul, öğretmen, yönetici, veli ve öğrenciler arasında ortak bir anlayışın oluşturulmasının önemli olduğu görülmektedir. Bu anlayış, öğrencilerin hem akademik başarılarına hem de karakter gelişimlerine olumlu katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, değer eğitimi programlarının daha etkili hale getirilmesi için paydaşlar arasında iş birliğinin artırılması, aile katılımının teşvik edilmesi ve çeşitli etkileşimli yöntemlerin kullanılması gerekmektedir.

5.2. Öneriler

Bu bulgulara dayanarak araştırmacılar ve değer eğitimi uygulayıcılarına yönelik aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

5.2.1.Araştırmacılara yönelik öneriler

- Bu araştırmada nitel araştırmaya yöntemi ile gerçekleştirilmiş ve yapılandırıl görüşme formu kullanılmıştır. Gözlem, odak görüşmesi, ölçek gibi farklı veri toplama tekniklerinin kullanıldığı eylem araştırması, karma yöntem gibi araştırma modellerinin kullanıldığı araştırmalar tasarlanabilir.
- Bu araştırma okul yöneticilerin yanı sıra ilkokul dördüncü sınıf öğretmenleri, ilkokul dördüncü sınıf öğrencileri ve velileri ile yürütülmüştür. Farklı sınıf düzeylerinde görev yapan öğretmenler ve farklı sınıf düzeylerinde öğrenim gören ilkokul öğrencileri ile yürütülen araştırmalar desenleyebilir.

5.2.2.Değer eğitimi uygulayıcılarına yönelik öneriler

- Değer eğitiminde yaşanan sorunların giderilmesine yönelik okul-aile iş birliğini artırmak için örnek uygulamalar yapılabilir. Ailelere yönelik bilinçlendirme programları düzenlenme ve değerler eğitimine ailelerin daha fazla katılımını teşvik etmek amacıyla çeşitli etkinlikler gerçekleştirilebilir.
- Değerler eğitimi programları, öğrencilerin ilgisini çekecek şekilde daha etkileşimli ve katılımcı hale getirilebilir. Hikâye anlatımı, öyküler, oyunlar ve eğlenceli etkinlikler gibi öğrenci odaklı yöntemlerin kullanılması teşvik edilebilir.
- Öğretmenlere değerler eğitimi konusunda sürekli eğitim ve rehberlik sağlanmalıdır. Yaratıcı yöntemlerin yanı sıra öğrenci katılımını artırmak için stratejiler geliştirme konusunda destek verilebilir.
- Değerler eğitimi uygulamalarını değerlendirmek için öğrenci günlükleri, gözlem, öz değerlendirme formları gibi çok yönlü değerlendirme yöntemleri kullanılabilir.
- Okul yöneticileri, öğretmenler arasındaki koordinasyonu güçlendirmeye yönelik çözümler üretebilir ve değerler eğitimi konusunda daha etkili iş birliği sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekteşme derecesinin değerdendirilmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akpınar, B., & Özdaş, F. (2013). İlköğretimde değer eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri: Nitel bir analiz. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 105-113
- Aktepe, V., Keser, H., & Şeref, Ş. E. (2020). Sınıf öğretmenlerinin perspektifinden değerler ve değerler eğitimi uygulamalarının değerdendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4), 897-918.
- Aktepe, V., Uzunöz, A., & Köybaşı, E. (2018). Değer analizi yaklaşımı yoluyla dürüstlük değerine yönelik öğrenci cevaplarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(3), 606-626.
- Atalay, D. (2013). *2012-2013 öğretim yılı ilköğretim 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan 'sevgi ve duygular' temalarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Balcı, F. A., & Yanpar Yelken, T. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan değerler ve değer eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 195-213.
- Baltacı, N. B. (2018). *Ortaokul yöneticilerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Barger, M. M., Kim, E. M., Kuncel, N. R., & Pomerantz, E. M. (2019). The relation between parents' involvement in children's schooling and children's adjustment: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 145(9), 855-890. <https://doi.org/10.1037/bul0000201>
- Başcı, Z. (2012). *Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Erzurum örneği)*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Batmaz, O., & Erdoğan, T. (2019). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(6), 2681-2692.

- Bayır, Ö., Çengelci, T., & Deveci, H. (2016) Sınıf öğretmeni adaylarına göre ilkokullarda değer eğitimi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 317-339.
- Bayırlı, H., Doruk, O., & Tüfekci, A. (2020). Öğretmenlerin değerler eğitimi hakkındaki görüşleri: Afyonkarahisar örneği. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 865-894.
- Can, G. (2008). *İlköğretimde değerler eğitimi*. Morpa Kültür Yayınları.
- Chen, J., Liu, Y., Dai, J., & Wang, C. (2023). Development and status of moral education research: Visual analysis based on knowledge graph. *Frontiers in Psychology*, 13, <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1079955>
- Cice, Y., & Özgan, H. Değerler eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesine ilişkin okul çalışma ekibinin görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*, (70), 101-120.
- Çağlayan, E. (2018). *Değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik veli ve öğretmen tutumlarının değerlendirilmesi: Bingöl örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Bingöl Üniversitesi, Bingöl.
- Çalışkan, H., & Yıldırım, Y. (2023). Türk dünyasında değerler eğitimine genel bir bakış. İçinde. Şahin, K., & Kol, S. (Ed.), *Bağımsızlığın 30. Yılında Türk Dünyası Analizleri İçinde* (s.145-191). Sakarya Üniversitesi Yayınları.
- Çelikkaya, H. (1996). *Fonksiyonel eğitim sosyolojisi*. Alfa Yayınları.
- Çelikkaya, T., & Yılmaz, T. (2017). Değerler eğitimine ilişkin öğretmen, öğrenci ve velilerin karşılıklı beklentileri. *Researcher*, 5(2), 395-416.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması*. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Çiftçi, S., & Gürhan, E. (2017). İlkokullarda uygulanan değerler eğitimi uygulamalarının yönetici ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi (Konya-Selçuklu Örneği). *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (13), 230-246.
- Doğanay, A. (2009). Değerler eğitimi. İçinde C. Öztürk(Ed.). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım*. Pegem A Yayıncılık.
- Dönmez, B., & Cömert, M. (2007). İlköğretim okulu öğretmenlerinin değer sistemleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14), 29-59.
- Ekşi, H., & Okudan, A. Y. (2011). Eğitim yöneticilerinin bakış açısı ile değerler eğitimi. *Journal of Turkish Science Education*, 8(2), 178-190.

- Ergün, A., & Koç, S. (2022). Öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarına yönelik görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 729-754.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Yayınları.
- Gwet, K. (2020). *Her yönüyle puanlayıcılar arası güvenilirlik rehberi*. (4. Baskı) (İ. Karakaya & H. Yürekli, Çev.). Pegem.
- Harris, E. L. (1991). *Identifying integrated values education approaches in secondary schools*. Unpublished Doctoral Thesis. Texas A&M University, Texas.
- Johansson, E. (2002). Morality in preschool interaction: Teachers strategies for working with children's morality. *Early child development and care*, 172(2), 203-221. <https://doi.org/10.1080/03004430210887>
- Johnson, S. (2002). *Teaching values in school*. <https://www.scu.edu/mcae/publications/iie/v13n1/interview.html>
- Karakuş, S. Ş., Yıldırım, H., & Büyüköztürk, Ş. (2016). Üç faktörlü yeme ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15(3), 229-237.
- Kavaklı, T. (2019). *Mavisel Yener'in masal kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Kirschenbaum, H. (1995). *100 ways to enhance values and morality in schools and youth settings*. Allyn&Bacon Company.
- Kolay, B., & Kaptan, S. Y. (2021). Değer eğitiminde okul ve ailenin rolüne ilişkin sınıf öğretmenlerinin ve velilerinin görüşleri. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 5(2), 204-228.
- Leming, J. (2006). Curricular effectiveness in moral/values education: A Review of Research. *Journal of Moral Education*, 10(3), 147-164. <https://doi.org/10.1080/0305724810100301>
- Lisievici, P., & Andronie, M. (2016). Teachers assessing the effectiveness of values clarification techniques in moral education, *Social and Behavioral Sciences*, 400-406. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>
- Lusse, M., Notten, T., & Engbersen, G. (2019). School-family partnership procedures in urban secondary education, part A: Strengths and limitations. *School Community Journal*, 29(1), 201-226.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative research a guide to desing and implementation*. (3.Baskı). (S. Turan, Çev. Ed.). Nobel Yayınları.

- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*, Sage.
- Nalçacı, A., & Beldağ, A. (2015). İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 66-80.
- Namlı, Z. B. (2017). Sınıf öğretmenlerin perspektifinden değerler eğitiminin incelenmesi: Erzurum örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 343-367.
- Pudelko, C. E., & Boon, H. J. (2014). Relations between teachers' classroom goals and values: A case study of high school teachers in far North Queensland, Australia. *Australian Journal of Teacher Education*, 39(8), 12-36. <http://dx.doi.org/10.14221/ajte.2014v39n8.1>
- Revell, L. (2002). Children's responses to character education. *Educational Studie*, 28(4), 421-431. <https://doi.org/10.1080/0305569022000042426>
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. The Free Press. <https://psycnet.apa.org/record/2011-15663-000>
- Sağlam, E., & Genç, S. Z. (2015) İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (Teke) Dergisi*, 4(4), 1708-1728
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries, *Advances in Experimental Social Psychology*, 25, 1-65. [http://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60281-6](http://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60281-6)
- Schwartz, SH (1994). İnsani değerlerin yapısında ve içeriğinde evrensel yönler var mıdır? *Sosyal Konular Dergisi*, 50 (4), 19-45.
- Spranger, E. (1928). *Types of men*. Max Neimeyer.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB). (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmamız üzerine. Erişim Adresi: https://Ttkb.Meb.Gov.Tr/Meb_İys_Dosyalar/2017_07/18160003_Basin_Aciklasi_Program.Pdf [05.05.2021].
- Taş, A. M., & Yeşiltaş, P. D. (2016). Okul müdürlerinin değer ve değer kazanımına ilişkin görüşleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 1125-1146.
- Thornberg, R. (2008). The lack of professional knowledge in values education. *Teaching and teacher education*, 24(7), 1791-1798.

- Throw, C. (1971). *Paths to educational reform*. Educational Technology.
- Türk Dil Kurumu. (2020). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Yazar, T., Özekinci, B., & Lala, Ö. (2017). Öğretmen ve okul yöneticilerinin değerler eğitimi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 245-269.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (19), 499-522.
- Yediyıldız, M. Y. (2019). *Eğitim yöneticilerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına ilişkin görüşleri (Ordu İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yiğittir, S. (2012). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin değer yönelimlerinin Rokeach ve Schwartz değer sınıflandırmasına göre değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 1-15. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47945/606592>
- Zengin, M. (2017). Herkes için geçerli uygun değerleri belirlemek ve öğretmek mümkün mü? Değer eğitimi yaklaşımları bağlamında bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 432-445.
- Zümrütkal, S., & Arslantaş, H. A. (2021). Değer eğitimi perspektifinde öğretmen rolü. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(50), 240-253.

EKLER

Ek Nu- marası	Başlık	Sayfa Numarası
EK 1	Yönetici izin formu	88
EK 2	Öğretmen izin formu	89
EK 3	Veli izin formu	90
EK 4	Öğrenci velisi izin formu	91
EK 5	Öğrenci izin formu	92
EK 6	Etik kurul izni	93
EK 7	Milli Eğitim Müdürlüğü İzni	94
EK 8	Yönetici görüşme formu	95
EK 9	Öğretmen görüşme formu	96
EK 10	Veli görüşme formu	98
EK 11	Öğrenci görüşme formu	99

EK 1
YÖNETİCİ İZİN FORMU

Sayın Yönetici;

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimine ilişkin paydaşların görüşleri adlı araştırma yürütmeyi planlıyorum. Bu kapsamda değer eğitime ilişkin görüşlerinizi almak için sizinle görüşme yapmak istiyorum.

Görüşme süresince, sizin kişilik haklarına ve özel bilgilerinize saygı gösterileceğine ve uygulamalar sırasında elde edilen verilerin araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacağını garanti ederim. Ayrıca görüşme süresince rahatsız olduğunuz bir durumda ya da istediğiniz zamanda gönüllü olarak araştırmadan çekilebileceğinizi de garanti ederim. Bu görüşmeye katılmayı onaylıyorsanız bu izin formunu imzalamanız yeterlidir.

Yönetici

Ad Soyad:

İmza

Araştırmacı

Şükriye KURNAZ

EK-2
ÖĞRETMEN İZİN FORMU

Sayın Meslektaşım;

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimine ilişkin paydaşların görüşleri adlı araştırma yürütmeyi planlıyorum. Bu kapsamda değer eğitime ilişkin görüşlerinizi almak için sizinle görüşme yapmak istiyorum.

Görüşme süresince, sizin kişilik haklarına ve özel bilgilerinize saygı gösterileceğine ve uygulamalar sırasında elde edilen verilerin araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacağını garanti ederim. Ayrıca görüşme süresince rahatsız olduğunuz bir durumda ya da istediğiniz zamanda gönüllü olarak araştırmadan çekilebileceğinizi de garanti ederim. Bu görüşmeye katılmayı onaylıyorsanız bu izin formunu imzalamanız yeterlidir.

Öğretmen

Ad Soyad:

İmza

Araştırmacı

Şükriye KURNAZ

EK-3
VELİ İZİN FORMU

Sayın Veli;

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimine ilişkin paydaşların görüşleri adlı araştırma yürütmeyi planlıyorum. Bu kapsamda değer eğitime ilişkin görüşlerinizi almak için sizinle görüşme yapmak istiyorum.

Görüşme süresince, sizin kişilik haklarına ve özel bilgilerinize saygı gösterileceğine ve uygulamalar sırasında elde edilen verilerin araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacağını garanti ederim. Ayrıca görüşme süresince rahatsız olduğunuz bir durumda ya da istediğiniz zamanda gönüllü olarak araştırmadan çekilebileceğinizi de garanti ederim. Bu görüşmeye katılmayı onaylıyorsanız bu izin formunu imzalamanız yeterlidir.

Veli

Ad Soyad:

İmza

Araştırmacı

Şükriye KURNAZ

EK 4
ÖĞRENCİ İZİN FORMU

Sayın Öğrenci Velisi;

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimine ilişkin paydaşların görüşleri adlı araştırma yürütmeyi planlıyorum. Bu kapsamda değer eğitime ilişkin görüşlerini almak için velisi olduğunuz öğrenciyle görüşme yapmak istiyorum.

Görüşme süresince, velisi olduğunuz öğrencinin kişilik haklarına ve özel bilgilerinize saygı gösterileceğine ve uygulamalar sırasında elde edilen verilerin araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacağını garanti ederim. Ayrıca görüşme süresince rahatsız olduğunuz bir durumda ya da istediğiniz zamanda velisi olduğunuz öğrencinizi gönüllü olarak araştırmadan çekilebileceğinizi de garanti ederim. Velisi olduğunuz öğrencinin bu görüşmeye katılmasını onaylıyorsanız bu izin formunu imzalamanız yeterlidir.

Öğrenci Velisi

Ad Soyad:

İmza

Araştırmacı

Şükriye KURNAZ

İzin belgesi

Yukarıda açıklanan araştırma kapsamında gerçekleştirilecek uygulamaların tümüne velisi olduğum öğrencinin gönüllü olarak, katılımcı olarak bulunmasını onayladığımı beyan ederim. Ayrıca öğrenciyle görüşmesinde ve yapılacak görüşmenin kayıt altına alınmasında sakınca yoktur.

Öğrenci Velisi

Ad Soyad

İmza

Araştırmacı

Şükriye KURNAZ

EK 5
ÖĞRENCİ İZİN FORMU

Sevgili Öğrenci;

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisans öğrencisiyim. İlkokulda gerçekleştirilen değer eğitimine ilişkin paydaşların görüşleri adlı araştırma yürütmeyi planlıyorum. Bu kapsamda değer eğitime ilişkin görüşlerinizi almak için sizinle görüşme yapmak istiyorum.

Görüşme süresince, sizin kişilik haklarına ve özel bilgilerinize saygı gösterileceğine ve uygulamalar sırasında elde edilen verilerin araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacağını garanti ederim. Ayrıca görüşme süresince rahatsız olduğunuz bir durumda ya da istediğiniz zamanda gönüllü olarak araştırmadan çekilebileceğinizi de garanti ederim. Bu görüşmeye katılmayı onaylıyorsanız bu izin formunu imzalamanız yeterlidir.

Öğrenci

Ad Soyad:

İmza

Araştırmacı

Şükriye KURNAZ

EK 6
ETİK KURUL İZNİ

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
İNSAN ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
ESKİŞEHİR

Toplantı Tarihi : 29.11.2023

Toplantı No : 2023-17

GÜNDEM :

22. Başvuru Sahibi Doç.Dr.Zeynep KILIÇ (Şükriye KURNAZ ile birlikte).

Konu : “İlkokulda Gerçekleştirilen Değerler Eğitime İlişkin Paydaşların Görüşleri (Stakeholders Opinions on Values Education in Primary Schools)” isimli araştırmasının görüşülmesi.

KARAR :

22. Doç.Dr.Zeynep KILIÇ’ın (Şükriye KURNAZ ile birlikte) “İlkokulda Gerçekleştirilen Değerler Eğitime İlişkin Paydaşların Görüşleri (Stakeholders Opinions on Values Education in Primary Schools)” isimli araştırmasının ve başvuru evrağının ekinde örneği bulunan araştırmalarında kullanacakları ölçme aracının/araçlarının; fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluk başvuru sahibine/sahiplerine ait olmak üzere veri toplama araçlarını uygulamak için gerekli yerlerden yasal izinleri almak şartıyla **Üniversitemiz**’insan araştırmaları etik kurulu yönergesine uygunluğuna oybirliği ile karar verildi.

(İmza)
Prof.Dr.Hüseyin ANILAN
Başkan

(İmza)
Prof.Dr.Saadet Pınar TEMİZKAN
Başkan Yardımcısı

(İmza)
Prof.Dr.Pınar GİRMEN
Üye

(İmza)
Prof.Dr.Bilge Kağan ŞAKACI
Üye

(İmza)
Prof.Dr.Şerife YÜCESOY ÖZKAN
Üye

(İmza)
Prof.Dr.Soner AKPINAR
(Raportör)

(İmza)
Prof.Dr.Şennur SEZGİN
Üye

EK 7
MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İZNİ

T.C.
ÇORUM VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-43436584-605.01-96365774
Konu :Çalışma Talebi
(Şükriye KURNAZ)

09.02.2024

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörlüğü'nün 06.02.2024 tarihli ve E-45905017-302.08.01-2400026888 sayılı yazısı
b) Müdürlüğümüzün 08.02.2024 tarihli ve E-43436584-605.01-96257713 sayılı olur'u

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı 546020210005 numaralı öğrencisi Şükriye KURNAZ'ın "İlkokulda Gerçekleştirilen Değerler Eğitimine İlişkin Paydaşların Görüşleri" konulu tez çalışması kapsamında, Çorum Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullarda uygulama yapmak istediğine dair izin talebi ilgi (a) yazıda bildirilmiştir.

Söz konusu çalışma ilgi (b) olur ile uygun görülmüş olup, çalışmanın yapılması uygun görülmüştür.

Yapılacak olan çalışma ile ilgili;

a) Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 2020/2 Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine istinaden; Araştırmacı Şükriye KURNAZ tarafından tamamlanan çalışmanın sonuç raporunun 30 gün içerisinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğüne gönderilmesinin sağlanması;

b) Çalışmanın ekte gönderilen ilgi olur ve diğer dokümanların içeriğine göre ilgili okul müdürlüklerince yapılmasının sağlanması hususunda;

Gereğini arz ve rica ederim.

Abdullah KODEK
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-İlgi (b) Olur (1 Sayfa)
- 2-Komisyon Tutanağı ve Diğer Dokümanlar (60 sayfa)

Dağıtım Listesi :

- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörlüğü
- Tüm İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri
- Tüm İlkokul Müdürlükleri

Adres :

Telefon No :

E-Posta:

Kep Adresi :

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi :

Bilgi için:

Unvan : Öğretmen

İnternet Adresi:

Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

f857-c0ef-3d3e-9b04-d407 kodu ile teyit edilebilir.

EK 8
YÖNETİCİ GÖRÜŞME FORMU

1. Değer deyince aklınıza ne geliyor?
2. Değerler eğitime ilişkin görüşleriniz nelerdir?
3. Değerler eğitimi etkileyen etmenler nelerdir? Örnek vererek açıklayınız?
4. Okulunuzda değerler eğitime ilişkin uygulamalar var mıdır? Bu uygulamalar nelerdir? Açıklayınız?
5. Okulunuzda gerçekleştirdiğiniz değerler eğitimi uygulamalarında hangi değerlere yer veriyorsunuz?
6. Okulunuzda gerçekleştirdiğiniz değerler eğitime ilişkin uygulamaların öğrencilerinize yansımaları nasıl olmaktadır?
 - Bu uygulamalar aracılığıyla öğrencilerinizin hangi değerleri kazandığını düşünüyorsunuz?
 - Bu uygulamaların öğrencilerin okul, sosyal yaşamına etkisi nasıl olmaktadır?
 - Değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilerin akademik başarılarına etkisine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Örnek vererek açıklayınız?
7. Bu değerler eğitimi uygulamalarına yönelik değerlendirme çalışmalarını nasıl yapmaktasınız?
8. Yönetici olarak değerler eğitimi bağlamında sizin sorumluluklarınızın neler olduğunu düşünüyorsunuz? Bu sorumluluklarınızı yerine getirmek için neler yapıyorsunuz?
9. Okulunuzda gerçekleştirdiğiniz değer eğitimi uygulamaları için kimlerden yardım alıyorsunuz?
 - Hangi kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz?
10. Okulunuzda gerçekleştirdiğiniz değer eğitimi uygulamalarında;
 - Öğretmenlerinizden beklentileriniz nelerdir?
 - Öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?
 - Velilerden beklentileriniz nelerdir?
11. Okulunuzda değerler eğitime yönelik uygulamalarda ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
 - Öğretmen bağlamında ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
 - Öğrenci bağlamında ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
 - Veli bağlamında ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
 - Yaşadığınız bu sorunları nasıl çözüyorsunuz?
12. Okulunuzdaki değerler eğitiminin daha işlevsel olması için ne önerirsiniz?
13. Bu konuda başka eklemek istediğiniz bir şey var mı? Varsa söyler misiniz?

EK 9

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

1. Değer deyince aklınıza ne geliyor?
2. Değerler eğitime ilişkin görüşleriniz nelerdir?
3. Değer eğitiminde etkili olan etmenler nelerdir? Örnek vererek açıklayınız?
4. Değer eğitime yönelik derslerinizde neler yapıyorsunuz?
 - Değer eğitimini hangi derslerde gerçekleştiriyorsunuz?
 - Değerler eğitiminde hangi yöntem ve teknikleri kullanıyorsunuz?
 - Değer eğitime yönelik sınıf dışında neler yapıyorsunuz?
5. Sınıfınızda gerçekleştirdiğiniz değerler eğitimi uygulamalarında hangi değerlere yer veriyorsunuz?
6. Sınıfınızda gerçekleştirdiğiniz değerler eğitime ilişkin uygulamaların öğrencilerinize yansması nasıl olmaktadır?
 - Bu uygulamalar aracılığıyla öğrencilerinizin hangi değerleri kazandığını düşünüyorsunuz?
 - Bu uygulamaların öğrencilerin okul, sosyal yaşamına etkisi nasıl olmaktadır?
 - Değerler eğitimi uygulamalarının öğrencilerin akademik başarılarına etkisine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Örnek vererek açıklayınız?
7. Değerler eğitime yönelik değerlendirme çalışmalarını nasıl yapmaktasınız?
8. Değerler eğitimi bağlamında öğretmen olarak sizin sorumluluklarınızın neler olduğunu düşünüyorsunuz? Bu sorumluluklarınızı yerine getirmek için neler yapıyorsunuz?
9. Sınıfınızda gerçekleştirdiğiniz değer eğitimi uygulamaları için kimlerden yardım alıyorsunuz?
 - Hangi kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz?
10. Sınıfınızda gerçekleştirdiğiniz değer eğitimi uygulamalarında;
 - Yöneticilerinizden beklentileriniz nelerdir?
 - Diğer meslektaşlarınızdan beklentileriniz nelerdir?
 - Öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?
 - Velilerden beklentileriniz nelerdir?
11. Sınıfınızda değerler eğitime yönelik uygulamalarda ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
 - Öğrenci bağlamında ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
 - Veli bağlamında ne tür sorunlar yaşıyorsunuz?
 - Yaşadığınız bu sorunları nasıl çözüyorsunuz?

12. Sınıfınızda gerçekleştirdiğiniz değerler eğitiminin daha işlevsel olması için ne önerirsiniz?

13. Bu konuda başka eklemek istediğiniz bir şey var mı? Varsa yler misiniz?

EK 10
VELİ GÖRÜŞME FORMU

1. Değer deyince aklınıza ne geliyor?
2. Çocuğunuz gittiği okulda değerleri nasıl öğrenmektedir?
 - Bu değerler konusunda çocuğunuzun öğretmenleri neler yapmaktadır?
 - Bu değerler konusunda okulda neler yapmaktadır?
3. Çocuğunuz okulda hangi değerleri öğrenmektedir? Örnek vererek açıkla mısınız?
- 4.Çocuğunuzun değerleri kazanması için öğretmenlerinizden beklentileriniz nelerdir?
 - Çocuğunuzun değerleri kazanması için okul yöneticisinden beklentileriniz ne-lerdir?
- 5.Değerler eğitimi bağlamında veli olarak sizin sorumluluklarınızın neler olduğunu dü-şünüyorsunuz?
- 6.Sizce çocuğunuzun değerleri kazanması için sınıfta neler yapılmalıdır?
 - Sizce çocuğunuzun değerleri kazanması için okulda neler yapılmalıdır?
- 7.Çocuğunuzun değer eğitimi bağlamında okulda karşılaştığı sorunlar nelerdir?
 - Çocuğunuzun değer eğitimi bağlamında sınıfta karşılaştığı sorunlar nelerdir?
 - Bu sorunları nasıl çözüyorsunuz?
8. Bu konuda başka eklemek istediğiniz bir şey var mı? Varsa söyler misiniz?

EK 11
ÖĞRENCİ GÖRÜŞME FORMU

1. Değer deyince aklınıza ne geliyor?

2. Sınıfınızda öğretmeniniz size değerleri öğretirken neler yapıyorsunuz?

- Öğretmeniniz size değerleri öğretirken senden neler yapmanı istiyor?
- Okul genelinde değerlere ilişkin neler yapıyorsunuz?

3. Sınıfta öğrendiğin değerler nelerdir?

- Bu değerleri nasıl öğrendin?

4. Sınıfında değerleri öğrenirken karşılaştığın sorunlar var mı? Örnek vererek açıklar mısın?

- Bu karşılaştığın sorunları nasıl çözüyorsun?

5. Sınıfında öğrendiğin değerleri günlük yaşamda kullanabiliyor musun? Örnek vererek açıklar mısın?

6. Sence değerleri daha iyi öğrenmen için neler yapılmalıdır?

- Değerleri daha iyi öğrenmen için hangi uygulamalar yapılmalıdır?
- Öğretmenin neler yapmasını isterdin?
- Okulunuzda neler yapılmasını isterdin?

7. Bu konuda başka eklemek istediğiniz bir şey var mı? Varsa söyler misiniz?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı SOYADI : Şükriye KURNAZ
Doğum Yeri* :
Doğum Tarihi* :
Orcid Numarası :

Eğitim Durumu

Lise	Eskişehir Atatürk Lisesi	2015
Lisans	Anadolu Üniversitesi	2019

Yabancı Dil

İngilizce: Okuma (İyi), Yazma (İyi), Konuşma (Orta)

Mesleki Geçmiş

Görev	Kurum	Çalışma Tarihleri
Öğretmen	Mehmet Akif Ersoy İlkokulu	2020-2024
Öğretmen	Dumlupınar İlkokulu	2024-(devam ediyor)

Akademik Çalışmalar

Yayınlar

Seminer ve Çalıştaylar

Sertifikalar

İletişim

E-posta adresi:

İnternet sayfası (varsa):